

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTING IN YOUR FUTURE!

GOVERNMENT OF ROMANIA

GOVERNMENT OF BULGARIA

Превод от английски език

* Преводът от английски на български език е изготвен от Венелин Лозанов по поръчка на Регионален агробизнес център-Видин (РАБЦ-Видин)

РЪКОВОДСТВО „ПРАВЕНЕ НА БИЗНЕС В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН“ Правна и данъчна рамка в Румъния и България

София, октомври 2017

www.interregrobg.eu

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на ЕС

ИЗГОТВЕН ОТ:

АДВОКАТСКО ДРУЖЕСТВО МИКОВ

Адрес: ул. „Св. Климент Охридски” 8А, София 1504, България

Телефон: +359 2 483 20 20

Сайт: www.mikov-attorneys.com

Емейл: info@mikov-attorneys.com

С ПОДКРЕПАТА НА НА РУМЪНСКАТА ЧАСТ:

АДВОКАТСКА КАНТОРА CLIZA

Адрес: бул. „Мирча Вода“ 39, ет. 1, ап. 1, 030663, област 3, Букурещ, Румъния

Телефон: +40 21 315 22 00

Сайт: <http://www.cliza.ro/index>

Емейл: office@cliza.ro

*Ръководството е разработено в оригинал на английски език от името на
Национален Туристически Клъстер „Българският пътеводител“ (www.bg-guide.org)*

като партньор в проект

*"Трансгранични центрове за устойчива заетост в областта на информационните
технологии, туризма и селското стопанство",*

акроним SEM-центрове, код 16.4.2.077,

финансиран от Interreg V-A Румъния-България Програма 2014-2020

** При несъответствие или разминаване на текстовете на английски и някой друг език
на настоящата публикация, валидна е версията на английски език!*

Въведение

България и Румъния бяха приети за страни-членки на Европейския съюз на 1 януари 2007 г., присъединявайки около 30 милиона нови граждани в лоното на ЕС.

Докато, обаче, съществуват различия между България и Румъния - предимно по отношение на размера на икономиката, нивото на индустриализация и макроикономическото представяне - двете държави-членки споделят няколко общи характеристики. И двете са изправени пред значителен отлив на работна ръка в резултат на икономическите промени през 90-те години на миналия век. Днес те са подложени на бърз икономически растеж, но все още страдат от сравнително ниски равнища на заетост и изпитват сериозни затруднения в някои сектори за високо квалифицирана работна ръка.

Българската икономика

България, бивша комунистическа страна, има отворена икономика, която исторически демонстрира силен растеж. През 90-те години правителството предприе значителни структурни икономически реформи за трансформиране на икономиката от централизирана, планова икономика, в по-либерална пазарна икономика. Тези реформи включват приватизацията на държавните предприятия, либерализацията на търговията и укрепването на данъчната система - промени, които спомогнаха за привличането на инвестиции, стимулиране на растежа и постепенно подобриха условията на живот. От 2000 г. до 2008 г. България поддържа стабилен среден годишен ръст на реалния БВП над 6%, последван от дълбока рецесия през 2009 г., тъй като финансовата криза доведе до свиване на вътрешното търсене, износа, притока на капитали и промишленото производство, което накара правителството да ограничи разходите. Растежът на реалния БВП остава бавен - под 2% годишно - до 2015 г., когато търсенето от страна на ЕС на българския износ, плюс приток на средства от ЕС за развитие, увеличи ръста до повече от 3%.

"Амбициозните структурни реформи на България и разумните данъчна политика и политиката по отношение на трудовите възнаграждения помогнаха на страната да постигне забележително ниво на макроикономическа стабилност", обяснява Питър Грасман, ръководител на отдел по икономическите въпроси на страните-кандидатки към ГД „Икономически и финансови въпроси“ (DG ECFIN).

Като цяло бъдещето изглежда обещаващо. През първата половина на 2017 г. българската икономика бележи значителен ръст, според последни данни за БВП, публикувани от Националния статистически институт през септември т.г.. Годишният ръст на БВП бе потвърден на 3,6%. Растежът продължава да се дължи на здравословното потребление на домакинствата и на растежа на износа, а водещите показатели сочат, че инерцията ще продължи и през останалата част от годината. През август безработицата достигна най-ниското си равнище, което означава, че потреблението на домакинствата ще остане един от основните двигатели на растежа в средносрочен план. През юли промишленото производство също продължи да нараства със силни темпове на годишна база.

Румънската икономика

Румъния започна прехода от комунизма през 1989 г. с до голяма степен остаряла промишлена база и модел на производство, неподходящ за нуждите на страната. През 2000 г. страната излезе от тригодишна наказателна рецесия, благодарение на силното търсене на экспортните пазари на ЕС. Вътрешното потребление и инвестициите подхраниха силния ръст на БВП, но доведоха до големи дисбаланси по текущата сметка. Макроикономическите печалби на Румъния едва наскоро започнаха да насърчават създаването на средна класа и да се обръща все повече внимание на широко разпространената бедност в страната. Корупция и бюрокрация продължават да маркират бизнеса средата. През 2007-2008 г. инфлацията се увеличи, благодарение на силното потребителско търсене, високия ръст на заплатите, нарастващите разходи за енергия, сушата в цялата страна и облекчаването на данъчна дисциплина. В резултат на увеличаването на дефицита по данъчната и текущата сметка и световната финансова криза Румъния подписа пакет от мерки за спешна помощ в размер на 26 млрд. долара от МВФ, ЕС и други международни кредитори. Влошаването на международните финансови пазари, както и множеството драстични мерки за строги икономии, изпълнени с цел спазване на задълженията на Румъния по споразумението за спасяване, ръководено от МВФ, допринесоха за свиване на БВП от 6,6% през 2009 г., последвано от свиване на БВП от 1,1% през 2010 г. Едва през 2011 г. икономиката отново отбелязва положителен ръст, поради силния износ, по-високите от очакваното нива на реколтата и слабото вътрешно търсене. През 2012 г. обаче, растежът се забави до по-малко от 1%, частично поради забавянето на търсенето на износ и продължителната суша, което доведе до изключително слаба реколта. През март 2011 г. Румъния и МВФ/ЕС/Световна банка подписаха 24-месечно предпазно споразумение в размер на 6,6 млрд. долара за насърчаване на данъчна дисциплина, насърчаване на напредъка в структурните реформи и укрепване на стабилността на финансовия сектор. Румънските власти обявиха, че не възнамеряват да теглят средства по договора.

През първото тримесечие на 2017 г. Румъния регистрира най-значителен икономически растеж сред 28-те държави-членки на ЕС с брутен вътрешен продукт (БВП) от 5,6 на сто спрямо същия период на 2016 г., съгласно третата оценка, публикувана в четвъртък (септември 2017, б.а.) от Европейската статистическа Служба (Евростат).

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTING IN YOUR FUTURE!

GOVERNMENT OF ROMANIA GOVERNMENT OF BULGARIA

Сравнение на корпоративната и данъчна рамка в България и Румъния

Дружествено право	България	Румъния
Видове търговски дружества	Пет вида дружества: Събирателно дружество (СД); Командитно дружество (КД); Дружество с ограничена отговорност (ООД); Акционерно дружество (АД); Командитно дружество с акции (КДА). Най-често срещаният тип дружество е ООД за малки и средни предприятия и АД за по-големи предприятия.	Отново пет типа дружества: Събирателно дружество; Командитно дружество (КД); Дружество с ограничена отговорност (ООД); Акционерно дружество (АД); Командитно дружество с акции (КДА). Най-често срещаните видове дружества са: ООД и АД.
Регистрация	Учредителите на дружествата трябва да са български или чуждестранни правоспособни физически или юридически лица. Учредителният документ на българско дружество може да се състои от: учредителен договор, устав или учредителен акт; Всяко ново регистрирано образувание започва да съществува от регистрацията си в Търговския регистър и получава уникален единен идентификационен номер. Този номер идентифицира юридическото лице, докато то съществува. Използва се за данъчно облагане, социално осигуряване и статистически цели. Не се изисква вторична регистрация.	Учредителите на дружествата трябва да са физически и / или юридически лица, независимо от тяхното гражданство или националност. Учредителните документи на румънско дружество могат да се състоят от: устав; учредителен договор или учредителен акт. Търговски регистър. За да се регистрира дружеството, трябва да се изпълнят няколко формалности: изготвяне на учредителния акт от учредителя/-ите, записване и изплащане на капитала на дружеството и регистрация на новото дружество в компетентния търговски регистър (в зависимост от мястото на седалището, се определя юрисдикцията на търговския регистър).

www.interregrobg.eu

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на ЕС

Дружествено право	България	Румъния
Необходим капитал	За два типа дружества е установен минимален изискуем капитал: дружество с ограничена отговорност (понастоящем изискваният размер на капитала е 2 лева = 1 евро и акционерното дружество (изискваният минимален капитал е 50 000 лева (приблизително 25 600 евро). Има специални изисквания за капитала на някои предприятия. Например банките следва да бъдат учредени под формата на акционерно дружество с регистриран капитал в размер на 5 000 000 евро.	За ООД Минималният общ капитал трябва да бъде най-малко 200 леи = 43,57 евро и за АД е 90 000 леи = 19 605 евро. За учредяването на кредитна институция се изисква минимален акционерен капитал от 5 000 000 евро, който трябва да бъде изцяло изплатен в брой в момента на записването. Въпреки законовата разпоредба, Националната банка на Румъния може да установи по-висока минимална стойност на акционерния капитал.

Данъчна система	България	Румъния
Корпоративен данък	Корпоративният данъчен режим се регулира от Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО); Всички юридически лица и неперсонифицирани дружества, които извършват стопанска дейност в България, подлежат на облагане с корпоративен данък в размер на 10% (най-ниската в ЕС); Чуждестранните юридически лица подлежат на корпоративен данък само по отношение на икономическата си дейност в България; Юридически лица, които не са регистрирани / учредени в България, но извършват стопанска дейност чрез откриване на клон, офис, агенция или друга форма на представителство на територията на страната ("място на стопанска дейност" по смисъла на ЗКПО) се облагат с корпоративен данък върху печалбата и доходите от тяхното място на стопанска дейност в България. Годишната облагаема печалба трябва да бъде декларирана в данъчна декларация не по-късно от 31 март на следващата календарна година.	От 1 януари 2016 г. влезе в сила новият Данъчен кодекс и новият Данъчно процесуален кодекс; <i>Данък върху печалбата:</i> ставката на корпоративния данък, приложима към облагаемата печалба, е 16% (законът предвижда изключения за конкретни юридически лица); <i>Облагаеми субекти:</i> Румънски юридически лица, чуждестранни юридически лица, чието място на ефективно управление се намира в Румъния и юридически лица със седалище в Румъния, учредени в съответствие с европейските законови разпоредби за облагаемата печалба, получена от всеки източник както в Румъния, така и в чужбина; Чуждестранни юридически лица, които извършват дейност чрез едно или повече място на стопанска дейност в Румъния и свързаните с тях доходи; Чуждестранни юридически лица, които получават приходи от прехвърляне на недвижими имоти, намиращи се в Румъния, или права, свързани с такива недвижими имоти.
Данък върху доходите на физическите лица	Местните физически лица и едноличните търговци са данъчно задължени за доходите си от източници в световен мащаб, а чуждестранните физически лица са данъчно задължени само за доходите си от България.	<i>Данъчни субекти:</i> местни лица; (ii) лица, които не са постоянно пребиваващи и извършват самостоятелна дейност чрез място на стопанска дейност в Румъния; (iii) лица, които не пребивават в Румъния и извършват зависими дейности; iv) лица, които не пребивават в страната, за приходи, различни от

Данъчна система	България	Румъния
	<i>Видове облагаеми лични доходи:</i> Приходи от трудова заетост (10% фиксирана ставка); Доходи от нетрудова дейност (10% фиксирана ставка).	тези, получени чрез дейности, предвидени в точки ii) и iii) по-горе. <i>Данъчна ставка:</i> ставката на данъка върху дохода е 16%.
Данък добавена стойност (ДДС)	<i>Операции, подлежащи на облагане с ДДС:</i> всяка облагаема доставка на стока или услуга; Вътрешнообщностни придобивания на стоки възмездно на територията на Република България от друга държава-членка на ЕС; придобиване на нови транспортни средства; придобиване на акцизни стоки от данъчно задължено лице или данъчно незадължено юридическо лице, което не е регистрирано по закон; Внос на стоки (от трети страни или територии). България се присъедини към Системата за обмен на информация за ДДС (VAT Information Exchange System - VIES) от датата на присъединяването на България към Европейския съюз. <i>Данъчни плащания:</i> Данъчно задължено лице е всяко лице, което извършва независима икономическа дейност, независимо от целите и резултатите от него. Независима икономическа дейност е дейността на производителите, търговците и предоставящите услуги, включително в сектора на минното дело и селското стопанство.	<i>Операции, подлежащи на облагане с ДДС:</i> операции, които кумулативно отговарят на следните изисквания: i) представляват доставка на стоки или услуги срещу заплащане; ii) мястото на доставка на стоки или предоставяне на услуги се счита за в Румъния; iii) доставката на стоки или предоставянето на услуги се извършва от данъчнозадължено лице; и iv) доставката на стоки или предоставянето на услуги е резултат от икономическа дейност. <i>Данъчни плащания:</i> всяко лице, което извършва самостоятелно и независимо от местоположението икономически дейности като: чуждестранно лице / физическо лице е длъжно да се регистрира за целите на ДДС в Румъния, където лицето / лицето, извършващо облагаеми операции, ако те (i) нямат седалище или постоянно местопребиваване в ЕС, този субект / физическо лице трябва да назначи данъчен представител, пребиваващ в Румъния; ii) няма седалище в Румъния, но в ЕС, това

Данъчна система	България	Румъния
	<i>Ставки на ДДС:</i> Има основно две тарифи за ДДС - основна ставка от 20% и специфична ставка от 0%. 9% се прилага а настаняване, предоставяно в хотели и подобни заведения, включително предоставянето на ваканционно настаняване и отдаване под наем на места за площадки за къмпинг или каравани <i>Регистрация по ДДС:</i> ЗДДС определя задължителна и доброволна регистрация. Предмет на регистрация са както лицата, установени на територията на страната, така и лицата, които не са установени на територията на страната, при условие че извършват облагаеми сделки по смисъла на закона. Чуждестранните лица се регистрират чрез акредитиран представител, с изключение на случаите на клонове на чуждестранни лица. Задължението за регистрация по ДДС възниква, когато общият облагаем оборот на едно лице (облагаема основа на всички	лице може да назначи данъчен представител, пребиваващ в Румъния или могат да се регистрират директно за целите на ДДС. <i>Ставки на ДДС:</i> Стандартната ставка на ДДС е 19% и се прилага за всички доставки на стоки и услуги. Има 3 намалени ставки, както следва: 9% се прилага за лекарства, доставка на протези и техните принадлежности, ресторантьорски и кетъринг услуги, питейна вода и др.; 5% се прилага за доставка на училищни книги, вестници, услуги, които включват достъп до замъци, музеи, жилища за рехабилитационни центрове за непълнолетни с увреждания, домове за възрастни хора, домове за сираци и др. <i>Регистрация по ДДС:</i> За да получи код за ДДС, дружеството трябва да състави досие, съдържащо декларация / регистрация по ДДС. Дружеството се оценява от гледна точка на намерението и капацитета за осъществяване на икономическа дейност в сферата на приложение на ДДС. Румънският закон също така определя задължителна и доброволна регистрация. <i>Платци на ДДС:</i> всяко лице, което извършва самостоятелно и независимо от местоположението икономически дейности

Данъчна система	България	Румъния
	облагаеми сделки) за предходните дванадесет месеца е равен или надвишава 50 000 лв.	като: чуждестранно юридическо / физическо лице е длъжно да се регистрира за целите на ДДС в Румъния, където юридическото / физическото лице, извършващо облагаеми операции, ако те (i) нямат седалище или постоянно пребиваване в ЕС, това юридическо / физическо лице трябва да определи данъчен представител, пребиваващ в Румъния; ii) ако няма седалище в Румъния, но има в ЕС, това лице може да определи данъчен представител в Румъния или може да се регистрира директно за целите на ДДС. Задължението за регистрация по ДДС възниква, когато общият облагаем оборот на дадено лице (облагаема основа на всички облагаеми сделки) за предходните дванадесет месеца е равен или надвишава 220 000 леи. Моля, имайте предвид, че много скоро е възможно румънският законодател да реши да повиши прага до 300 000 лева. Ако даден стопански субект е надвишил горепосочения праг за един месец, той трябва да попълни формуляр и да го изпрати в 10-дневен срок от края на месеца, когато е превишен прагът. В този случай кодът за ДДС се прилага от първия ден на следващия месец, в който е необходима регистрацията.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTING IN YOUR FUTURE!

GOVERNMENT OF ROMANIA GOVERNMENT OF BULGARIA

ЧАСТ I: ПРАВНО РЪКОВОДСТВО ЗА БЪЛГАРИЯ

www.interregrobg.eu

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на ЕС

СЪДЪРЖАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ЧАСТ

Ситуацията в България - кратък преглед	13
Правителствени инвестиционни стимули	14
ЧАСТ I - ПРАВО.....	18
ГЛАВА 1 - Дружествено право	18
ГЛАВА 2 - Търговско право	30
<i>Раздел 1 - Сделки</i>	31
<i>Раздел 2 - Закон за кредитните институции</i>	32
<i>Раздел 3 - Застраховки</i>	33
ГЛАВА 3 - Трудови закони	36
ГЛАВА 4 - Правене на бизнес в специфични области	47
<i>Раздел 1 - Земеделие</i>	48
<i>Раздел 2 - Туризм</i>	49
<i>Раздел 3 - ИТ и ИКТ</i>	52
ЧАСТ II – ДАНЪЦИ	54
ГЛАВА 1- Данъци и вноски	56
ГЛАВА 2 - Административни процедури и институции	64

Настоящият наръчник е разработен на английски език по поръчка на сдружение Национален туристически клъстер „Българският пътеводител“, БУЛСТАТ 176488025 като част от предоставените специализирани юридически услуги и изготвяне на сравнителен анализ на правната и юридическата рамка в Румъния и България и разработване на съвместно ръководство: „Правене на бизнес в трансграничния регион Румъния - България" (наричан по-долу "Ръководството").

Настоящото ръководство е подготвено съгласно действащото към 15 септември 2017 г. и представлява общо описание на действащото законодателство. Настоящото ръководство обаче не следва да се разглежда като правно становище, на което трети лица могат да разчитат, а правните дружества, ангажирани с подготовката му, не носят отговорност пред която и да е трета страна за решенията, взети въз основа на ръководството.

При несъответствие или разминаване на текстовете на английски и някой друг език на настоящата публикация, валидна е версията на английски език! Оригиналната английска версия ще бъде достъпна на уеб страницата на НТК „Българският пътеводител“ – www.bg-guide.org.

Ситуацията в България - кратък преглед

България се намира в Югоизточна Европа и заема източната част на Балканския полуостров. Румъния се намира на северна българска граница - река Дунав, Република Македония и Сърбия - на запад, Гърция и европейската част на Турция - на юг, а накрая източната граница е Черно море.

България е унитарна държава и включва 28 области, включително област София и София-столица. София е столицата и най-големият град на България. Населението ѝ е 1,4 милиона жители, а територията на града е 1,186 км². Други големи градове (със съответния бр. жители) на България са Пловдив (338,153), Варна (334,781), Бургас (200,271), Русе (149,642), Стара Загора (138,272) и Плевен (106,954). Населението на България включва предимно етнически българи (85%) и две значими малцинства - турци и роми.

Имената на 28-те области идват от съответните им главни градове. Областите се разделят на 264 общини. България е силно централизирана държава. Министерският съвет назначава директно областните управители и всички области и общини са силно зависими от него за финансиране. Общините се ръководят от кметове, които се избират пряко от жителите на съответната община за срок от четири години, както и от пряко избрани колективни органи - общински съвети.

1. Политика

България е парламентарна демокрация. Най-силната изпълнителна длъжност е тази на министър-председателя. Обикновено тя се заема от лидера на партията, която спечели мнозинството от гласовете на парламентарните избори, въпреки че това не винаги е така. Политическата система има три стълба - законодателна, изпълнителна и съдебна власт, с всеобщо избирателно право за гражданите на възраст над 18 години. Конституцията на България съдържа също и възможности за пряка демокрация.

Народното събрание се състои от 240 депутати, избрани за четиригодишен мандат с пряко гласуване. То има правомощия да приема закони, да одобрява държавния бюджет, да насрочва президентските избори, да избира и освобождава министър-председателя и други министри, да обявява война, да изпраща войски в чужбина и да ратифицира международни договори и споразумения.

Президентът на България изпълнява функциите на държавен глава и главнокомандващ на въоръжените сили и има правомощието да върне законопроект за по-нататъшно обсъждане, въпреки че Парламентът може да отмени президентското вето с квалифицирано мнозинство на всички членове на Парламента.

2. Съдебната система

България има типична гражданска правна система. Върховният административен съд и Върховният касационен съд са най-висшите апелативни съдилища и контролират прилагането на законите от по-низшите съдилища. Висшият съдебен съвет управлява системата и назначава съдии.

3. Географско разположение

България има единствено по рода си и стратегически важно географско местоположение. Страната винаги е била фокусна точка на основния кръстопът между Европа, Азия и Африка. Мрежа от осем автомагистрала пресича страната, свързвайки я със Западна Европа, Русия, Мала Азия и Черно море.

4. Външни отношения

България става член на Организацията на обединените нации през 1955 г. и от 1966 г. е била непостоянен член на Съвета за сигурност три пъти, за последен път от 2002 г. До 2003 г. България също бе сред основателките на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (OSCE) през 1975 г. Тя се присъедини към НАТО на 29 март 2004 г., подписа Договора за присъединяване към Европейския съюз на 25 април 2005 г. На 1 януари 2007 г. България стана пълноправен член на Европейския съюз.

Правителствени инвестиционни стимули

Според българската конституция чуждестранни лица (юридически лица, физически лица или други форми на сдружаване на граждани, регистрирани в чужда страна) трябва да имат равни права с местните лица при извършване на стопанска дейност в Република България, освен ако не е предвидено друго от закона ("национално третиране"). Този принцип обхваща целия спектър от икономически и правни форми, които се използват за стопанска дейност.

Основните правни норми, установяващи правната рамка на държавните инвестиционни стимули, са обхванати от Закона за насърчаване на инвестициите (ЗНИ). Законът определя видовете инвестиции, подкрепяни от държавата, приложимите прагове за размера на инвестициите, които отговарят на изискванията за подпомагане, видовете стимули и т.н. ЗНИ създава инвестиционна агенция, натоварена с важни функции, свързани с инвеститори, като предоставянето на информация, инвестиционен маркетинг и индивидуално административно обслужване.

Сертификат за клас инвестиции (приоритетен инвестиционен проект) може да се получи за инвестиции, свързани със създаването на ново предприятие, с разширяването на съществуващо предприятие или дейност, за диверсификация на продукцията на предприятие или дейност в нови допълнителни продукти или съществена промяна в целия производствен процес на съществуващо предприятие или дейност;

1. Инвестициите трябва да се извършват в една от тези икономически дейности:

- (i) на промишления сектор: преработваща промишленост;
- (ii) от сектора на услугите: високотехнологични дейности в сектора на информационните технологии и услуги;
- (iii) научноизследователска и развойна дейност и професионални дейности на централните офиси; образование; здравни грижи за хората; складови и спомагателни дейности в областта на транспорта;

Инвеститорите могат да кандидатстват за един от следните видове сертификати въз основа на минималния размер на инвестицията и критериите за наемане: Сертификат за инвестиционен проект - клас А; Удостоверение за инвестиционен проект - клас Б; Удостоверение за приоритетен инвестиционен проект.

2. В съответствие с мерките, установени от ЗНИ, инвестициите се насърчават чрез:

- (i) по-кратки срокове за административни услуги: класове А и Б;
- (ii) персонализирани административни услуги за изпълнение на инвестиционния проект: Клас А;
- (iii) продажба или възмездно учредяване на вещни права на частна държавна или частна общинска собственост, без тръжна процедура или състезателно наддаване: класове А и Б;

(iv) продажба, прехвърляне на имущество или учредяване срещу прехвърляне на ограничени вещни права върху недвижимо имущество на еднолични държавни или общински дружества без търг или състезателно наддаване на пазарни или по-ниски цени клас А и Б;

(v) финансова помощ за изграждане на елементи на физическата инфраструктура, необходими за изпълнението на един или повече инвестиционни проекти: клас А (или два проекта клас Б в промишлена зона);

(vi) финансова помощ за професионално обучение за придобиване на професионална квалификация от наетия персонал, включваща стажанти от висши училища в България, които заемат новите работни места, създадени при изпълнението на инвестиционния проект (само за инвестиции в общини с висока безработица или в сектора на високи технологични дейности): Класове А и Б.

3. Издаване на сертификат за инвестиционен клас

Мерките за насърчаване по ЗНИ се прилагат само по отношение на инвеститори, на които е издаден инвестиционен клас сертификат / приоритетен инвестиционен проект. Процедурата по сертифициране и изискванията на плана за изпълнение на инвестиционния проект са предвидени в ЗНИ и в Правилника за неговото прилагане.

4. Възможности за инвестиции в България

България, член на Европейския съюз и Световната търговска организация, е прекрасна дестинация за големи инвестиции и стартиращи фирми с ниско данъчно облагане и силно стабилна валута - лев.

България има по-ниско от средното данъчно облагане: 10% ставки за корпоративен данък и за данък върху доходите на физическите лица са едни от най-добрите в Европа, като се вземат предвид нулевото данъчно облагане и тарифите върху вноса на продукти от пазара на Европейския съюз. Освен това има 0% данък, удържан при източника, върху дивидентите и ликвидационните квоти, ако сте юридическо лице от държава, част от територията на Европейския съюз или от Европейската икономическа зона.

Привличането на чуждестранни инвестиции е сред основните приоритети на правителството. Преките чуждестранни инвестиции в България се увеличават с 26,80 млн. Евро. през април 2017 г. и е средно 184,44 млн. евро. от 1996 г. до 2017 г., достигайки връх от 1 018,40 млн. евро. през декември 2007 г.

С увеличените публични инвестиции след присъединяването към ЕС България бързо модернизира инфраструктурата си с магистрални връзки с Гърция, Турция, Сърбия, черноморските пристанища, новия мост над река Дунав и реновирането на железопътните линии.

Чуждите фирми са добре приети в България. Както чужденците, така и гражданите на ЕС, които имат някои малки ограничения по отношение на придобиването на земя, имат

същите конституционни права като българските граждани. Според Конституцията инвестициите и икономическата активност на български и чуждестранни инвеститори са защитени от закона. ЗНИ съдържа принципа на равно третиране както на местни, така и на чуждестранни инвеститори. България е подписала повече от 50 международни споразумения за взаимна защита и насърчаване на чуждестранни инвестиции. Страната е страна и по 68 двустранни споразумения за избягване на двойното данъчно облагане.

ЧАСТ I - ПРАВО
ГЛАВА 1 - Дружествено право

1. Правна рамка

Днес бизнесът се основава на определени правила - писмени правила (закони, подзаконови нормативни актове, споразумения и т.н.) и установени търговски практики и обичаи.

Този преглед на правната рамка има за цел да обхване логически основните правни стъпки, които всеки инвеститор следва да развие своите инвестиционни намерения от идея до завършен проект. Той дава подробна информация за ключовите стъпки в инвестиционния процес от самото начало, когато прави избор за вида на търговското дружество.

Българското търговско право въвежда пет вида дружества, които могат да бъдат учредени от чуждестранни граждани за осъществяване на стопанска дейност. Тези типове са: Събирателно дружество; Командитно дружество; Дружество с ограничена отговорност; Акционерно дружество; Командитното дружество с акции.

Учредителите на дружествата трябва да са български или чуждестранни физически или юридически лица. Независимо от чуждестранното гражданство на учредителите, всяко дружество, учредено в България, се счита за българско предприятие.

Другите форми за организиране на стопанска дейност в България са: клон, представителство, кооперация, едноличен търговец.

За да се организира стопанска дейност под този вид форма, едноличният търговец – чужденец, трябва да има разрешение за постоянно пребиваване в страната, което може да бъде получено от Министерството на правосъдието.

2. Видове търговски дружества

i) Събирателно дружество

Събирателното дружество е юридическо лице, учредено от двама или повече съдружници, които са солидарно и изцяло отговорни за задълженията на предприятието. Няма изискване за размер на капитала. Уникалната за тази форма на стопанска дейност е, че всеки съдружник може да представлява дружеството, освен ако в дружествения договор не е предвидено друго. Един от методите за прекратяване на съдружието е предизвестие за прекратяване от съдружник, поради персоналните характеристики на предприятието.

Учредителният договор на събирателното дружество трябва да бъде нотариално заверен и дружеството трябва да бъде регистрирано в Търговския регистър към Агенцията по вписванията.

ii) Командитно дружество

Командитното дружество се образува чрез договор между две или повече лица за извършване на търговска дейност под общо търговско наименование. Командитните

дружества са съставени от два или повече неограничено отговорни и ограничено отговорни съдружника. Неограничено отговорните съдружници са изцяло отговорни за задълженията на дружеството с цялото си имущество, докато ограничено отговорните съдружници носят отговорност за задълженията на предприятието до размера на техните вноски в дружеството.

Учредителният договор на командитното дружество трябва да бъде нотариално заверен и дружеството трябва да бъде регистрирано в Търговския регистър към Агенцията по вписванията.

(iii) Дружество с ограничена отговорност

Дружеството с ограничена отговорност (ООД) е юридическо лице, което е образувано от едно или повече физически или юридически лица. Няма ограничение в броя на съдружниците. Дружеството може да бъде собственост на едноличен собственик или на няколко съдружника. Съдружниците отговарят за задълженията на дружеството до размера на вноската, която са направили в капитала му. Дружеството отговаря за задълженията си със своите активи.

Най-често срещаната дружествена форма в България е ООД. Причината е, че ООД са по същество хибридни образувания, които включват характеристиките на търговско дружество и съдружие или еднолично дружество. Малките и средните предприятия предпочитат ООД най-вече поради лесния начин на учредяване и малкия размер на необходимия капитал (понастоящем 2 лв. = 1 евро).

а. Вноски. Вноските могат да се правят в парична или непарична форма. Това включва движимо и недвижимо имущество, съществуващи и документираны вземания. Бъдещи труд, услуги или средства не се допускат като вноска.

б. Дялове и капитал. Капиталът на дружеството е разделен на дялове (дружествени дялове), които са записани от съдружниците на дружеството. Всеки дял от капитала е най-малко 1 лев. Сумата от всички дялове трябва да бъде равна на размера на капитала на дружеството и всеки дял да бъде кратен на 1. Дяловете на съдружниците могат да имат различна стойност. Няколко съдружника могат да притежават съвместно едни дял. Дяловете не могат да бъдат търгувани на фондовия пазар.

в. Прехвърляне на дялове. Съгласно българския Търговски закон (ТЗ) прехвърлянето на дялове на съдружниците от един съдружник на друг е неограничено, а прехвърлянето към трети лица е предмет на разпоредбите за приемане на нов съдружник, тъй като съдружниците в ООД са длъжни да участват в управлението на дружеството и да оказват съдействие по отношение на неговата стопанска дейност.

д. Органите на дружеството. ООД има два задължителни органа и един по избор:

- Общото събрание на съдружниците взема решения по най-съществените въпроси на дружеството. Когато наетите лица в дружеството надхвърлят 50, те се представляват на общото събрание с консултативен глас;
- Управителят/управителите (не е задължително да бъде/ат съдружник/ци) трябва да организира и ръководи дейността на дружеството в съответствие със закона и решенията на Общото събрание.
- Контрольор (факултативен орган) контролира спазването на дружествения договор на дружеството, запазването на имуществото на дружеството и трябва да докладва пред Общото събрание.

iv) Еднолично дружество с ограничена отговорност

ООД, учредено от едно лице е еднолично ООД с един собственик на капитала (ЕООД). Едноличният собственик на капитала взема решенията на общото събрание на ЕООД и може да управлява и представлява дружеството или лично, или чрез упълномощен от него управител. В случай че собственикът е юридическо лице, неговият управител или определено от него лице ръководи дружеството.

(v) Акционерно дружество

а. Обща характеристика. Акционерното дружество (АД) е най-чистата форма на корпорация. Капиталът на АД е разделен на акции. Участието в капитала на АД с акции е инвестиция, която определя инвестиционния характер на дружеството. АД е най-подходящата дружествена форма за по-голям бизнес.

б. Учредяване. АД може да бъде учредено от повече от едно лице. В този случай учредителният документ е Уставът, приет на Учредително събрание. Ако АД е учредено от едно лице, тогава Уставът е одобрен чрез Учредителен акт. Уставът / Учредителният акт трябва да бъде в нотариална форма само в случай на внасяне в натура на недвижими активи (недвижимо имущество) в капитала на дружеството.

в. Учредители. Учредители са тези лица, които са записали акции на Учредителното събрание. Лицата, които са обявени в несъстоятелност, не могат да бъдат учредители. АД следва да бъде учредено на Учредително събрание, на което ще присъстват всички лица, които регистрират акции. Учредителите могат да бъдат представлявани от пълномощник с изрично пълномощно с нотариално заверен подпис.

д. Вноски. Паричните вноски се внасят в банкова сметка, открита от Управителния съвет, съответно от Съвета на директорите, на името на дружеството, с посочване на вносителя, а всички трансакции с внесените суми се извършват с единодушното решение на този орган.

д. Форма на вноските в регистрирания капитал. Акционерите на АД могат да правят парични или непарични (в натура) вноски.

е. Минимален регистриран капитал. Според ТЗ минималният капитал, който се изисква, е 50 000 лв. (приблизително 25 600 евро), разделени на акции, всяка с минимална номинална стойност от 1 лв. Целият капитал трябва да бъде записан и най-малко 25 на сто от капитала трябва да бъде платен преди регистрацията на АД в Търговския регистър към Агенцията по вписванията. Останалата част от капитала се изплаща в сроковете, определени в Устава, но този срок не може да бъде повече от две години от регистрацията на дружеството. За банките, инвестиционните дружества, застрахователните и здравноосигурителните дружества се изисква по-висок задължителен минимален регистриран капитал.

(vi) Акции

Терминът "акция" има 2 значения. Първият се отнася до **част от капитала** като число и сумата от всички акции е равна на самия капитал. Когато акцията се разглежда като част от капитала, законът се отнася до номиналната стойност на акцията. Вторият смисъл на акция се отнася до **документ**, който включва членството на акционера и неговите права.

а. Форми на акции:

- Налични акции - хартиени акции;
- Безналични акции - акционерите са вписани в регистъра, воден от Българския централен депозитар.

б. Видове акции:

- Поименни акции - името на акционера е посочено в акцията и е вписано в Книгата на акционерите на дружеството. Прехвърлянето на тези акции е обвързващо за дружеството, ако е вписано в Книгата на акционерите.
- Акции на приносител - За разлика от първия тип акции, акциите на приносител се характеризират с анонимно притежание. Собствеността над акциите се доказва само от физическото владение на акциите.
- Обикновени акции - предоставят на техните притежатели право на глас в Общото събрание на акционерите, право на дивидент и право на ликвидационен дял.
- Привилегировани акции - те предоставят на съответния титуляр допълнителни права като допълнително право на глас, гарантиран или допълнителен дивидент, или ликвидационен дял, или специални управленски права като права на вето.
- Акциите, предоставящи равни права, представляват отделен клас акции.

в. Акционери. АД може да бъде съвместно от български и / или чуждестранни граждани и / или юридически лица, когато те запишат акции в дружеството.

д. Брой на акционерите. Броят на акционерите е неограничен.

е. Отговорност на акционерите. Дружеството носи отговорност за всяко нарушение на задълженията си с всичките си активи. Акционерите носят отговорност за задълженията на Дружеството до размера на тяхното участие в капитала.

(vii) Органите на АД: ТЗ предвижда две алтернативни системи за управление. Тези две системи за управление са (i) едностепенна система за управление и (ii) двустепенна система за управление. В едностепенната система има постоянен орган - Съвет на директорите, а за двустепенната система съществуват два постоянно действащи органа - надзорен съвет и управителен съвет. Във всеки случай всяко АД има и общо събрание на акционерите. Всяко АД може свободно да избира между двете системи и да ги променя по всяко време.

а. Общо събрание (задължително) - Общото събрание включва акционерите с право на глас. Те могат да изберат, как да участват в Общото събрание - лично или чрез пълномощник. Член на Съвета на директорите, съответно на надзорния и управителния съвет, не може да представлява акционер.

Когато наетите от дружеството лица са повече от 50, те се представляват в общото събрание от едно лице с консултативен глас.

Участниците в общото събрание без право на глас са акционерите на привилегирани акции без право на глас, както и членовете на Съвета на директорите, съответно на надзорния и управителния съвет, когато те не са акционери.

Общото събрание е колегиален орган, който може да изпълнява своята работа само на срещи.

На Общото събрание акционерите обсъждат най-важните въпроси, свързани с дружеството и неговите дейности (например изменение на устава, увеличаване и намаляване на капитала, прекратяване, избор на постоянни органи на дружеството, определяне на възнаграждението им, и т.н.)

б. Постоянни органи на АД

Едностепенна система за управление

- **Съвет на директорите (задължително)** - Според КТ членовете на съвета на директорите са минимум трима и максимум деветима. Съветът на директорите приема свой процедурен правилник и избира председател и заместник-председател измежду своите членове. Съветът на директорите възлага управлението на дружеството на един или няколко изпълнителни членове, избрани измежду членовете му, и определя възнаграждението им.

Двустепенна система за управление

- **Надзорен съвет (задължителен)** - Надзорният съвет не участва в управлението на дружеството. Надзорният съвет представлява компанията само в

отношенията си с управителния съвет. Членовете на надзорния съвет се назначават от Общото събрание. Техният брой може да бъде от три до седем души. Надзорният съвет приема свои собствени процедурни правила и назначава председател и заместник-председател измежду своите членове.

- Управителен съвет (задължително) - Членовете трябва да бъдат минимум трима и максимум деветима. Изпълнява ръководството на дружеството и изпълнява решенията на Общото събрание. Управителният съвет докладва за дейността си на Надзорния съвет поне веднъж на всеки три месеца.

Лична отговорност на член на съветите на АД

Членовете на съветите в АД предоставят гаранция за управлението им в размер, определен от Общото събрание на акционерите, който не може да бъде по-малък от три брутни месечни възнаграждения. Членовете на съветите са солидарно отговорни за вредите, причинени на дружеството.

viii) Годишен финансов отчет и разпределение на печалбите

Годишният финансов отчет трябва да включва дейността на дружеството и състоянието му и да изяснява годишния финансов отчет.

Изплащането на дивиденди и гарантирани дивиденди и лихви следва да се осъществява, само ако съгласно проверявания и приет финансов отчет за съответната година нетната стойност на имуществото, намалена с дивидентите и лихвите, подлежащи на плащане, е не по-малка от сумата от капитала на дружеството, фонд Ä „Резервен“ и другите фондове, които дружеството е длъжно да установи по силата на закон или устав.

(ix) Одит на годишния отчет за приключване

Годишният финансов отчет трябва да бъде одитиран от регистрирани одитори, назначени от Общото събрание.

(x) Облигации

Акционерното дружество е единственото търговско дружество, което може да издава облигации. Процедурата за издаване на облигации може да включва или не публично предлагане. Публичното предлагане на облигации се регулира от специални закони.

Облигацията е вид заем, даден от облигационерите на дружеството. Обикновено облигацията дава на притежателя си правото да получи номиналната стойност на облигацията и съответната лихва.

Притежателите на облигации от една и съща емисия образуват група за защита на техните интереси пред дружеството. Групата трябва да бъде представлявана от довереници, избрани от общото събрание на облигационерите.

(xi) Дружества със специална инвестиционна цел

Дружествата със специална инвестиционна цел са акционерни дружества, създадени да инвестират средствата, придобити чрез издаване на акции, в недвижими имоти или вземания ("секюритизация" на недвижимо имущество / вземания). Тези дружества се уреждат от Закона за дружествата със специална инвестиционна цел.

(xii) Публични акционерни дружества

Единствената фирмена форма, която може да бъде публично дружество, е АД. Публичните дружества са регистрирани като такива в Комисията за финансов надзор. Тези дружества са предмет на специфични ограничения и изисквания за отчитане. Специални правила се прилагат за свикване на Общо събрание на акционерите, мнозинството за вземане на решения и членство в управителните органи на дружеството. Дейността на такива дружества се регулира от Закона за публичното предлагане на ценни книжа.

(xiii) Командитно дружество с акции

Командитното дружество с акции се състои най-малко от трима съдружници с ограничена отговорност, чиято отговорност е ограничена до размера на техните вноски в капитала на дружеството, и от неограничено отговорните съдружници.

Уставът се изготвя от неограничено отговорните съдружници, които свикват и Общото събрание и имат право да избират акционерите с ограничена отговорност. Дружеството трябва да бъде вписано в Търговския регистър при Агенцията по вписванията.

(xiv) Корпоративни структури

а. Консорциум

Консорциумът е договорно сдружение на търговци. Целта на тази структура е да осъществява търговска дейност. Възможно е консорциумът да бъде организиран като съвместно предприятие съгласно правилата на гражданското право.

б. Холдинг

Холдингът може да бъде организиран в три форми: акционерно дружество, командитно дружество или дружество с ограничена отговорност. Целта на компанията е да участва в каквато и да е форма в други компании или в тяхното управление.

Най-малко 25% от капитала му трябва да бъдат инвестирани директно в дъщерни дружества. Дъщерни дружества са дружества, в които холдинговото дружество притежава или контролира пряко или непряко най-малко 25% от своите акции или може да определи пряко или непряко повече от половината от членовете на управителния съвет.

xv) Други форми за правене на бизнес в България

а. Клон

Чуждестранни юридически лица или неперсонифицирани образувания могат да регистрират клонове в търговския регистър в Агенцията по вписванията, ако имат право да извършват стопанска дейност съгласно националното си законодателство. За създаването на клон не се изисква регистриран капитал.

Въпреки че клоновете са длъжни да водят търговски книги и да изготвят отделни финансови отчети, те не се третират като отделни юридически лица. Търговските сделки между чуждестранни субекти чрез техните клонове в България се уреждат от правилата, приложими за местните лица.

б. Търговско представителство

Чуждестранните лица, които имат право да извършват търговска дейност съгласно законите на своята страна, могат да открият търговско представителство (ТП) на територията на България след регистрация в Българската търговско-промишлена палата и впоследствие в регистър БУЛСТАТ. ТП се регулират от ЗНИ и според българското законодателство те се приравняват към отделни юридически лица само за данъчни цели и не им е позволено да извършват стопанска дейност в България.

ТП могат да извършват маркетингови, информационни и промоционални дейности и да имат служители, офиси под наем и т.н. Сделките, извършвани от чуждестранните лица чрез техните ТП в България, подлежат на същия режим като сделките между местни лица.

в. Кооперация

Кооперацията е доброволно сдружение, което включва най-малко седем лица за осъществяване на търговска дейност. Капиталът и броят на членовете могат да бъдат различни. Кооперацията е юридическо лице и отговаря за задълженията си със своите активи. Тя се управлява от Общото събрание на кооператорите, Управителния съвет и Контролния съвет. Председателят на кооперацията я представлява пред трети лица. Седем кооперации могат да формират Кооперативен съюз.

д. Едноличен търговец

Едноличен търговец може да бъде всяко правоспособно физическо лице. Той трябва да има постоянно пребиваване в България. Едно лице може да регистрира само едно търговско наименование като едноличен търговец и няма изискване за капитал.

(xvi) Европейски дружествени форми

Европейските форми на търговски дружества са сдружения на юридически лица, физически лица или и комбинация от двете, от различни държави-членки на Европейския съюз. Законодателството на ЕС регламентира следните форми на търговски дружества: (i) Европейско дружество, създадено като Европейско акционерно дружество; (ii) Европейско кооперативно дружество; (iii) Европейско обединение по икономически интереси.

В България тези дружества се регулират предимно от ТЗ, Закона за кооперациите и Закона за търговския регистър, в съответствие със законодателството на ЕС.

3. Регистрация на дружество в търговския регистър

От 1 януари 2008 г. всички търговски дружества, клонове на чуждестранни лица, еднолични търговци и кооперации, се регистрират в Търговския регистър, администриран от Агенцията по вписванията, оперираща под ръководството на Министерството на правосъдието. Този регистър не включва гражданското дружество. Търговският регистър е публично достъпен, включително чрез Интернет (www.brra.bg).

В Агенцията по вписванията се извършва и запазването на имената на дружествата и оповестяването на документи и обстоятелства като годишен финансов отчет, устав, покани към акционерите и др.

Всяко ново регистрирано образувание започва да съществува от регистрацията му в Търговския регистър и получава уникален единен идентификационен номер. Този номер идентифицира юридическото лице, докато то съществува. Използва се за данъчно облагане, социално осигуряване и статистически цели. Не се изисква вторична регистрация.

Обикновено за бизнес дейности като банкиране, застраховане, дейност като фондова борса, инвестиционен посредник, инвестиционно дружество, управляващо дружество или друга дейност, специален закон изисква получаване на разрешение / лиценз от държавен орган. Ако има такова изискване, за регистриране на този тип бизнес дейности в Търговския регистър, трябва да бъде представено съответното разрешение / лиценз.

4. Несъстоятелност

Съществуват общи и специални правила за несъстоятелност в българското законодателство. Общите се намират в ТЗ. Прилагат се специални правила по отношение на банките, застрахователните и осигурителните дружества.

Несъстоятелността представлява съдебно производство за универсално изпълнение, когато длъжникът е търговец.

Процедурите по несъстоятелност предвиждат колективно изпълнение, като се вземат предвид интересите на кредиторите, длъжника и неговите служители. ТЗ уточнява две различни причини за откриване на производство по несъстоятелност. На първо място, "неплатежоспособност" се разбира като неспособността на търговец (едноличен търговец или дружество) да изпълни парично задължение, произтичащо от или свързано с търговска сделка, или публично задължение към държавата или към община, свързана с неговата търговска дейност или частно държавно вземане. Друго правно основание за откриване на производство по несъстоятелност, приложимо за капиталови дружества, е "свръхзадълженост", която се отнася до положение, при което

имууществото на дадена компания не е достатъчно, за да покрие своите парични задължения.

Производството по несъстоятелност започва с искане до съда от кредитор, от самия длъжник или от Националната агенция за приходите за държавни / общински вземания (когато става въпрос за публични задължения). Длъжникът (неговите представители по закон) е задължен по закон да подаде искане до съда в 30-дневен срок от настъпването на неплатежоспособност / свръхзадълженост. Ако това задължение не бъде спазено, представителите на длъжника могат да бъдат подведени под отговорност за вредите, причинени на кредиторите.

Решението, с което съдът по несъстоятелността открива производството, обявява неплатежоспособността / свръхзадължеността и датата, посочва действащ синдик, разрешава обезпечителните мерки и избира датата на първото заседание на кредиторите. Тя трябва да бъде не по-късно от един месец, считано от датата на решението. Решението за откриване на процедура има редица важни последици: дейността на длъжника се контролира от синдик, с някои изключения всички съдебни / арбитражни производства, както и индивидуалните изпълнителни производства срещу длъжника са преустановени (и прекратени на по-късен етап, при условие че въпросните вземания са приети за изпълнение в рамките на производството по несъстоятелност), вече не се предприемат обезпечителни мерки съгласно общите правила.

По време на тази фаза на производството постоянният синдик (избран от събранието на кредиторите и одобрен от съда) трябва да подготви опис на имуществото на длъжника и да предприеме всички необходими действия, включително съдебни иски за събиране на вземанията на длъжника и за консолидиране на неговото имущество.

По правило кредиторите могат да заявят вземанията си в едномесечен срок от регистрирането на решението за откриване в Търговския регистър в Агенцията по вписванията, а правата, приети от синдика, се вписват в списък, представен пред съда. Също така, кредиторите могат да заявят своите вземания в допълнителния двумесечен период (след изтичането на първия 1-месечен период), но не могат да оспорят вече признатите твърдения или разпределението, което е направено. Трудовите или публичните вземания се включват служебно в списъка на синдика. Съдът се произнася по списъка на вземанията на кредиторите, срещу които са подадени възражения от заинтересованите лица.

Според ТЗ има 1-месечен срок за предложение за план за оздравяване, който започва от обявяването в Търговския регистър при Агенцията по вписванията на решението на съда за одобряване на списъка с приети вземания. Целта на плана за оздравяване да намери приемливо решение за кредиторите, докато длъжникът може да продължи своята дейност. ТЗ дава право да предложат план за оздравяване на длъжника, синдика и кредиторите по повече от една трета от обезпечените / необезпечените вземания, акционери, притежаващи повече от една трета от капитала на дружеството, съдружник

с неограничена отговорност или повече от 20% от служителите на длъжника. Планът за оздравяване може да включва отсрочване на задължения, цялостно или частично прехвърляне на средства, структурни мерки и продажба на предприятието или част от него и т.н. След одобрението от страна на кредиторите планът трябва да бъде одобрен с решение на съда, което трябва също така да назначи орган за наблюдение на функционирането на плана. Друга възможност, свързана с производството по несъстоятелност, е извънсъдебно споразумение между длъжника и неговите кредитори. Одобряването на плана за оздравяване или сключването на извънсъдебно споразумение завършват с приключването на производството по несъстоятелност, което обаче може да бъде възобновено в случай на неспазване на плана / споразумението.

Съдът обявява длъжника в несъстоятелност и разпорежда прекратяването на неговата дейност, ако планът за оздравяване не е одобрен или не е сключен извънсъдебен договор или процедурата по несъстоятелност не е била подновена поради несъответствие с плана / споразумението, През втората фаза на процедурата се извършва продажбата на активите на длъжника и разпределението на продаденото имущество.

Съдът взема решение за прекратяване на производството по несъстоятелност, когато всички задължения са били изплатени или имуществото на длъжника е изчерпано. Във втория случай съдът разпорежда заличаването на търговеца.

ГЛАВА 2 - Търговско право

Раздел 1 - Сделки

1. Търговски сделки

Общите правила на ТЗ регулират характеристиките на търговските сделки. Търговската сделка е форма на гражданскоправни сделки; но има някои специални характеристики. Търговският характер на сделката се определя от страните по нея, т.е. търговците, или от естеството на сделката. Когато нетърговците сключват такива сделки, **те запазват характера си на търговски сделки и тяхното сключване по занятие придава търговски статут на страните.** Сделките включват предложение и приемане, така че основните елементи на предложението, възможността за оттегляне, приемането му, графикът и мястото на сключване на споразумението по принцип се уреждат от правилата на Закона за задълженията и договорите (ЗЗД). Когато офертата или приемането се извършват в електронна форма, се прилагат правилата на Закона за електронния документ и електронния подпис (ЗЕДЕП), като законодателят позволява съответните изявления да се извършват в електронен вид, ако адресатът на извлечението е задължен, съгласно правните разпоредби да получава електронни изявления или когато на основание недвусмислени обстоятелства, може да се приеме, че адресатът на изявлението приема да получава изявления по електронен път. Има възможност предложението да не бъде адресирано, т.е. да бъде отправено до неопределен брой лица. Оферта, която не е адресирана до конкретно лице, се нарича публично предложение.

Има два начина за сключване на търговски сделки: лично или чрез представител. От него се изисква да има представителна власт, възникваща по закон или въз основа на упълномощаване.

В някои случаи сключването на търговски сделки трябва да бъде одобрено или разрешено от публичен орган. Когато няма такова одобрение или разрешение, това не позволява сделката да доведе до желаните правни последици от страните, а страната, която е отговорна да поиска одобрение или разрешение, трябва да информира другата страна за това с дължимата грижа.

2. Форма на търговските сделки

Търговските сделки могат да се извършват във всякакви форми: устни и писмени; страните могат също да се договорят за форма за валидност на сделките, както и за по-строга форма от предвидената в закона. В търговското право електронният документ и писменият документ са равни. Когато законодателят е предвидил определена форма, се счита за изпълнен при издаването на електронния документ. Няма разлика между копие и оригинал - електронният документ може да бъде възпроизведен неограничен брой пъти.

Българският законодател също регулира сделките при общи условия. Общите условия се използват, когато е необходимо да се стандартизира съдържанието на търговските сделки.

3. Изпълнение на търговски сделки

3.1. Принципи на изпълнение:

- (i) изпълнението трябва да бъде своевременно, т.е. да бъде изпълнено в определеното време и в договореното качество, количество и опаковка;
- (ii) принцип на действителното изпълнение - в случай на забавяне на част от длъжника те дължат само първоначалната сума;
- (iii) принцип на добросъвестност.

Специфична черта е по-високият стандарт на задължение за грижа - грижата, която един честен и опитен търговец от същия клон на търговската дейност обикновено полага при изпълнение на задълженията си. Аргумент в полза на изискването за по-висок стандарт за грижа е фактът, че търговецът има професионални познания. Българският закон обръща внимание на характеристиките на съответната икономическа сфера и това се отразява в изискванията в специалните закони относно грижите на някои търговци (например грижа за добър банкер).

3.2. Видове търговски сделки: Търговска продажба; Мандатни сделки; Договор за наем; Комисионен договор; Спедиционен договор; Договор за превоз; Застрахователен договор; Банкови и валутни сделки и др.

Раздел 2 - Закон за кредитните институции

Законът за кредитните институции (ЗКИ) регламентира търговската дейност на кредитните и финансовите институции в България, в сила от 1 януари 2007 г., която е съобразена с изискванията на Регламент 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета и Закона за банките (ЗБ).

Има две възможности, които ЗКИ дава на банка, лицензирана в държава-членка или в страна, която е част от Европейското икономическо пространство (ЕИП), да извършва банкова дейност на територията на Република България:

Първо, чрез клон, от които не повече от един може да бъде на територията на България, т.е. свободата на установяване;

На второ място, директно, след уточняване на имената и адресите на лицата, които ще го представят пред БНБ, т.е. свободата на предоставяне на услуги.

Банките от държавите-членки, включително банките от ЕИП, могат да извършват само дейностите, посочени в техните лицензи. Дейността може да започне след уведомление до БНБ от компетентните органи, издали лиценза на банката.

Чуждестранна банка, регистрирана в трета държава (т.е. не в държава-членка или ЕИП), може да извършва банкова дейност в България само при откриване на клон в България и издаване на лиценз от БНБ. Според ЗБ българската банка следва да бъде учредена в правната форма на акционерно дружество, издавайки само безналични акции и с изцяло внесен минимален регистриран капитал от 10 000 000 лева. Банковата дейност в България може да се извършва само при получаване на банкова лицензия, издадена от Българската народна банка (БНБ).

Финансовите институции са юридически лица, които се различават от кредитните институции, чийто основен предмет на дейност е извършването на една или повече банкови дейности и предоставянето на кредити със средства, които не са били събрани от получаването на депозити или други възстановими средства от населението и / или дялови участия в кредитни институции или други финансови институции. Финансовите институции следва да бъдат регистрирани в специален регистър, воден от БНБ, в случай че са изпълнени определени изисквания.

Финансова институция може да бъде създадена като акционерно дружество, дружество с ограничена отговорност или командитно дружество с акции. Минималният акционерен капитал на финансова институция, независимо от извършените услуги, е 1 000 000 лева.

Финансовите институции, които имат адрес на управление в държава-членка или в страна, която е част от ЕИП, също имат право да осъществяват търговска дейност на територията на Република България пряко или чрез клон при изпълнение на процедура за уведомяване между държавата-членка по произход Държавен регулатор и БНБ.

Представителството на всяка банка в Република България е длъжно да изпрати в БНБ копие от акта за регистрация в Българската търговско-промишлена палата в 14-дневен срок от датата на издаване на акта. Този тип представителство не може да извършва търговска дейност в България.

Раздел 3 - Застраховки

В сила от 1 януари 2016 г. влезе в сила нов Кодекс за застраховането (КЗ), регламентиращ застрахователната дейност в България, включително изискванията за извършване на дейност на застраховател от държава-членка на местния пазар. Новият КЗ е в съответствие с всички директиви за застраховане на Европейския съюз.

Съгласно разпоредбите на КЗ, застрахователно дружество, лицензирано в държава-членка, може да извършва дейност в България въз основа на свободата на установяване или на свободното предоставяне на услуги, само ако тази дейност е обхваната от неговия лиценз. Преди да започне дейност, застрахователят трябва да извърши регулаторна процедура, която включва уведомяване на българския регулатор - Комисията за финансов надзор (КФН). Нотификацията трябва да бъде извършена от регулатора на държавата-членка по произход, по искане на застрахователя.

КФН регулира и контролира застрахователите и застрахователния пазар. Някои от основните задачи на институцията са защитата на правата и интересите на осигурените лица. Чрез разработването и прилагането на определени правни изисквания и правила и чрез контролиране на участниците на пазара, КФН помага за изграждането и функционирането на справедлив и отворен пазар и за минимизиране на измамите и манипулациите.

а. Застраховането и застрахователното посредничество се извършват на доброволна основа.

Физическите или юридическите лица, които могат да извършват застрахователни дейности, трябва да отговарят на следните изисквания:

- (i) акционерно дружество, европейско дружество, взаимозастрахователна кооперация или европейско кооперативно дружество със седалище в Република България, лицензирано при условията на КЗ (местен застраховател);
- (ii) лице, което е получило лиценз за осигуряване в друга държава-членка и упражнява дейност на територията на Република България по силата на правото на установяване или свободата на предоставяне на услуги (застраховател от друга държава-членка);
- (iii) клон на застраховател от трета държава, регистриран по ТЗ, лицензиран съгласно условията на КЗ.

Застрахователи и презастрахователи със седалище в Република България имат право на достъп до пазара на Европейския съюз и Европейското икономическо пространство (Единен пазар), ако са лицензирани в рамките на КЗ.

Според КЗ, застрахователният посредник може да бъде застрахователен брокер или застрахователен агент, който извършва застрахователно посредничество срещу възнаграждение. Застрахователният брокер е юридическо лице или едноличен търговец (физическо лице), който извършва застрахователно посредничество при възлагане от потребител на застрахователни услуги и след възлагане от застраховател.

Застрахователният агент е физическо лице или търговец, който извършва застрахователно посредничество при възлагане от застраховател, извършено от името и за сметка на застрахователя. Има два вида застрахователни агенти - обвързани и

необвързани; обвързаният застрахователен агент не може да събира премии и да извършва плащания на потребители на застрахователни услуги.

Задължително изискване за извършване на дейности по застрахователно посредничество е регистрацията на брокера / агента в специален регистър, поддържан от КФН.

ГЛАВА 3 - Трудови закони

Българският Кодекс на труда (КТ) урежда всички трудови правоотношения в България. Регламентира всички трудови договори, сключени между български работодатели и служители, както и между български граждани и чуждестранни юридически лица в България.

Освен това, в резултат на присъединяването към Европейския съюз, България започна да хармонизира своето законодателство с европейските регулации.

1. КТ регулира следните основни трудови въпроси:

- i) сключване, изменение и прекратяване на трудовите договори;
- (ii) работно време, отсъствия и отпуски;
- (iii) дисциплина на заетостта;
- (iv) обезщетения и договорни задължения на страните по трудов договор;
- (v) специална защита за някои категории служители и други. Трудовите отношения се ръководят и от Закона за здравословни и безопасни условия на труд, Закона за насърчаване на заетостта; Закона за защита на личните данни, както и с редица наредби, приети въз основа на КТ и гореспоменатите актове.

2. Начало на работа

Съгласно българското право, трудовото правоотношение се установява чрез трудов договор (най-вече) или чрез специалните процедури за избор и конкурс, които се прилагат в ограничен брой случаи, посочени в различни актове.

Съгласно КТ, трудовият договор трябва да бъде сключен в писмен вид. Той трябва да включва информация за страните, както и следната обща информация:

- i) мястото на работа;
- (ii) посочване на позицията и характера на работа; датата на неговото сключване и началната дата на неговото изпълнение;
- (iii) продължителността на трудовия договор;
- (iv) размера на основния и удължения платен годишен отпуск и на допълнителните платени годишни отпуски;
- (v) еднаква продължителност на срока на предизвестие, който трябва да бъде спазван от двете страни при прекратяване на трудовия договор;
- (vi) основните и допълнителните трудови възнаграждения с постоянен характер, както и честотата на тяхното плащане;
- (vii) продължителността на работния ден или седмицата. Други въпроси, които не са регламентирани от задължителните разпоредби на закона, също могат да бъдат договорени с трудовия договор. Работодателят е длъжен да декларира подписването на

трудовия договор в 3-дневен срок в съответното подразделение на Националната агенция за приходите (НАП). Служителят не може да започне работа преди да получи копие от трудовия договор, заедно с копие от уведомлението.

3. Видове трудови договори

По отношение на сроковете в България могат да бъдат изпълнени два вида трудови договори:

(i) трудов договор за неопределено време:

Най-често срещаният вид трудов договор, използван в България, е договърът за неопределено време. Той гарантира стабилно и дългосрочно трудово правоотношение и защитава правата на служителите в голяма степен. Подписаният за неопределено време трудов договор не може да се преобразува в срочен договор без предварителното писмено съгласие на служителя. Трудовият договор се счита за сключен за неопределен период от време, освен ако не е договорено друго.

(ii) трудов договор за определен срок:

Работният договор с фиксиран срок трябва да бъде подписан само в случаите, определени от КТ. Договорът за срочен трудов договор може да бъде подписан, както следва:

а. за определен срок, който не трябва да бъде по-дълъг от 3 години;

б. до завършването на конкретна работа;

в. за извършване на временни, сезонни или краткосрочни работи и дейности, както и с нови служители в предприятия в несъстоятелност или ликвидация и др.

Договорът за срочен трудов договор се превръща в договор за неопределено време, ако служителят продължи да работи след изтичането на договорения срок за 5 или повече работни дни без писмено възражение от работодателя и позицията е свободна.

Българското трудово законодателство позволява и подписването на трудови договори под клауза "изпитателен срок". Изпитателният срок може да бъде в полза на работодателя, за да може той да вземе решение дали служителят е в състояние да изпълни изискваната работа, или в полза на служителю, за да му даде възможност да прецени дали работата е подходяща за него, или да се договори в полза на двете страни. Срокът на изпитване не може да бъде повече от 6 месеца.

Страната, в полза на която е договорен срокът на изпитване, има право да прекрати трудовия договор в рамките на срок без предизвестие. Ако не е прекратен по време на срока на изпитване, трудовият договор става окончателен договор и общият режим за прекратяване на трудовите договори става валиден за него.

Договорът за работа от дома, договърът за работа от разстояние, както и трудовият договор с предприятие, осигуряващо временна работа, също се регулират от КТ.

Според т. нар. Договор за наем на персонал, съответният служител трябва да бъде назначен за временна работа в предприятие ползвател, като тази работа се управлява и контролира от това приемащо предприятие. Общият брой на наетите служители от работодател, който осигурява временна работа в предприятие-ползвател, не може да бъде повече от 30 процента от служителите, наети от такова предприятие ползвател.

Предприятията, които предоставят временна работа, упражняват своята дейност, след като се регистрират в Агенцията по заетостта при условия и по ред, предвидени в Закона за насърчаване на заетостта.

4. Прекратяване на трудовото правоотношение и защита срещу уволнение

КТ регламентира процедурите за прекратяване и причините за прекратяване на трудовите договори. Прекратяването на трудовите договори следва да се извършва в писмена форма единствено на основанията, определени от КТ - работодателят не може свободно да прекрати трудовото правоотношение. Причините за прекратяването могат да се класифицират широко в три основни категории: (1) общи основания за прекратяване; (2) прекратяване от служителя (със и без предизвестие); и (3) прекратяване от работодателя (със и без предизвестие).

Работодателят може да прекрати договора (едностранно прекратяване) в следните случаи:

➤ С предизвестие:

- (i) при закриване на предприятието;
- (ii) при закриване на част от предприятието или прекъсване на персонала;
- (iii) при намаляване на обема на работа;
- (iv) при спиране на дейността за повече от 15 работни дни;
- (v) когато служителят няма качества за ефективно изпълнение на работата;
- (vi) когато служителят няма необходимата образователна или професионална квалификация за изпълняваната работа;
- (vii) когато служителят откаже да последва предприятието или неговото подразделение, в което работи, когато се премества в друг град или място;
- (viii) когато длъжността, на която е служителят, трябва да бъде освободена за възстановяване на неправомерно уволнен служител, който преди това е заемал същата длъжност;
- (ix) когато служителят е придобил право на пенсия за осигурителен стаж и възраст (има специални правила за преподаватели, доценти или лица, притежаващи докторска степен);

(x) когато трудовият договор е започнал, след като служителят е упражнил правото си на пенсия за осигурителен стаж и възраст;

(xi) при промяна на изискванията за длъжността, ако служителят не ги притежава;

(xii) когато изпълнението на трудовия договор е обективно невъзможно; или (само за ръководни длъжности) в рамките на девет месеца след подписването на договор за управление (между дружеството и неговия управител).

➤ Без предизвестие:

(i) когато служителят е задържан за изпълнение на присъда;

(ii) когато служителят е лишен с присъда или по административен ред от правото да упражнява професията или да заеме длъжността, на която е назначен;

(iii) когато служителят е лишен от академичната си степен, ако договорът за наемане на работа е бил подписан във връзка с тази степен;

(iv) когато служителят откаже да заеме предложената му подходяща работа при трудоустрояване; или

(v) при дисциплинарно уволнение.

Съществуват и други причини, които се отнасят до длъжности в публичните органи (например несъвместимост, установен конфликт на интереси) или медицински професии (заличавания от регистрите на съответната професионална организация).

Процедурата за уволнение е различна за всеки случай.

➤ Например, в случай на намаляване на персонала, работодателят трябва:

(i) да приеме решение за намаляване на персонала;

(ii) да събере информация дали служителят има специална защита срещу уволнение;

(iii) и да връчи документите за уволнение (ако няма специална закрила). Размерът на дължимото обезщетение варира в зависимост от вида на уволнението, но в най-обичайните случаи обезщетението се равнява на две месечни заплати, плюс обезщетение за неизползван платен отпуск.

Служителят може да подаде жалба за неправомерно уволнение, която трябва да бъде извършена не по-късно от два месеца след уволнението. Служителят може да поиска от съда: (1) да установи, че уволнението е незаконно и да го отмени; (2) да възстанови служителю на заеманата длъжност; и (3) да получи обезщетение за времето, за което е останал без работа, което е равно на заплатата на служителю и се дължи само за първите шест месеца след уволнението (т.е. ограничено до шест месечни заплати, ако служителю остане без работа). Продължителността на трудовия спор може да варира значително. Зависи от съда, но обикновено случаят ще бъде окончателно разрешен в рамките на период от една до три години.

➤ Тези категории служители имат защита срещу уволнение по най-честите причини:

- (i) майки на деца на възраст под три години;
- (ii) служители, назначени на по-лека позиция поради здравословни причини (трудоустроени);
- (iii) служители, страдащи от някои заболявания (сърдечна исхемия, активна форма на туберкулоза, онкологична болест, професионална болест, психични заболявания, диабет);
- (iv) служители, които използват разрешен отпуск; или
- (v) представители на работниците и служителите в организациите на работниците и служителите.

В горните случаи работодателят трябва да получи предварително разрешение от Инспекцията по труда за уволнението и понякога се изисква становище от медицинските органи. Процедурата може да продължи от седем дни до няколко месеца.

Има и други категории служители, които също имат защита срещу уволнение: членове на синдикални организации; бременни жени и жени в напреднал стадий на ин витро лечение; служителите в процеса на използване на отпуск за бременност, раждане и осиновяване. Видът на закрилата и възможностите на работодателя по отношение на тези служители е много различен, така че всеки случай трябва да се разглежда отделно.

Заслужава да се отбележи, че работодателят трябва да поиска от служителя да декларира съществуването или липсата на някаква закрила, преди да му бъде изпратено известие за прекратяване и уволнение (ако правилата за закрила покриват този вид уволнение). Ако работодателят наруши това правило, уволнението на защитен служител е незаконно само по себе си.

В рамките на седем дни след прекратяване на трудовия договор работодателят е длъжен да уведоми съответното поделение на НАП.

По отношение на хармонизирането на българското законодателство с правото на ЕС, КТ беше променен, като се има предвид запазването на трудовото правоотношение при промяна на работодателя.

➤ Трудовото правоотношение не следва да бъде прекратено в случай на промяна на работодателя в резултат на:

- (i) консолидация на предприятия чрез създаване на ново предприятие;
- (ii) сливане чрез придобиване на едно предприятие от друго;
- (iii) разпределение на дейността на едно предприятие между две или повече предприятия;

- (iv) преминаване на самостоятелна част от едно предприятие в друго;
- (v) промяна на правната форма на бизнес организация;
- (vi) промяна на собствеността върху предприятието или върху негова самостоятелна част;
- (vii) прехвърляне на дейност от едно предприятие в друго, което включва прехвърляне на материални активи.

Правата и задълженията на работодателя прехвърлител, които произтичат от трудовите правоотношения, съществуващи към датата на промяната, следва да бъдат прехвърлени на новия -работодател.

Трудовото правоотношение със служителя не може да бъде прекратено и в случай на промяна на работодателя в резултат на отдаване под наем, лизинг или предоставяне на концесия на предприятието или на част от него.

В тези случаи правата и задълженията на стария работодател, произтичащи от трудови правоотношения, съществуващи към датата на промяната, следва да бъдат прехвърлени на новия работодател. След изтичане на срока на договора за наемане, отдаване под аренда или концесия, трудовите правоотношения със служителите не трябва да бъдат прекратени, а трябва да се връщат на стария работодател.

5. Максимални работни дни, минимална заплата и минимални празнични дни

Продължителността на редовното работно време не може да бъде повече от 40 часа на седмица, включваща по пет работни дни от по 8 часа всеки. Българският закон определя задължителни граници за работното време за работния ден и седмицата. Целта на това ограничение е да защити правата на служителите и да попречи на работодателя да налага удължено работно време.

Според българското законодателство извънреден труд може да бъде полаган, но само по изключение. Определеният извънреден труд не може да бъде повече от 150 часа годишно. Съществуват специфични случаи, при които е разрешен извънреден труд.

Специалните разпоредби включват работа на непълен работен ден, работа на смени, включително нощни смени и извънреден труд. Тези правила се различават в зависимост от категорията на труд на служителя и свързаните с него условия на труд.

От 1 януари 2017 г. минималната месечна заплата, определена от българското правителство, е 460 лв. (Приблизително 235 евро), а минималната работна заплата е 2,78 лв. (Приблизително 1,42 евро).

Служителите на пълен работен ден имат право на минимум 20 дни годишен платен отпуск. Съществуват някои категории служители, определени от Министерския съвет, които имат право на продължителни празници и / или допълнителни празници.

КТ определя официалните празници. От 01 януари 2017 г., в случай че официалните празници са през почивните дни, следващите понеделници ще бъдат неработни дни. Официалните празници не са включени в годишния платен отпуск.

6. Здравословни и безопасни условия на труд

Съгласно КТ работодателят има задължението да осигурява здравословни и безопасни условия на работното място. Целта на закона е да се осигури по-добра защита на живота, здравето и работоспособността на работника, като се държи отговорен работодателят за условията, при които служителят трябва да изпълнява трудовите си задължения.

КТ включва строги задължения на работодателя, свързани с осигуряването и поддържането на здравословни и безопасни условия на труд.

Компетентните органи могат да извършват инспекции и контрол във връзка с изпълнението на горепосочените задължения от работодателите. Те могат да налагат глоби в случай на неспазване на правилата и стандартите за здравословни и безопасни условия.

7. Защита срещу дискриминацията

Дискриминацията е забранена от КТ и Закона за защита от дискриминацията (ЗЗДискр).

ЗЗДискр забранява дискриминацията на следните основания: пол, раса, националност, етническа принадлежност, човешки геном, гражданство, произход, религия или убеждения, образование, убеждения, политическа принадлежност, личен или социален статус, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имущественото състояние или други основания, произтичащи от закона или международен договор, по който Република България е страна.

По-конкретно, в областта на заетостта, ЗЗДискр има отделен раздел, озаглавен "Защита при упражняване на правото на труд". Тя забранява дискриминацията на всяка защитена територия в областта на наемането, условията на труд, заплащането, критериите за оценка на изпълнението, професионалното обучение, квалификацията, кариерата, дисциплинарните мерки и най-често срещаните видове едностранно уволнение. Съществува правило, че служителите имат право на равно заплащане за равна или еквивалентна работа и работодателят е длъжен да прилага идентични критерии за оценка на работата, определени в колективния трудов договор, ако има такива, вътрешните правила за заплати или в законодателните актове.

Има някои обстоятелства, когато е приемливо различно третиране, напр. ако се основава на действителни професионални изисквания. Други примери включват специално лечение на бременни жени или жени в напреднал стадий на ин витро лечение, служители с увреждания и т.н. Едно от задълженията на работодателя е да

насърчава (при равни други условия) заетостта и професионалното развитие на пола или етническа група, която е по-слабо представена в предприятието.

Нарушенията на антидискриминационното законодателство могат да доведат до производство пред Комисията за защита от дискриминация или пряко пред съда. В настоящото производство доказателствената тежест се измества и работодателят следва да докаже, че е действал в съответствие със закона.

8. Защита на личното пространство и личните данни на служителите

Българската конституция включва принципа на защита на личния живот, както и личната кореспонденция и всички други комуникации. Наказателен кодекс, ЗЗЛД и други законодателни актове включват специални правила за неприкосновеността на личния живот и ограниченията за намеса в личния живот на някого.

Смята се, че служителите не могат да имат същото ниво на личен живот на работното място, както у дома. ЗЗЛД предоставя правила, които помагат на работодателите да определят какво е позволено и какво не. Първо, работодателите трябва да спазват основните принципи, че личните данни се обработват законно и добросъвестно за конкретни и законни цели; данните следва да бъдат съответстващи и пропорционални на тези цели; те трябва да са верни; и трябва да бъдат изтрити, ако обработката им вече не е необходима. На второ място, тъй като ЗЗЛД уточнява изчерпателно хипотезите, които позволяват обработката на лични данни, работодателите трябва да са сигурни, че обработката на всеки вид лични данни отговаря на условията за поне една от тях.

За всеки случай, законността на наблюдението на работното място трябва да бъде оценена. Например използването на видеонаблюдение се извършва въз основа на законните интереси на работодателя или на законодателни изисквания (напр. в банки, казина), когато е важно да се защити животът и здравето на хората (например в болниците), или ако се основава на изричното одобрение на служителя - в случай че подобно обработване отговаря на принципите на легитимност, пропорционалност и уместност.

По отношение на мониторинга на използването на електронна поща / интернет, работодателите трябва да имат предвид конституционното право на поверителност на кореспонденцията и това нарушение е престъпление съгласно Кодекса за престъпленията. Някои работодатели решават този проблем, като забраняват използването на ИТ структурата на компанията за лични цели, в който случай те могат да следят електронната поща / интернет, защото бизнес кореспонденцията не е част от защитата на частната кореспонденция. Други позволяват ограничената употреба на ИТ структурата за лични цели, но изискват одобрението на служителя да обработва такива данни. Последният подход обаче е под въпрос.

Обхватът на приемливите предварителни проверки също е спорен, като се има предвид, че законът изброява някои документи, които трябва да бъдат представени за сключване

на трудовия договор, и забранява на работодателя да поиска други документи. Друго нещо, което трябва да се има предвид, са антидискриминационните правила, които забраняват на работодателя да събира информация, свързана с някои от основанията за защита срещу дискриминация, както и правилата на ЗЗЛД, които изискват пропорционалност и уместност на такава проверка. Като цяло трябва да се приеме, че работодателят може да поиска трудов стаж на служителя и документи, които показват образование и квалификация. Обаче обаждането на бивши работодатели без одобрението на служителя, искане за кредитна история или за семейно положение обикновено не отговаря на критериите за легитимна обработка. Проверки за криминална история могат да се извършват само за позиции, за които един законодателен акт изисква чисто съдебно минало.

Служителят може да бъде тестван (например за алкохол или наркотици и др.) на работното място само с негово съгласие. Ако служителят откаже да бъде тестван, не трябва да има никакви отрицателни последици за него.

9. Командиране

Българското трудово право позволява временно преместване на друга длъжност или длъжност, известна като "командиране". Ако е необходимо за предприятието, работодателят може да изпрати служителя на работно място извън мястото на постоянната му заетост, но това може да стане за не повече от 30 календарни дни без прекъсване. Командирането за период, по-дълъг от 30 дни, се извършва с писмено съгласие на служителя.

Българското трудово законодателство регулира командирането и изпращането на служители в рамките на предоставянето на услуги на територията на друга държава-членка на Европейския съюз, държава, страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство или на Конфедерация Швейцария. Този вид промяна в трудовото правоотношение е за сметка на работодателя и съгласно неговите правила въз основа на договор, подписан между работодателя и ползвателя на услугата;

10. Работа на чужденци в България

Според КТ няма специфично третиране на чуждестранните служители. Обикновено чуждестранните граждани, които търсят работа в България, трябва да получават разрешителни за работа. Договорите за наемане на работа, сключени от чужденци, работещи в България, съдържат правила, които регулират разходите за настаняване, медицинско обслужване, застраховка, транспортни разходи до и от страната на постоянно местопребиване и др.

i. Европейските граждани

След присъединяването на България към Европейския съюз гражданите на страните-членки на Европейския съюз, Европейското икономическо пространство и

Швейцарската конфедерация могат да бъдат наети, самостоятелно заети или изпратени на служебна командировка до България без ограничения и без да е необходимо издаването на разрешително за работа.

Чуждестранните служители се регистрират в НАП от техния местен работодател в рамките на три дни от началото на наемането им.

ii. Граждани, които не са граждани на ЕС

Местните работодатели трябва да поискат разрешителните за работа, изисквани за чужденците и издадени от Агенцията по заетостта. Трябва да бъдат изпълнени редица правни условия, за да бъде издадено разрешението. Максималната продължителност на разрешението за работа е една година.

Ако условията за издаването му все още са валидни, разрешението за работа може да бъде подновено за допълнителен едногодишен срок с възможност за удължаване в продължение на 12 месеца, но общата продължителност на разрешението и удължаването му не трябва да надвишава 3 години (с изключение на 3-годишното ограничение за управителите и изпълнителните директори на фирми, учители и др.).

Всеки чужденец, на когото е разрешено дългосрочно или постоянно пребиваване в Република България и членовете на семейството на чужденец, притежаващ разрешение за дългосрочно пребиваване, могат да започнат трудово правоотношение по реда, установен за български граждани.

Чужденците (например управители на фирми, членове на съвети в дружества и др.) не се нуждаят от разрешително за работа, ако работят в България по договори, различни от трудовия договор. Освен това чужденците, притежаващи разрешение за продължително или постоянно пребиваване, също не трябва да притежават разрешение за работа, за да работят в България.

Освен това не се изисква разрешение за работа за някои краткосрочни задачи (например научни, културни, спортни задания не повече от 3 месеца, обучения и др.).

Във връзка с издаването на Синя карта на ЕС за висококвалифицирани чуждестранни служители, Агенцията по заетостта може да даде писмено съгласие, одобрено от Министъра на труда и социалната политика, които дават права на чужденеца да работи само за конкретен работодател и за специални длъжности.

ГЛАВА 4 - Правене на бизнес в специфични области

Защо да започнете бизнес в България?

България се превърна в много привлекателен избор за отваряне на бизнес, поради географското си положение, опростения процес на регистрация, ниските корпоративни данъци, ниската минимална заплата, ниските застрахователни разходи и др. Във връзка с бизнеса най-важните сектори са:

Раздел 1 - Земеделие

1. Инвестиране в селското стопанство на България:

i. Обща информация

България покрива площ от 110 900 км², от които 81% са селски. 46.1% от общата площ е земеделска земя. Земята на България обикновено се измерва от единицата декар (дка), като 10 дка = 1 хектар.

България има силно поляризирани земеделски структури и фрагментирана собственост след процеса на реституиране на земята.

България има богато биологично разнообразие и значителен дял от земеделските земи са с висока природна стойност.

Селското стопанство е близо до 5% от БВП на България.

Общата селскостопанска политика (ОСП) установява обща политика за всички 28 страни от ЕС. ОСП укрепва конкурентоспособността и стабилността на селското стопанство в ЕС, като осигурява директни плащания, насочени към стабилизиране на приходите на земеделските стопанства и финансиране на проекти, отговарящи на специфичните нужди на страната чрез национални (или регионални) програми за развитие на селските райони.

ii. Подкрепа от ЕС за развитието на селските райони в България

За периода 2014-2020 г. е разпределена обща сума от 2,9 милиарда евро (2,4 милиарда евро от ЕС, включително 28 милиона евро, прехвърлени от българската субсидия за директни плащания, 0,5 милиарда евро в национално финансиране) за мерки, от които ще се възползват Селските общности в България.

Чрез ОСП ЕС подкрепя и организациите на производителите, които могат да помогнат на земеделските производители да станат по-добре организирани и да представят продуктите си по-ефективно, като укрепят позицията си във веригата на предлагането на храни.

В периода от 2007 до 2013 г. повече от 3,2 милиарда евро публични средства (от които 2,6 милиарда евро от ЕС) бяха инвестирани чрез програмите за развитие на селските

райони в България в редица дейности, които подпомагат селскостопанското производство и се възползват от селските райони на България, тяхното разнообразие и засилване на тяхната икономическа сила, културно богатство и социално сближаване. По-конкретно, фондовете за развитие на селските райони помогнаха на повече от 5 400 млади земеделски стопани да проследят професията и да допринесат за брутна добавена стойност (БДС) над 1,6 милиарда евро от стопанствата и предприятията, подкрепени от програмата, и позволиха на повече от 560 000 души в селските райони на България да се възползват от подобрените основни услуги.

Фондовете за развитие на селските райони също помогнаха за развитието на по-устойчив модел на селско стопанство: над 4 900 земеделски стопани (841 000 хектара) получиха подкрепа за агроекологични мерки; близо 1 400 стопанства (с площ от 71 000 хектара) получиха подкрепа за мерки за биологично земеделие;

2. Селското стопанство в България

Днес в България в различни ферми и селскостопански кооперации произвеждат предимно тези селскостопански продукти:

- (i) Растителни продукти: - зърнени храни - пшеница, ечемик, ръж, овес, царевица, ориз, боб, леща, люцерна и други;
- (ii) Технически култури - маслодайна роза, лавандула, слънчоглед, рапица, соя, фъстъци, тиквени семки, памук, копър, магданоз, хмел, кориандър и тютюн;
- (iii) зеленчуци - домати, сладки пиперки, люти чушки, краставици, картофи, тиквички, зеле, лук, праз, чесън, патладжан, моркови и др.;
- (iv) Плодове - ябълки, круши, кайсии, праскови, сливи, сушени сини сливи, череши, вишни, дюли, дини, пъпеши, орехи, лешници, ягоди, малини, боровинки, къпинии други;
- (v) Лозарство - десертни и винени сортове лози, червено и бяло;
- (vi) Билки
- (vii) Гъби - отглеждане на годни за консумация гъби.
- (viii) Пчеларство - извличане на мед;
- (ix) Животновъдни продукти - в България се отглеждат говеда, биволи, овце, кози, прасета, пилета, пуйки, патици, гъски и други. Добиват се общо около 250 000 тона мляко, 211 хиляди тона месо и 1,2 милиона яйца.

Раздел 2 - Туризъм

1. Инвестиране в областта на туризма:

Туризмът е една от най-важните бизнес сфери в България поради отличното географско разположение, приказната девствена богата природа, разнообразния терен и умерения континентален климат. През последните три години българският туризъм има тенденция да напредва постепенно. Туризмът (международен и местен) традиционно е нашият най-голям сегмент за износ, който представлява около 13% от БВП през 2016 г.

Туризмът е един от най-бързо развиващите се сектори в българската икономика с превъзходни възможности за чуждестранни инвестиции с висока възвръщаемост на инвестициите. Някои от категориите на туризма в България са:

(i) Морски туризъм - Българското Черноморие е невероятно място за лятната ваканция. Приблизително 4 милиона туристи посещават морския ни бряг годишно. Бреговата ивица е дълга 378 км, а 209 плажа са с обща площ от 16 км². Плажовете и морето предлагат невероятни условия за различни водни спортове като уиндсърфинг, водни ски, гмуркане, подводно проучване и риболовна повърхността или под водата;

(ii) Планински туризъм - около 30% от туризма в България е планински. Условието са изключително благоприятни за туризъм през зимата и лятото. Ски сезонът в средно високите и планинските курорти продължава около 130 дни всяка година. Общата дължина на ски пистите в България е 210 км;

(iii) Културен туризъм - България е страна с хилядолетна история и културно наследство, което обхваща древни цивилизации - имаме 9 обекта част от Световното културно наследство на ЮНЕСКО, с над 330 музея и 160 манастира. Съществуват и много възможности във връзка с традиционните икономически дейности в нашите земи (като например производството на масло и производство на вино);

(iv) Балнеология, СПА и уелнес - Лечебната сила на минералните извори е добре известна от времето на траките. Има повече от 600 известни източници с 1 600 извори с общ капацитет 4 900 л. / сек. България притежава и ценни находища на лечебна кал и калциращ торф.

Управлението, регулирането и контролът на туристическите дейности, услуги и обекти се урежда в Закона за туризма. Основната цел на закона е да се въведат единни критерии за извършване на туристическа дейност и предоставяне на туристически услуги и за осигуряване на защита на ползвателите на туристическите услуги. Държавната политика в сектора на туризма се определя от Министерския съвет.

2. Дейности в хотели и ресторанти

Предоставянето на хотелски или ресторантьорски услуги се извършва от лице, което е търговец съгласно КТ или е юридическо лице, което съгласно друго законодателство има право да извършва икономическа дейност, включително съгласно законодателството на друга държава-членка на Европейския съюз; не е в производство

по несъстоятелност или ликвидация; има персонал с необходимата образователна и езикова квалификация, а за ръководния персонал се изисква стаж.

Лицата или юридическите лица, които желаят да извършват хотелска или ресторантьорска дейност, са задължени да предоставят туристически услуги на категоризиран туристически обект или в обект, на който е издаден временен сертификат за открита процедура за категоризация. Местата за настаняване са два вида - "А" (хотели, мотели, апартаменти, ваканционни селища, туристически селища и вили) и "Б" (семейни хотели, хостели, стаи за гости, апартаменти за гости, бунгала и къмпинги). Настаняване, заведения за хранене и развлечения са категоризирани като "една звезда", "две звезди", "три звезди", "четири звезди" или "пет звезди". Посочването на категорията туристически обекти се извършва от Министъра на туризма по предложение на Експертната комисия за категоризиране и сертифициране на туристически обекти или от кмета на общината по местонахождението на обекта по предложение на съответния Общински експертен комитет относно категоризирането на туристически обекти.

3. Туристически агент и туроператор

Дейността на туроператор и / или туристически агент се изпълнява от лице, установено в държава-членка на Европейския съюз или в друга държава, страна по Споразумението за ЕИП, ако при установяването на територията на Република България удостовери своето право да се занимава с такава дейност и с удостоверение или друг документ от кредитна или осигурителна институция, който съдържа доказателства за съществуването на застраховка, покриваща неговата отговорност за причинени вреди, които могат да възникнат в резултат на виновно неизпълнение на професионални задължения.

Дейността на туроператор или туристически агент на територията на Република България се осъществява само от лица, регистрирани по Закона за туризма.

Регистрацията се извършва от Министъра на туризма в регистъра на туроператорите и туристическите агенти. Регистърът е публичен.

За целта на дейността на туроператора или туристическия агент в регистъра на туроператорите и туристическите агенти, част от Националния туристически регистър трябва да бъде вписано лице, което отговаря на следните изисквания:

- (i) е търговец по смисъла на ТЗ или е юридическо лице, което съгласно друго право има право на стопанска дейност;
- (ii) има персонал с подходящо образование, езиково обучение и опит;
- iii) лицето, изпълняващо функциите на управление на туроператорски или туристически агент, има подходящо образование, езикова подготовка и стаж;
- (iv) осигури подходящо място за дейност на туроператор или туристически агент;

- (v) е подписал Предварителен договор за застраховка "Отговорност на туроператора";
- vi) не е в процедура по ликвидация или в производство по несъстоятелност;
- (vii) не е извършвал дейност на туроператор или туристически агент без регистрация през последните 12 месеца;
- (viii) няма забрана за извършване на дейността през последните 12 месеца.

Раздел 3 - ИТ и ИКТ

Инвестиции в сектора на информационните и комуникационните технологии (ИКТ).

Съществуват нови възможности, които съществуват в сектора на ИКТ, тъй като българските фирми работят за повишаване на тяхната конкурентоспособност в ЕС, а българското правителство е в съответствие с директивите и законодателството на ЕС, отнасящи се до неговата цифрова икономика. ИКТ секторът на България за периода 2016-2017 г. се определя като стабилен и нарастващ.

В България има около 10 000 ИКТ компании, 70% от които само изнасят. Международната информационна корпорация (МИК) (водещият световен доставчик на пазарни проучвания, консултантски услуги и събития за пазарите на информационни технологии, телекомуникации и потребителски технологии) посочва, че пазарът на ИКТ в България е достигнал около 1 милиард долара през 2016 г., 1,7% поради доброто представяне на ИТ услуги и софтуер - докато хардуерният сегмент е стагнирал.

Увеличаването на услугите за клауд технологии, мобилност и социален бизнес определя подобрение в бъдещия ИТ пейзаж на България с очаквано годишно нарастване на разходите за ИТ от 4,2% през следващите 5 години, подсилен от ускорената дигитална трансформация, идваща от новосъздадената българска Държавна агенция за електронно правителство.

(i) **Труд:** България има уважавани, висококвалифицирани и ниско платени ИТ специалисти. Евростат изчислява, че 70 000 души работят в областта на ИКТ в България, което е 2,3% от общия брой на служителите в страната. Това е под средната стойност за ЕС от 3,5%. Един висококвалифициран ИТ специалист в България печели около 20 000 щатски долара годишно, което е два до три пъти повече от заплатите, получени от средния българин.

(ii) **Използване на Интернет / онлайн дейности:** България е на 19-то място сред 28 страни от ЕС, 82% от българите използват гласови или видео разговори, а 74% участват в социалните мрежи. Българите обаче не искат да участват в онлайн сделки, като само 7% от българите използват онлайн банкиране и само 31% пазаруват онлайн.

(iii) **Цифрови обществени услуги:** По-добрите обществени услуги онлайн / електронното правителство ще дадат възможност на българите да взаимодействат с публичните власти. България е втората най-изостанала страна в ЕС по отношение на използването на услугите на електронното правителство. В края на 2016 г. бе създадена Агенцията за електронно правителство с основна цел да съчетае всички правителствени усилия за изграждането на подходяща ИТ инфраструктура за цифрови обществени услуги. До 2022 г. се очаква публичната администрация на България да бъде напълно цифрово трансформирана, съгласно политиката на Държавната агенция за електронно правителство.

(iv) **Технологичен подсектор с най-добри перспективи:** Технологиите на облака, Големите данни, Интернет на нещата и социалните медии са технологични сегменти, които растат. Нововъзникващите подсектори включват киберсигурността, електронното здравеопазване, електронното образование, автомобилната електроника, интелигентният транспорт и технологиите на интелигентните градове.

(v) **Възможности:** Възможностите за предоставяне на държавни търгове съществуват за разрешени от ЕС ИТ решения, които включват компютри, периферни устройства, центрове за данни, софтуер, сървъри и други хардуерни технологии и интеграционни услуги. Някои от настоящите проекти са: националният проект за електронна идентификация на Министерството на вътрешните работи- финансиран от ЕС проект по Програмата за развитие на селските райони и Оперативната програма на ЕС за добро управление за ширококолов достъп в България.

ЧАСТ II – ДАНЪЦИ

Данъчни и осигурителни системи в България

Българската данъчна система се основава на така наречения принцип на деклариране. Дружествата и лицата разкриват факти за икономическата си дейност в сроковете, определени от закона. Те също изчисляват дължимите данъци и прехвърлят съответните суми към бюджета. НАП има право да проверява по всяко време дали фактическата дейност съответства на подадените декларации. Различните закони определят различни видове декларации в съответните срокове. В съответствие с дейността си и правния си статут, фирмите са задължени да плащат различни видове данъци.

Режимът на данъчно облагане в България определя две основни категории данъци в зависимост от предмета на облагане. Преките данъци се отнасят до имуществото и приходите и се приспадат директно от приходите на платеща на данъка (корпоративен данък, данък върху доходите на физическите лица, данък при източника). Косвените данъци се отнасят до определени бизнес факти и събития (данък върху добавената стойност (ДДС), акцизи, данък върху застрахователните премии).

ГЛАВА 1- Данъци и вноски

1. Корпоративен данък

Режимът на корпоративния данък в България се регулира от Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО). Във връзка с присъединяването на България към Европейския съюз от 01.01.2007 г. беше приет новият ЗКПО с цел хармонизиране на българското данъчно законодателство и изискванията на европейските директиви относно прякото данъчно облагане. Друга причина за приемането на новия акт в тази област е да се улесни възприемането и прилагането на корпоративното данъчно облагане за данъчнозадължените лица и за приходната администрация.

Според ЗКПО всички юридически лица и неперсонифицирани дружества, които извършват икономическа дейност в България, подлежат на облагане с корпоративен данък в размер на 10%- най-ниският в ЕС. Неперсонифицирани дружества се третираат като еквивалентни на юридически лица.

Местните юридически лица (резидентни) подлежат на данъчно облагане по отношение на печалбите и доходите, натрупани от тях, от всички източници на доходи както в страната, така и извън нея.

Нерезидентните юридически лица подлежат на корпоративен данък само по отношение на икономическата им дейност в България.

Съгласно ЗКПО "местни юридически лица" са юридическите лица, учредени съгласно българското законодателство, дружествата, учредени съгласно Регламент (ЕС) № 2157/2001 на Съвета, и кооперативните дружества, създадени съгласно Регламент (ЕС) № 1435 / 2001 г., където се намира седалището и се вписват в български регистър. Юридически лица, които не са регистрирани / учредени в България, но извършват стопанска дейност чрез откриване на клон, офис, агенция или друга форма на представителство на територията на страната ("място на стопанска дейност" по смисъла на ЗКПО) на корпоративен данък върху печалбите и доходите, произтичащи от тяхното място на стопанска дейност в България.

Годишната облагаема печалба трябва да бъде декларирана в данъчна декларация не по-късно от 31 март на следващата календарна година. Облагаемата печалба представлява положителна величина, изчислена въз основа на финансовия резултат (счетоводна печалба / загуба) като разлика между приходите и разходите преди определяне на данък върху печалбата и коригирано съгласно установените от закона процедури. Разходите за амортизация са определени, за да се получи данъчна печалба за данъчни цели. Размерът на амортизацията варира по категории активи и се получава чрез системно прилагане на амортизация по линеен метод. Степените на амортизация се определят еднократно за календарната година и не трябва да надхвърлят определените в българското законодателство стойности.

2. Данък върху доходите на физическите лица

Режимът на облагане на доходите на физическите лица, който включва еднолични търговци, местни лица за източници на доходи в страната и чужбина и чуждестранни лица за доходи от източници в България, се урежда от Закона за данъка върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ). Местните физически лица са данъчно задължени за доходите си от източници в световен мащаб, а чуждестранните физически лица са данъчно задължени само за доходите си от България. Данъчната година за целите на данъка върху доходите на физическите лица е календарната година.

2.1. Резиденти (местни лица)

Съществуват четири критерия за определяне на пребиваването на физическо лице в България за целите на данъка върху доходите на физическите лица: физически лица, които имат постоянен адрес в България или които присъстват физически в България за период, надхвърлящ 183 дни за всеки 12-месечен период, се считат за български граждани за данъчни цели. Съответното лице става български гражданин през календарната година, когато неговият престой в страната е повече от 183 дни. Дните на тръгване и пристигане се третираат като отделни дни физическо присъствие в България.

Съществува допълнителен критерий за установяване на данъчно облагане, а именно центърът на жизнените интереси. Лица, които имат по-близки икономически и лични отношения с България, отколкото с друга страна, биха били считани за български данъкоплатци за продължителността на тяхното физическо присъствие в страната. Законодателството за данъка върху доходите на физическите лица също уточнява, че центърът на жизнените интереси има приоритет пред критерия за постоянен адрес, т.е. ако дадено лице има постоянен адрес в България, но неговият център на жизненоважни интереси е в чужбина, той / тя няма да се разглежда като български гражданин за данъчни цели.

2.2. Видове облагаеми лични доходи

2.2.1. Приходи от трудова заетост

Данъкът върху доходите от трудова заетост се удържа от работодателя и се внася в бюджета на месечна база. Данъкът върху доходите от трудова заетост се изчислява въз основа на брутната сума на получените доходи за съответния месец след определените законови удръжки. Данъчната ставка от 2008 г. за доходи от трудова заетост е 10% фиксирана ставка.

2.2.2. Доходи от нетрудова дейност

Доходите от нетрудова дейност също са обект на фиксирана ставка от 10%. Дължимият данък се удържа и плаща ежемесечно от платеща на дохода, ако е юридическо лице. В противен случай данъкът се плаща от получателя на дохода на тримесечна база.

Лицата, извършващи стопанска дейност като еднолични търговци, трябва да коригират своя облагаем доход съгласно правилата, регулирани в ЗКПО. Данъчната ставка върху дохода на едноличните търговци е с фиксирана ставка от 15%.

Лицата имат задължението да отчетат приходите си, като подават годишна данъчна декларация и заплащат годишния данък до 30 април на следващата година. В случай че единственият доход, който те имат, е от доходи от трудова заетост, няма задължение за подаване на такава данъчна декларация.

3. Данък добавена стойност (ДДС)

Режимът на българския ДДС е уреден в Закона за данък върху добавената стойност (ЗДДС). ЗДДС се основава на правилата, произтичащи от Директива 77/388 / ЕИО на Съвета и Директива 67/227 / ЕИО на Съвета, която беше заменена с Директива 2006/112 / ЕС на Съвета от 28 ноември 2006 г. относно общата система на данъка върху добавената стойност (в сила от 01.01.2007 г.).

ДДС представлява около половината от държавните приходи.

Следните трансакции са предмет на ДДС в България:

- (i) всяка облагаема доставка на стока или услуга - това включва всяко прехвърляне на собственост върху стока или предоставяне на конкретна услуга срещу заплащане на определена сума пари в замяна на крайния потребител;
- (ii) Вътрешнообщностни придобивания на стоки възмездно на територията на Република България от друга държава-членка на ЕС;
- iii) от регистрирано по ДДС лице или от лице, подлежащо на регистрация;
- iv) при придобиване на нови транспортни средства;
- v) в случаите на придобиване на акцизни стоки от данъчнозадължено лице или данъчно незадължено юридическо лице, което не е регистрирано по закона;
- vi) Внос на стоки (от трети страни или територии).

България се присъедини към Системата за обмен на информация за ДДС (VIES) от датата на присъединяването на България към Европейския съюз.

3.1. Кой отговаря за ДДС?

Данъчно задължено лице е всяко лице, което извършва независима икономическа дейност, независимо от целите и резултатите от нея. Независима икономическа дейност е дейността на производителите, търговците и предоставящите услуги, включително в сектора на минното дело и селското стопанство. Независима икономическа дейност е всяка дейност, извършвана редовно или професионално срещу възнаграждение, което включва експлоатацията на материални и нематериални активи, за да се получават

редовни приходи от нея. Независимата икономическа дейност обаче не включва дейността на адвокати, нотариуси и частни съдебни изпълнители.

3.2. Ставки

Има две ставки за ДДС - основна ставка от 20% и специфична ставка от 0%.

Данъчната ставка е 20% за: облагаеми доставки, различни от изрично посочените в закона, като облагаеми с нулева ставка.

Нулева ставка се прилага, например за превоз на пътници от извън страната до място на територията на страната, за международен превоз на стоки и др.; внос на стоки на територията на страната; облагаеми вътреобщностни придобивания.

Данъчната ставка за настаняване в хотели и подобни обекти, които включват предоставянето на ваканционно настаняване и отдаване под наем на места за къмпинг или каравани, е 9%.

Има няколко случая, в които законодателството предвижда, че дейността ще бъде освободена, т.е. ДДС няма да бъде начислен. Те включват доставката на стоки и услуги за целите на хуманитарната помощ, предоставянето на социални помощи, прехвърлянето на собствеността върху земята, организирането на хазартни игри и др.

Разликата между освободените дейности и тези с нулева ставка е правото на приспадане на данъчния кредит след доставката.

3.3. Регистрация по ДДС

ЗДДС определя задължителна и доброволна регистрация. Предмет на регистрация са както лицата, установени на територията на страната, така и лицата, които не са установени на територията на страната, при условие че извършват облагаеми сделки по смисъла на закона. Чуждестранните лица се регистрират чрез акредитиран представител, с изключение на случаите на клонове на чуждестранни лица.

Задължението за регистрация по ДДС възниква, когато общият облагаем оборот на дадено лице (облагаема основа на всички облагаеми сделки) за предходните дванадесет месеца е равен или надвишава 50 000 лв.

Данъчно задължените лица, които нямат регистрация съгласно общите правила и юридическите лица, които не подлежат на облагане, подлежат на задължителна регистрация в случаите, когато извършват вътреобщностни придобивания с обща данъчна основа за съответната календарна година, равна на или надвишаваща 20 000 лв.

Лица, които не спазват задълженията си за регистрация, се регистрират служебно от данъчните органи, ако са изпълнени условията за регистрация по ЗДДС.

Всяко данъчнозадължено лице или данъчно незадължено юридическо лице (за вътреобщностни придобивания), които не са задължени да имат задължителна регистрация, може доброволно да се регистрира по ЗДДС.

4. Акцизи

Акцизът е косвен данък, който се начислява върху следните стоки: алкохолни напитки; тютюневи изделия; енергийни продукти и електроенергия.

Те се облагат с акциз, освен ако са поставени под режим отложено плащане на акциз: при тяхното производство на територията на страната; при въвеждането им на територията на страната от територията на друга държава-членка; при вноса им на територията на страната.

Вносът на акцизни стоки означава въвеждане на акцизни стоки извън Общността на територията на страната, както и въвеждането на акцизни стоки на Общността от трети страни, които са част от митническата територия на ЕС. Когато стоките са поставени под митнически режим, при въвеждането им на територията на страната вносът им се счита за пълен при пускането им в свободно обращение.

От датата на освобождаване на акцизните стоки за потребление съществува задължение за плащане на акциза.

5. Социално осигуряване

5.1. Система за социално осигуряване на ЕС

Движението на работници и самостоятелно заети лица между държавите-членки на ЕС неизбежно включва и въпроси на социалната сигурност. Регламентите на ЕС, свързани с координацията на социалните системи, са пряко ефективни във всички държави-членки на ЕС и тяхната основна цел е да определят приложимата национална юрисдикция.

Съгласно правилата, предвидени в регламентите на ЕС, основните принципи за определяне на законодателството, приложимо за наетите лица, са както следва:

(i) лицата, наети на територията на една от държавите-членки, са подчинени на законодателството на тази държава, дори ако те пребивават на територията на друга държава или ако седалището или мястото на стопанска дейност на предприятието или лицето, което го е наел, територията на друга държава-членка;

(ii) пребивават, ако извършват дейност отчасти на тази територия или ако са свързани с няколко предприятия или няколко работодатели, които имат седалище или място на дейност на територията на различни държави-членки;

(iii) се намира седалището или мястото на дейност на предприятието, което ги използва, ако те не пребивават на територията на която и да е от държавите-членки, в които те извършват своята дейност.

(iv) Правилата, които се отнасят до служителите, които обикновено са наети на работа в държава-членка и са командирвани от работодателя в друга държава-членка, предвиждат, че те продължават да бъдат предмет на законодателството на първата държава, ако са изпълнени всички долупосочени условия:

(v) причината за командироването на служителя е изпълнение на работа за първоначалния работодател и запазването на цялостната връзка между този работодател и служител,

(vi) очакваната продължителност на командироването не е по-голяма от 12 месеца;

(vii) служителят не е командирован да замени друг изпратен служител.

(viii) Срокът на командироване може да бъде удължен при условията, уредени с Регламент № 1408/71 / ЕИО.

Лице, което е самостоятелно заето на територията на една държава-членка, следва да бъде регулирано от законодателството на тази държава, дори ако то пребивава на територията на друга държава-членка;

Лице, което обикновено е самостоятелно заето лице на територията на две или повече държави-членки, следва да подлежи на: законодателството на държавата-членка, на чиято територия пребивава, ако упражнява част от своята дейност на територията на държавата-членка; към законодателството на държавата-членка, на чиято територия упражнява основната си дейност, ако той не извършва никаква дейност на територията на държавата-членка, в която пребивава.

5.2. Система за социално осигуряване в България

Ако българското законодателство е приложимо съгласно правилата, описани по-горе, следва да се имат предвид следните основни моменти, що се отнася до системата за социално и здравно осигуряване:

Моделът за социална сигурност включва 3 части:

(i) Задължително социално осигуряване (първа част);

ii) Задължително допълнително пенсионно осигуряване (втора част);

iii) Доброволно социално осигуряване (трета част).

Първата част обхваща защитата срещу болест, трудова злополука, професионална болест, майчинство, безработица, старост и смърт.

Осигурените лица обикновено са разделени в два сектора: осигурени за всички застраховани рискове като работници / служители, държавни служители, магистрати и др.; и застраховани само срещу определени непредвидени случаи - свободни професии, занаятчии, еднолични търговци и др.

Финансовата тежест в първата част на системата за социално осигуряване се разпределя между застрахователя (работодател / възложител) и осигуреното лице. Самостоятелно заетите лица са осигурени за своя сметка.

Изчислителната база за изчисляване на дължимите вноски за социално осигуряване като цяло е равна на brutната сума на дохода (лицата, работещи по граждански договори, могат да приспадат определен процент от разходите, определени предварително от закона). Законът обаче предвижда прилагането на минимални и максимални размери на изчислителната база / доходите от социално осигуряване. За 2017 г. максималният осигурителен доход е равен на 2 600 лв. Минималният осигурителен доход е диференциран за работниците / служителите (диференцирани по-нататък в зависимост от икономическата активност и професията), самостоятелно заети и селскостопански професии.

Втората част на системата съдържа задължително допълнително пенсионно осигуряване в пенсионни фондове, които се учредяват и управляват от социалноосигурителни дружества, подлежащи на лицензионен и надзорен режим. Допълнителното пенсионно осигуряване е лично и всяко осигурено лице има собствена индивидуална осигурителна сметка. Лицата, родени след 31 декември 1959 г., трябва да бъдат осигурени в универсален допълнителен фонд и са обект на застраховка по първата част. Тези лица имат право на допълнителна пенсия за осигурителен стаж по възраст. Финансовата тежест се поделя между застрахователя и осигуреното лице, както за първата част.

Лицата, които трябва да бъдат осигурени в допълнителен професионален фонд, са тези, които работят при определени условия на труд, независимо от възрастта им. Тези лица получават професионална пенсия за ранно пенсиониране. Финансовата тежест изцяло попада на застрахователя.

Третата част от системата за социално осигуряване обхваща доброволното допълнително пенсионно осигуряване, както и доброволното допълнително осигуряване за безработица и / или професионална квалификация. Средствата се създават и управляват от социалноосигурителни дружества, които са обект на лицензионен и надзорен режим.

ГЛАВА 2 - Административни процедури и институции

За някои видове дружества и за извършване на определени дейности законът по-специално постановява, че за физически или юридически лица се изисква да получат индивидуален разрешителен административен акт като елемент на тяхното учредяване като търговци.

1. Дружества, за които се издава лицензията / разрешението:

- (i) Застрахователни дружества, инвестиционни посредници, пенсионноосигурителни дружества - органът, който издава / отнема лиценза, е Комисията за финансов надзор;
- (ii) Банки - лицензът трябва да бъде издаден от Българската народна банка (БНБ);
- (iii) дейност на туроператор или туристическа агенция - лиценз се издава от Министерството на туризма;
- (iv) Спортни дейности - лиценз се издава от изпълнителната власт на Държавната агенция за младежта и спорта;
- (v) Радио и / или телевизионна дейност - лиценз се издава от Съвета за електронни медии;
- (vi) Разрешение за производство на всички видове лекарствени продукти по смисъла на закона, на активните вещества, използвани като изходни материали, и на лекарствените продукти, посочени за клинично изпитване, се издава от Изпълнителната агенция на Агенцията по лекарствата и др.

2. Концесии

Концесиите се регулират в България от Закона за концесиите, който определя условията и процедурите за предоставяне на концесии, сключване, промяна и прекратяване на концесионни договори.

Концесионните процедури са свързани с всяко българско и чуждестранно физическо или юридическо лице, подлежащо на общи ограничения, подобни на тези в Закона за обществените поръчки.

За разлика от законодателството на ЕС, което обхваща само концесиите за строителство, Законът за концесиите е изцяло приложим както за концесиите за строителство, така и за услугите (също така за концесии за добив със специални правила в други закони). Не се прилагат прагове.

Обект на концесия може да бъде държавна и общинска собственост, но и собственост на определени обществени организации.

2.1. Разпределение на ролята между публичния и частния сектор:

- (i) концесионерът поема риска от строителство, управление и поддръжка (в случай на концесия за строителство) или от риска за управление (в случай на концесия за услуги); управлението и поддръжката обхващат наличието на съответната услуга и

осигуряването на приемственост и качество в съответствие с концесионното споразумение;

(ii) на концесионния орган може да се наложи да предостави на концесионера компенсаторно плащане за част от разходите за строителство / управление / поддръжка в случаите, когато трябва да бъде постигната социално приемлива цена на услугата или в случаите на възстановяване на концесията на обект след унищожаване при форсмажорни обстоятелства - този потенциал трябва да бъде определен в решението за откриване на процедурата за възлагане в зависимост от очакваната икономическа ефективност на концесионната операция;

(iii) на концесионера може да се наложи да предостави на концесионния орган концесионно плащане, докато трябва да се има предвид приемливо ценово равнище на услугата - отново тази възможност трябва да бъде определена в решението за откриване на процедурата за възлагане, което зависи от очакваната икономическа ефективност на концесионната операция;

2.2. Стъпките при предоставяне на концесия включват:

(i) подготвителни действия - този етап включва извършване на икономически, правни, технически и екологични анализи, които оправдават концесията; инициативата може да дойде както от съответния орган, така и от заинтересовано лице;

(ii) процедура за възлагане - след промените през юли 2008 г. концесиите се възлагат единствено въз основа на открита процедура;

(iii) сключване на договор за концесия - концесионният договор е дългосрочно споразумение, което може да бъде подписано до 35 години. Този период не може да бъде удължен. Концесионните договори могат да бъдат променяни чрез писмени приложения между страните при определени законодателни условия;

(iv) След изменението през юли 2008 г. - възможност за предоставяне на концесия на новоучредено дружество (дружество със специална цел), създадено между публична организация / публично дружество и кандидата с печелившия търг. Това условие трябва да бъде обявено в решението за откриване на процедура за възлагане, което може да включва и правила относно участието и отношенията в новоучреденото дружество. Това ново правило позволява на публичните органи да използват единна конкурентна процедура, както за определяне на условията за възлагане на концесионен договор, така и на партньор от частния сектор за участие в предприятието, изпълняващо проекта.

3. Обществени поръчки (ОП)

3.1. Обща информация

Пазарът на обществени поръчки в ЕС се измерва в хиляди милиарди евро, а съществуването на прозрачни, недискриминационни и конкурентни механизми за

възлагането на обществени поръчки е много важно за гладкото функциониране на вътрешния пазар.

Тенденцията на увеличаване на броя на процедурите и тяхната стойност е около 20%. Поради постоянния икономически растеж и очаквания принос на структурните фондове на ЕС се очертава цифрите да нараснат.

3.2. Законодателна рамка

(i) Законодателството на ЕС обхваща основните директиви № 2004/18 / ЕС (приложими за публичните органи - така наречената "обща директива") и № 2004/17 / ЕС (приложими към възложителите, опериращи в определени сектори - Директива 89/665 / ЕС и Директива 92/13 / ЕС (наскоро променена през декември 2007 г.), които уреждат достъпа до правна защита на заинтересованото лице.

(ii) Национално законодателство: През февруари 2016 г. Народното събрание на Република България прие нов Закон за обществените поръчки (ЗОП). Целта за приемането на съвсем нов закон е задължението за транспониране на две нови директиви, приети от Европейския парламент през 2014 г. - Директива 2014/24 / ЕС за отмяна на Директива 2004/18 / ЕС до 18 април 201 г. и Директива 2014/25 / които отменят Директива 2004/17 / ЕС.

Съгласно ЗОП възлагащите органи са държавни органи, регионални и местни власти, обществени организации (лица, създадени да служат на обществени интереси и контролирани от други възлагащи органи или финансирани предимно с публични средства).

Възложителите обхващат публични предприятия, участващи в определени икономически области, и други лица, участващи в тези сектори, ако се ползват със специални или изключителни права. Икономическите направления са определените в Директива 2004/17 / ЕС (водите, енергетиката, транспорта и пощенските услуги), проучването и добива на нефт, природен газ, въглища и други твърди горива, експлоатацията на летища, пристанища или други терминални бази използвани за въздушен, морски или вътрешен воден транспорт.

Местни или чуждестранни физически и юридически лица, както и групи от тях, могат да участват в процедури за възлагане на обществени поръчки в България, които са предмет на някои общи ограничения (например, лица, обявени в несъстоятелност или кандидати, които като управители или членове на съвета са осъдени за определени категории престъпления).

3.3. ЗОП предвижда следните видове процедури за възлагане:

(i) открита процедура - всеки потенциален доставчик може да даде оферта;

(ii) ограничена процедура - всеки потенциален доставчик може да поиска да участва, но само тези, избрани от възлагащия орган / възложителя, могат да подадат оферта;

(iii) състезателен диалог - всеки потенциален доставчик може да поиска да участва, но след фазата на подбор възлагащият орган / възложителят избере операторите да започнат диалог с цел идентифициране на едно или повече разумни решения, които са в състояние да посрещнат неговите нужди; кандидатите с подходящи решения ще бъдат поканени да представят офертите си;

(iv) процедура на договаряне (със или без публикуване на обявление) - условията на договора се договарят между възлагащия орган / възложителя и доставчиците, които са избрани от него.

Принципът, включен в ЗОП, е, че възлагащите органи / възложителите следват откритата или ограничената процедура във всички случаи, когато няма причини да се провеждат състезателен диалог или процедури на договаряне. Последното може да се приложи при строги условия, определени от ЗОП. Повечето процедури за възлагане на обществени поръчки в България са отворени.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTING IN YOUR FUTURE!

GOVERNMENT OF ROMANIA GOVERNMENT OF BULGARIA

ЧАСТ II: ПРАВНО РЪКОВОДСТВО ЗА РУМЪНИЯ

www.interregrobg.eu

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на ЕС

СЪДЪРЖАНИЕ НА РУМЪНСКАТА ЧАСТ

Ситуацията в Румъния - кратък преглед	71
ЧАСТ 1 - ПРАВО	73
ГЛАВА 1 - Дружествено право	73
ГЛАВА 2 - Търговско право	92
<i>Раздел 1 - Транзакции</i>	93
<i>Раздел 2 - Банков закон</i>	93
<i>Раздел 3 - Застраховки</i>	100
ГЛАВА 3 - Трудово право	111
ГЛАВА 4 - Правене на бизнес в специфични области	121
<i>Раздел 1 - Земеделие</i>	122
<i>Раздел 2 - Туризм</i>	127
<i>Раздел 3 - Услуги за ИТ & ИКТ</i>	138
ЧАСТ 2 - ДАНЪК	145
ГЛАВА 1 - Данъци и вноски	145
ГЛАВА 2 - Административни процедури и институции	154

Ситуацията в Румъния - кратък преглед

Румъния е суверенна държава, разположена в Югоизточния регион на Европа, близо до Западна Европа и Балканския полуостров. Площта на Румъния е 238 391 km², което представлява 4,8% от европейската територия и 5,4% от територията на Европейския съюз.

Държавната граница е 3,149.9 километра, а съседите на Румъния са Молдова (С-И), Украйна (С), Унгария (С-З), Сърбия (Ю-З), България (Ю).

От гледна точка на географската природна среда, Румъния е много богата страна, защото има планини, хълмове, равнини и море (в Ю-И на страната е Черно море). Румъния има значителни водни ресурси и природни ресурси (нефт, въглища, природен газ, желязо и други метални руди).

Що се отнася до населението му, според наличните официални данни, стабилното население на Румъния е около 20 000 000 жители. Румънската столица е Букурещ (най-големият румънски град) и най-добрият промишлен и търговски център на страната (население от 1,883,425 души - 10-и град на Европейския съюз, както и населението). Основните градове в Румъния с население над 100 000 жители са: Клуж-Напока, Тимишоара, Яши, Констанца, Крайова, Брашов, Галац, Плоещ, Орадеа, Браила, Арад, Бузау, Ботошани и Сату Маре. Важно е да се подчертае, че румънската селска територия възлиза на 207 522 км², което представлява 87.1% от общата площ, поради което селското стопанство е важен отрасъл на националната икономика.

Силно вярваме, че за да реши чуждестранен инвеститора инвестира в Румъния, е много важно да знае няколко факта за нейната история, тъй като те формират и икономика ѝ.

В средата на 20-и век Румъния е конституционна монархия с либерална политическа и икономическа система, характеризираща се с демократични политически институции. За съжаление, това се променя поради съветската окупация по време на Втората световна война, когато беше установен комунистическият режим, премахвайки личната свобода и частната собственост.

Румънската икономика под комунистическия режим беше много структурирана в рамките на тоталитарна система, насочена към силно централизирана и национализирана икономика. Комунистическият режим се съпротивлява до 1989 г. под ръководството на Николае Чаушеску, когато след революцията Румъния се върна към традиционните си демократични ценности, като се намира в дълбоки социално-икономически и политически промени.

След революцията през 1989 г. главните цели, обявени от румънското правителство, бяха да превърнат поземлената собственост в частна собственост (чрез оттегляне на

държавата от основните индустрии) и изграждането на свободна пазарна икономика, основаваща се на конкуренция.

На национално ниво след 1989 г. Румъния модернизира цялото си законодателство - приемат се нова Конституция и кодекси (Конституцията от 1991 г., изменена и през 2013 г., новият Граждански кодекс, приет през 2011 г., новият Граждански процесуален кодекс, приет през 2013 г., Наказателния кодекс и новият Наказателно-процесуален кодекс, приет през 2014 г., новият Данъчен кодекс и новият Данъчно процесуален кодекс, приет през 2015 г.).

На международно ниво Румъния е член на няколко международни организации, сред които са: ООН (1955 г.), Съвет на Европа (1993 г.), Организация на Северноатлантическия договор (2004 г.), Организация за сигурност и сътрудничество в Европа (2003), Европейски съюз (2007 г.). Румъния също е член на Групата на Световната банка, Международния валутен фонд, Европейската банка за възстановяване и развитие и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие.

Надяваме се, че тази презентация, представяща румънската бизнес среда, ще бъде силна покана за инвестиране в Румъния.

Ние обаче подчертаваме, че настоящият правен наръчник представлява общо описание на някои значими теми и не дава никакво правно становище относно това на кои трети страни може да се разчита. Настоятелно препоръчваме на заинтересованите трети страни да се обърнат към специализирани и постоянни правни насоки, ако решат да инвестират в Румъния.

Ние оставаме на Ваше разположение за всяка допълнителна информация, от която може да се нуждаете от този проект.

АДВОКАТСКО ДРУЖЕСТВО CLIZA

ЧАСТ 1 - ПРАВО
ГЛАВА 1 - Дружествено право

Моля, имайте предвид, че чуждестранните компании могат да извършват дейности в Румъния по един от следните начини:

1. Влизане в търговски отношения с румънски партньори (например споразумения за дистрибуция с румънски компании);
2. Учредяване на дъщерни дружества в една от предвидените от закона форми (най-използваната форма е дружеството с ограничена отговорност, особено защото неговите дялове могат да бъдат изцяло собственост на един единствен акционер). Тези дъщерни дружества се регистрират като румънски юридически лица и имат същите права като дружествата, притежавани от румънските граждани (например правото да притежават земя);
3. Откриване на вторични офиси като клонове, агенции или работни пунктове. Вторичните офиси, установени в Румъния, надлежно регистрирани в компетентния търговски регистър, са юридически лица с юридическа правосубектност;
4. Да създават представителства, без да бъдат признавани за отделно юридическо лице, тъй като не са упълномощени да извършват стопанска дейност за своя сметка. Тези представителства, открити в Румъния, ще бъдат упълномощени от компетентното румънско министерство (понастоящем Министерството на бизнес средата, търговията и предприемачеството).

1. Приложимо законодателство

Дружествено право

- Закон № 15/1990 за реорганизация на публичните икономически единици като автономни администрации и търговски дружества;
- Закон № 26/1990 относно Търговския регистър;
- Закон № 31/1990 за дружествата (наричан по-долу "Закона за дружествата");
- Декрет-закон № 122/1990 за упълномощаване и опериране в Румъния на представителства на чуждестранни фирми и стопански субекти;
- Спешна правителствена заповед № 30/1997 г. за автономните администрации;
- Закон № 161/2003 относно някои мерки за гарантиране на прозрачност при упражняване на обществените достойнства и служби и в бизнес средата за предотвратяване и наказване на корупцията;
- Закон № 359/2004 за опростяване на формалностите за вписване в Търговския регистър на упълномощени лица, индивидуални предприятия и семейни предприятия и юридически лица, тяхната данъчна регистрация, както и разрешение за функциониране на юридически лица;
- Спешна правителствена наредба № 44/2008 г. за извършване на стопанска дейност от упълномощени лица, индивидуални предприятия и семейни предприятия;

- Методологични норми за водене на търговските регистри, извършване на регистрации и предоставяне на информация, одобрена от Министерство на правосъдието, Наредба № 2594/2008;
- Извънредна наредба на правителството № 116/2009 за прилагане на мерки за регистрация в Търговския регистър;
- Правителствена извънредна наредба № 32/2012 за колективните инвестиции в прехвърлими ценни книжа и дружества за управление на инвестиции, както и за изменение и допълнение на Закон 297/2004 относно капиталовия пазар.

Закон за конкуренцията

- Закон № 21/1996 за конкуренцията.
- Процедура по несъстоятелност
- Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета относно производството по несъстоятелност;
- Извънредна правителствена наредба № 46/2013 за финансовата криза и несъстоятелността на административно-териториалните единици;
- Закон № 85/2014 относно процедурите за предотвратяване на несъстоятелността и процедурата по несъстоятелност.

2. Корпоративни предприятия

В Румъния стопанска дейност може да се извършват от предприятия или физически лица със или без отделна юридическа правосубектност: дружества, автономни администрации, (европейски) икономически групи от интерес, упълномощени лица, индивидуални предприятия и семейни предприятия.

Освен това новият Граждански кодекс признава и съществуването на предприятия без юридическа правосубектност: граждански дружества или съвместни предприятия (при необходимост акционерите могат да решат да ги превърнат в дружества с юридическа правосубектност).

3. Дружества

Регламентирани главно от Закона за дружествата, румънските компании могат да бъдат класифицирани според националността и правната форма. Независимо от гражданството на акционерите си, румънска националност се придобива от всички дружества, учредени съгласно румънското право и със седалище в Румъния.

Когато решават да учредят фирма в Румъния, нейните учредители могат да избират между следните форми на дружества (въпреки че първите три форми не се избират много често на практика):

- i. събирателно дружество;
- ii. командитно дружество;

- iii. командитно дружество с акции;
- iv. акционерно дружество; и
- v. дружество с ограничена отговорност.

3.1. Учредяване и регистрация

За създаването на ново дружество определени изисквания са задължителни:

а) Неговите акционери могат да бъдат физически и / или юридически лица, независимо от тяхното гражданство или националност.

За включването на дадено дружество акционерите трябва да имат пълна юридическа правоспособност (т.е. да не са ограничили възможността да притежават и да упражняват какъвто и да е вид права и задължения) и да имат добра репутация (т.е. да не са били осъждани за определени престъпления като измамно управление, злоупотреба с доверие, фалшифициране, използване на фалшифициране, корупционни нарушения, незаконно присвояване, укриване на данъци).

От нашия опит подчертаваме, че най-често срещаните форми на румънски компании са компаниите с ограничена отговорност (един до петдесет акционери) или акционерни дружества (поне двама акционери, без ограничения по отношение на максималния брой акционери).

Моля, обърнете внимание, че физическо или юридическо лице може да бъде единствен акционер само на едно румънско дружество с ограничена отговорност, докато дружество с ограничена отговорност не може да има като едноличен собственик друго дружество с ограничена отговорност с единствен акционер.

б) В зависимост от формата на дружество, избрано от учредителите, конституционните документи на румънско дружество могат да се състоят от:

- подзаконов акт (за дружествата с ограничена отговорност с единствен акционер);
- учредителен договор (за неограничените гаранционни колективни дружества и командитните дружества);
- учредителни договори (като отделни документи) или учредителен акт (като единен документ - за акционерни дружества, акционерни дружества и дружества с ограничена отговорност с най-малко двама акционери);

Както може да се предположи, най-често използваният конституционен документ е учредителният акт, който трябва да бъде сключен в писмен вид и подписан от всички акционери (лично или чрез пълномощник). Конститутивният акт трябва да бъде нотариално заверен, ако:

- даден актив на недвижим имот се внася в натура в капитала към момента на учредяването на дружеството;

- е учредено събирателно дружество или дружество с ограничена отговорност;
- акционерно дружество е с публичен участие.

Съгласно закона учредителният акт на дружеството трябва да включва, наред с другото, следното:

- идентификационните данни на акционерите:
  - в случай на физически лица: фамилно име, собствено име, личен идентификационен номер, място и дата на раждане, местоживееие и гражданство;
  - в случая на юридическите лица: фирмено наименование, седалище, гражданство, регистрационен номер в Търговския регистър или европейски код за регистрация;
- името, формата и седалището на дружеството;
- продължителността на дружеството;
- бизнес обект на дружеството, уточняващ основната област на дейност и основната дейност;
- размера на записания и внесен акционерен капитал и вноската за всеки акционер; естеството и стойността на всички активи, представляващи вноски в натура към капитала, метода на остойностяване и броя на акциите, разпределени в замяна на такава вноска;
- броя и номиналната стойност на акциите;
- идентификационните данни за директорите, техните правомощия, начините на упражняване на тези правомощия и техните права да представляват дружеството;
- идентификационните данни за първите цензури или първия финансов одитор на дружеството (задължително за акционерните дружества);
- дела на всеки акционер в печалби и загуби;
- вторичните офиси;
- процедурата за разпускане и ликвидация на дружеството.

Конституционният акт на всяко дружество при неговото включване или по време на неговото функциониране (когато конституционният акт трябва да бъде изменен от акционера / съдружниците) трябва да бъде публикуван в Държавен вестник на Румъния, за да бъдат информирани трети страни.

в) Акционерният капитал на дружеството може да бъде записан и платен от акционерите му чрез вноски в:

- пари в брой: задължително за всички дружествени форми;
- вид: допускат се за всички форми на дружества, ако те могат да бъдат оценени и могат да бъдат прехвърлени на дружеството да притежава или да използва; и / или

- вземания (в зависимост от случая): не се допускат в акционерни дружества, дружества с ограничена отговорност и акционерни дружества, създадени с публичен участие. Моля, обърнете внимание, че акционерите, внасящи вземания към дружество, ще носят отговорност пред дружеството за конкретните вземания, ако не са изплатени на падежа на длъжника.

Дружествата с ограничена отговорност или акционерните дружества не могат да приемат ангажимента на акционерите си да работят за дружеството като вноска към техния капитал.

Минималният акционерен капитал на:

- акционерните дружества е на стойност 90 000 леи (на всеки две години румънското правителство може да реши да коригира минималното ниво, за да бъде тази сума равна на 25 000 евро). При учредяването всеки акционер трябва да плати най-малко 30% от записания акционерен капитал, а останалите 70% могат да бъдат платени в срок до 12 месеца от датата на регистрацията на дружеството за емитираните акции срещу паричната вноска; в рамките на максимум 24 месеца, за акциите, издадени срещу апортна вноска. Регистрираният капитал представлява акции, емитирани от дружеството, които могат да бъдат или регистрирани, или акции на приносител. Регистрираните акции могат да се издават както в материална, така и в безналична форма, като в последния случай се регистрират в сметката на акционера и в регистъра на акционерите. Учредителният акт на дружеството предвижда, ако акциите са на приносител или поименни акции (поименни акции в материална и безналична форма). Номиналната стойност на една акция не може да бъде по-малка от 0,10 всяка;
- дружествата с ограничена отговорност са на стойност 200 ЛЕИ (приблизително 44 ЕВРО), разделени на равни дялове, чиято стойност не може да бъде по-малка от 10 лева всяка.

г) Корпоративното наименование на Дружеството може да съдържа една или няколко думи или букви, последвани от обозначение на фирмения тип или неговия румънски акроним [напр. "Банка Трансилвания S.A." (акционерно дружество) или "Н.Е.Х.Т. S.R.L." (дружество с ограничена отговорност)]. Всяко ново фирмено име трябва да е различно от съществуващите регистрирани в Търговския регистър. Ако акционерите искат да използват в корпоративно име определени думи като "румънски" или "национални" (например "Sephora Romania S.A."), трябва да бъде получено предварително одобрение от генералния секретариат на румънското правителство в това отношение.

д) Дружеството може да регистрира логото като свой отличителен графичен, буквален или фигуративен знак или име, което служи за отличаване на търговец от друг търговец от същия тип. Ако акционерите решат да регистрират лого, то трябва да бъде различно

от другите лога, регистрирани в същия търговски регистър, за един и същ бизнес, както и от лога на други компании, действащи на пазара, където съответното дружество осъществява своята дейност.

е) Акционерите трябва да учредят седалището на компанията на нефиктивно място, за да се справят с проблема за най-доброто функциониране на компанията. Ако структурата и повърхността на местоположението не позволяват на няколко компании да извършват дейността си в различни помещения (или дори ясно отделени райони), тогава няколко компании не могат да имат централата на едно и също място. Поради тази причина сключеното споразумение за седалището (напр. Договор за лизинг, договор за покупко-продажба) трябва да бъде регистрирано при съответния данъчен орган, който издава сертификат, който ще осигури, ако други дружества са регистрирали на същото място своето седалище,

ж) Предметът на дейност на дружеството е изложен в конституционните документи на дружеството. Само общото събрание на акционерите може да промени стопанската дейност на дружеството.

з) Моля, имайте предвид, че за включването на дружество от румънските акционери и от законните представители на дружеството се изисква да представят удостоверения за данъчните записи, които обикновено се получават от съответния търговски регистър.

За чуждестранните акционери, независимо дали са юридически или физически лица, ако не са регистрирани в Румъния, те нямат задължението да представят данъчен регистър за целите на включването на дружеството. Във връзка с това се изисква съответните лица да предоставят данъчна декларация, дадена пред нотариус (като посочват, че не са извършили деяния и не са се намирали в ситуации като тези, които подлежат на вписване в данъчния регистър и не са регистрирани в данъчна сфера в Румъния).

и) Въпреки че дадено дружество може да бъде учредено за определен или неопределен период от време, продължителността на дружеството е предвидена в конституционните документи на дружеството. Ако е необходимо, продължителността на дружеството може да бъде изменена с решение на едноличния акционер или на общото събрание на акционерите.

3.2. Регистрация в Търговския регистър

Обикновено дружествата се вписват на момента, когато капиталът не е публичен (изключение са публичните дружества, създадени като акционерни дружества, които могат да бъдат създадени едновременно или чрез публичен участие).

За да се регистрира дружеството, трябва да се изпълнят няколко формалности: изготвяне на учредителния акт на учредителя, записване и изплащане на капитала на дружеството и регистрация на новото дружество в компетентния търговски регистър (в

зависимост от мястото на седалището, се определя юрисдикцията на търговския регистър). Ако необходимата документация е съставена и подадена правилно, процедурите за регистрация ще отнемат няколко дни и след приключване на процедурите по регистрация, учредителите ще получат сертификат за регистрация, който доказва, че компанията е създадена законно. Таксите за вписване, дължими на Търговския регистър, не са много високи, намаляват от февруари 2017 г. (т.е. около 40 евро).

Ако акционерите решат да създадат клонове или вторични звена, агенции, дъщерни дружества или работни места в Румъния и в чужбина, това може да се направи в същия търговски регистър, където е регистрирано дружеството.

3.3. Управление и корпоративни структури

Като се има предвид, че на практика най-използваните форми на дружества в Румъния са акционерни дружества и дружества с ограничена отговорност, за целите на това правно ръководство ние им обърнахме специално внимание.

3.3.1. Акционерни дружества

а) Общото събрание на акционерите

Акционерите на акционерно дружество работят в общо събрание на акционерите, което може да бъде редовно (провеждано най-малко веднъж годишно, не по-късно от пет месеца след края на всяка финансова година) или извънредно (провеждано, когато е необходимо).

Съгласно управленската структура на акционерните дружества, общите събрания на акционерите се свикват от: i) управителния съвет; ii) дирекцията; или iii) по искане на акционер с повече от 5% от акционерен капитал.

Съгласно Закона за дружествата, правомощията на редовното общо събрание включват:

- да обсъжда, одобрява и изменя годишния финансов отчет, след преглед на представения от Съвета на директорите / надзорния съвет доклад от цензурите / финансовите одитори;
- да се установят дивидентите;
- да назначава и отстранява членовете на съвета на директорите / надзорния съвет, както и цензорите;
- да определя възнаграждение за членовете на съвета на директорите / надзорния съвет, както и цензурите, ако не е установено чрез учредителния акт;
- да взема решения относно отговорността на членовете на съвета на директорите / дирекцията;
- създаване на бюджет за приходите и разходите и планиране на дейността за следващия финансов период;

- приемане на решения относно залога, лизинг или дерегистрация на дяловете на дружеството.

Решенията на редовните общи събрания са валидни, ако:

- за първото свикване: (1) присъстват акционерите, представляващи най-малко 1/4 от общия брой гласове, и (2) решенията се вземат с мнозинство от подадените гласове (освен ако конституционният акт не предвижда за по-голям кворум или мнозинство);
- за второто свикване: (1) не се изисква специфичен кворум и (2) резолюциите се вземат с мнозинство от подадените гласове. Имайте предвид, че за второто свикване конституционният акт на дружеството не може да предвижда минимален кворум или по-високо мнозинство.

Извънредните общи събрания се свикват винаги, когато се счита за необходимо за вземане на решения, засягащи, наред с другото:

- всяко изменение на учредителния акт на дружеството (например промяна на правната форма, промяна на седалището, увеличаване на акционерния капитал);
- преобразуване на акции на приносител в номинални акции или обратното (ако случаят е такъв);
- одобряване на всяка операция, при която директор на дружеството придобива или отчуждава активи от или към дружеството в замяна на парична сума или друго възнаграждение, чиято стойност представлява най-малко 10% от записания акционерен капитал.

Решенията на извънредните общи събрания са валидни, ако:

- за първото свикване: (1) акционерите, представляващи 1/4 от общия брой гласове, присъстват на заседанието и (2) решенията се приемат с мнозинство от подадените гласове;
- за второто свикване: (1) присъстват акционерите, представляващи 1/5 от общия брой на гласовете, и (2) решенията се приемат с мнозинство от подадените гласове.

Моля, обърнете внимание, че за промяна на основния предмет на дейност на дружеството или на неговата правна форма, за намаляване или увеличаване на капитала на дружеството, за сливане, разделяне или разпускане на дружеството, той трябва да приеме резолюциите с мнозинство най-малко 2/3 от подадените гласове (ако конституционният акт не предвижда по-висок кворум и изисквания за гласуване).

Всяко лице, което оправдава легитимен интерес, може да оспори решенията на общото събрание на акционерите чрез действие, основано на основание абсолютна недействителност, което не е ограничено във времето, с някои изключения.

б) Изпълнителен директор

Румънското законодателство дава възможност на акционерните дружества да избират между две системи за управление: единната система (управлявана от един или няколко директори, организирана като съвет на директорите, винаги неравномерно число) и двойствената система (управлявана от дирекция и надзорен съвет).

И в двата случая директорите могат да бъдат румънски или чуждестранни граждани, а първите директори се назначават чрез първоначалния учредителен акт. Управителите на акционерно дружество (в рамките на единната система) и членовете на дирекцията (в дуалистичната система) са физически лица, въпреки че подчертаваме, че едно дружество може да бъде назначено като директор или член на надзорния съвет.

Имайте предвид, че директорите, управителите на дружество, на което директорите са делегирали управленски правомощия, и членовете на дирекцията не могат да бъдат наети от компанията като служители.

Като разграничение между двете управляващи системи, моля, имайте предвид, че от една страна, директорите и членовете на надзорния съвет се назначават и отнемат изключително от редовното общо събрание на акционерите, а от друга страна, членовете на дирекцията (ако в учредителния акт на съответното дружество не е предвидено, че членовете на дирекцията могат да бъдат оттеглени и от редовното общо събрание на акционерите).

Продължителността на мандата на членовете на съвета на директорите, дирекцията и надзорния съвет се установява чрез учредителните актове и не може да надвишава четири години, с изключение на положението на първите членове на Съвета на директорите и на надзорен съвет, който не може да заема длъжността повече от две години. Всеки директор, член на дирекцията и на надзорния съвет трябва да има валидна застраховка за професионална отговорност.

Тъй като директорите трябва да работят заедно, те са солидарно отговорни пред компанията за:

- реалност на извършените от акционерите вноски за плащане, както и за изплатените дивиденди;
- фактът, че законните счетоводни записи съществуват и се спазват правилно;
- точното изпълнение на всяко решение, взето от общото събрание на акционерите;
- точно изпълнение на задълженията, предвидени от закона или от конституционните документи.

Съветът на директорите има право по силата на закона да делегира правомощията си на един или повече изпълнителни директори (един от тях да бъде назначен за генерален директор), назначен от вътрешния или външния състав на управителния съвет. Ако учредителният акт не го забрани, с решение на общото събрание на акционерите Председателят на съвета на директорите може да бъде назначен за управител на

съответното дружество. Обикновено извършването на операциите, които се извършват от дружеството, е поверено на един или няколко ръководители, които са служители на съответното дружество. В случай, че служител бъде назначен за изпълнителен директор на дружеството, неговият трудов договор се прекратява.

Съгласно Закона за дружествата правомощията, с които директорите са инвестирани, завършват с изтичане на мандата или преди (например отмяна, неработоспособност или несъвместимост, оставка, смърт или физическа невъзможност).

Законът за дружествата предвижда, че кворумът на съвета на директорите е постигнат, ако най-малко половината от неговите членове присъстват на заседанието (освен ако не е предвидено друго в учредителния акт), докато решенията се приемат с мнозинство от гласовете на членовете, които присъстват срещата. Същите условия се прилагат и за членовете на дирекцията или надзорния съвет. Ако учредителният акт не предвижда друго, моля, обърнете внимание, че председателят на съвета на директорите или на надзорния съвет има правото на глас. Трябва да подчертаем, че президентът на Съвета на директорите, който е и изпълнителен директор на компанията, не може да има гласовете.

в) Контрол на фирмените операции

Съгласно закона, цензурите, избрани от общото събрание на акционерите, осигуряват контрола върху акционерните дружества. Ако конституционният акт не предвижда друго, едно румънско акционерно дружество ще бъде контролирано от поне три цензора (и един заместител), като броят им винаги е неравномерен.

Цензурите могат да бъдат акционери на дружеството (с изключение на случаите на цензурирани експерт-счетоводители, които могат да бъдат трети лица, които упражняват професията си индивидуално или в асоциация). В държавните акционерни дружества един от цензърите трябва да бъде представител на Министерството на икономиката.

Имайки предвид личния характер на мандата, цензурите не могат да бъдат заменени с друга страна, за да изпълнят своите правомощия и задължения.

Според закона цензорът трябва да:

- ръководи администрацията на дружеството;
- проверява правилното водене на счетоводните книги;
- да провери начина, по който е извършена оценката на активите.

В случай, че законът предвижда, че едно акционерно дружество има задължението да извършва одит на финансови отчети, тези отчети се одитират от финансови одитори, които могат да бъдат юридически или физически лица.

3.3.2. Дружества с ограничена отговорност

а) Общото събрание на съдружниците

За компаниите с ограничена отговорност, за да се вземат решения, законът изисква двойно мнозинство: на съдружниците и на дяловете. Това двойно мнозинство може да бъде премахнато чрез учредителния акт.

б) Контрол на дейността на дружеството

Обикновено акционерите, които не са директорите на дружеството, контролират дейността на дружеството с ограничена отговорност, но ако искат от акционерите, те могат да назначат един или повече цензори чрез общо събрание. Назначаването на цензури в дружества с ограничена отговорност е задължително, когато има повече от шестнадесетима съдружници, освен когато дружеството има правно задължение да извършва одит на финансовото си състояние, в който се назначава финансов одитор.

в) Прехвърляне на дялове

Прехвърлянията на дялове са свободни сред съдружниците. Вместо това, прехвърляния на дялове на лица извън дружеството са възможни, ако са одобрени от няколко съдружници, представляващи най-малко 3/4 от дружествения капитал. В такива случаи решението на съдружниците, с което се одобрява прехвърлянето на дялове, се публикува в Държавен вестник на Румъния, за да се уведомят кредиторите на компанията / заинтересованите трети страни, които искат обезщетение за вредите от това прехвърляне, могат да се противопоставят на прехвърлянето им и да поискат от дружеството или съдружниците покриване на щети. Прехвърлянето на дялове ще се осъществява, ако не бъде подадено възражение, в срок от 30 дни от публикуването на решението на съдружниците, с което се одобрява прехвърлянето или, ако е подадено възражение, към датата, съобщена със съдебно решение, с което възражението е отхвърлено от компетентен съд.

Освен това, моля, имайте предвид, че прехвърлянето на дялове на лица извън дружеството по завещание или вследствие на наследство не изисква одобрение съгласно закона.

3.4. Разпределение на печалбите

Ако учредителният акт не предвижда друго, съдружниците получават дивиденди от реалните печалби, пропорционално на внесенния капитал.

3.5. Граждански и наказателни санкции

Имайте предвид, че румънското законодателство предвижда няколко граждански и наказателни санкции срещу лицата, които нарушават разпоредбите, които регулират дружествата (по-голямата част от санкциите са за лицата, които упражняват управлението и ръководството на дружеството).

4. Придобиване на вече създадени румънски компании чрез процедури по сливания и придобивания

Инвеститор може да започне да развива дейност в Румъния и чрез инвестиране във вече създадени румънски компании чрез процедури за сливания и придобивания. За да няма проблем в това отношение, всеки инвеститор трябва да анализира дали съответната инвестиция може да бъде разглеждана съгласно румънския и европейския закон за конкуренцията като икономическа концентрация:

- две или повече компании, преди това независими, се сливат; или
- едно или повече лица, които вече контролират поне едно дружество или едно или повече дружества придобиват пряк или непряк контрол над цялото или част от едно или повече дружества, независимо от метода, използван при осъществяването на този контрол.

Румънският закон за конкуренцията предвижда, че обявлението за сливане трябва да бъде подадено в румънския Конкурентен съвет, ако по време на календарната година, предхождаща сделката, са изпълнени кумулативно следните изисквания относно стойностите на оборота:

- общият оборот на дружествата, участващи в сделката, надвишава еквивалента на 10 000 000 евро в румънски леи, и
- всяка от дружествата, участващи в сделката, е регистрирало в Румъния по-висок оборот от еквивалента на 4,000,000 евро в румънски леи.

Ако горните прагове са изпълнени, трябва да се подаде уведомление и подкрепяща документация преди осъществяването на сливането.

5. Европейски компании

В Румъния функционират и европейски дружества със седалище в Румъния, които се уреждат от разпоредбите на Регламент (ЕС) № 2157/2001 на Съвета относно статута на европейското дружество. Тези европейски компании могат да се регистрират в една от държавите-членки на Европейския съюз и да преместят централата си в друга държава-членка.

Европейско дружество със седалище в Румъния придобива юридически статут от датата на регистрация в компетентния търговски регистър, ако е сключено споразумение относно участието на работниците и служителите в дейността на дружеството.

6. Автономни администрации

Автономните администрации са организирани и предназначени да оперират в стратегически сектори на националната икономика като енергетика, експлоатация на природен газ, отбранителна промишленост, минно дело, железопътен транспорт, както

и в определени области, принадлежащи на други сектори, създадени от правителството дружества за комунални услуги).

Повечето автономни администрации бяха реорганизирани като дружества въз основа на планове за реструктуриране, изготвени от румънските власти.

7. Групи на икономически интереси от Европейски групи на икономически интереси

Това са асоциации с правен статут и стопанска цел между две или повече юридически лица или физически лица, учредени за определена продължителност, с цел насърчаване и развиване на икономическата активност на своите членове.

Групата по икономически интереси е създадена със споразумение в заверен вид, подписано от нейните членове (максимум двадесет членове). Той придобива правен статут към датата на регистрацията в Търговския регистър.

Въпреки че тези групи не се стремят да получат печалба за себе си, ако се генерира печалба, тя ще бъде разделена чрез членовете на групата.

Освен това Европейските икономически интереси включват:

- две структури, които имат централно управление на дейността си по закон, разположени в различни държави-членки;
- две лица, които осъществяват своята дейност в различни държави-членки; или
- субект, чието централно управление на дейността му по закон се намира в държава-членка, както и лице, което извършва основната си дейност в друга държава-членка.

8. Упълномощени лица, индивидуални предприятия и семейни предприятия

Румънският закон позволява на упълномощени лица, индивидуални предприятия и семейни предприятия да извършват икономически дейности, ако имат разрешение да извършват такива в който и да е сектор, професия, с изключение на дейностите, които са предмет на специално законодателство или са забранени от закона. За да бъдат признати като такива, съответните лица трябва да се регистрират в Търговския регистър и в местните данъчни органи.

Упълномощеното лице и отделното предприятие преустановяват дейността си и се отписват от Търговския регистър при смърт при поискване, ако документите, въз основа на които е направена регистрацията, са обезсилени с неотменими съдебни решения и физическо или юридическо лице предмет на такава регистрацията, да поиска отписване от Търговския регистър.

Семейното предприятие прекратява дейността си и се отписва от Търговския регистър, когато повече от половината от неговите членове умират, отнемат или поискат прекратяването му, както и в случаите, когато документите, въз основа на които е

направена регистрацията, са били обезсилени от неотменим съдебно решение и физическо или юридическо лице, пострадало като резултат от регистрацията на семейното предприятие, изисква отписване от Търговския регистър.

9. Фондове за дялово участие

През последните няколко години може да се забележи, че румънският пазар се интересува от привличането на фондове за частни капиталови инвестиции, тъй като те осигуряват важни източници на ликвидност в икономиката, които иначе не могат да бъдат получени, а чрез дълг. Очевидно е, че частният капитал оказва положително влияние върху икономиката, допринасяйки за реструктурирането и съживяването на съществуващите румънски компании.

Според статистическите данни, налични за Румъния, общите инвестиции в частни капиталови инвестиции през периода 2007-2016 г. се колебаеха. Най-голямата обща стойност на инвестициите в частен капитал бе регистрирана през 2008 г., когато бяха регистрирани общи частни инвестиции в размер на повече от 210 млн. евро. През 2016 г. общите инвестиции в частен капитал достигнаха стойност от 108,29 млн. евро.

Румъния хармонизира законодателството си с европейското законодателство в този сектор, като прие Правителствена извънредна наредба № 32/2012 относно предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа и дружествата за управление на инвестиции, както и за изменение и допълнение на Закон №. 297/2004 относно капиталовия пазар.

В Румъния най-активните фондове за частни капиталови инвестиции са Enterprise Investor, Ged Capital, Global Finance, Axxess Capital, Abris Capital, 3 TS Capital Partners.

10. Процедура по несъстоятелност

От 2014 г. Румъния се възползва от нов закон за несъстоятелността, Закон №. 85/2014 относно процедурите за предотвратяване на неплатежоспособност и относно процедурата по несъстоятелност, която чрез обединяване на няколко съответни законодателни акта насърчава възстановяването на жизнеспособни дружества.

10.1. Официални органи, участващи в производството по несъстоятелност

Съгласно закона официалните органи, изпълняващи процедурата по несъстоятелност, са събранието на кредиторите, специалният администратор, съдебният администратор, ликвидаторът, синдикалният съдия и съдът.

10.2. Категории субекти, които са обект на процедура по несъстоятелност

Румънският закон предвижда две процедури по несъстоятелност: обща процедура и опростена процедура.

Общата процедура по несъстоятелност се прилага за всички бизнес професионалисти (включително независими администрации), с изключение на лицата, които упражняват свободни професии или които са обект на специални разпоредби.

Опростената процедура по несъстоятелност се прилага за няколко категории лица:

- индивидуални бизнес професионалисти, регистрирани в Търговския регистър, с изключение на тези, които упражняват свободни професии;
- семейни асоциации;
- бизнес професионалисти, които биха могли да бъдат обект на общата процедура по несъстоятелност, но които отговарят на поне едно от следните условия:
  - нямат никакъв доход в своето наследство;
  - не могат да бъдат намерени техните учредителни документи или счетоводни документи;
  - директорът им не може да бъде намерен;
  - тяхното седалище вече не съществува или вече не съответства на адреса в Търговския регистър.
- субекти, които са били обект на доброволно прекратяване, преди подаване на искането за откриване на производство по несъстоятелност;
- длъжници, които са заявили в исковата молба пред съда намерението си да започнат производство по несъстоятелност;
- всяко лице или физическо лице, което извършва стопански и подобни дейности и което не е получило необходимото разрешение за експлоатация на дружество и не е вписано в специалния регистър на публикациите.

10.3. Задължителни условия за изпълнение на процедурата по несъстоятелност

Две задължителни условия трябва да бъдат изпълнени кумулативно, за да могат кредиторите да започнат производството по несъстоятелност срещу длъжник:

- кредиторът трябва да притежава вземане, което е сигурно, ликвидно и остатъчно за повече от 60 дни;
- за вземания, възникнали от търговски отношения - да надвишава сумата от 40 000 ЛЕИ (приблизително 8 900 евро) или при вземания, възникнали от трудови правоотношения - еквивалента на шест национални брутни средни заплати на служител.

Ако тези две условия са изпълнени, длъжникът трябва да подаде иск за започване на производството по несъстоятелност в рамките на 30 дни от датата на настъпване на несъстоятелността (т.е. недостиг на наличните средства за изплащане на определени, ликвидни и неизплатени дългове),

Имайте предвид, че състоянието на неплатежоспособността е сравнително предпологаемо, ако длъжникът не успее да изплати дълга си след 60 дни от падежа. Освен това състоянието на неплатежоспособността се счита за предстоящо, ако има

доказателство, че длъжникът не може да изплати дълга си на падежа с наличните ликвидни средства.

10.4. Процедури

Две процедури са установени със закон за длъжниците, които не са в състояние да изплатят дълговете си:

- процедура за съдебна реорганизация, за да се спаси бизнесът на длъжника;
- процедура по обявяване в несъстоятелност с цел ликвидирание на активите на длъжника и изплащане на дължимите вземания.

Длъжниците, които са в общата процедура по несъстоятелност, следват и двете горепосочени процедури: първо влизат в процедурата по оздравяване, а в случай на неуспех на тази процедура те влизат в процедурата по несъстоятелност. Що се отнася до длъжниците, за които е приложима опростената процедура по несъстоятелност, моля, имайте предвид, че те влизат директно в производство по несъстоятелност или след 20-дневен период на наблюдение.

10.4.1. Процедура за съдебна реорганизация

В тази специална ситуация дейността на длъжника се организира след план за оздравяване, одобрен от неговите кредитори и потвърден от компетентния съд. Моля, имайте предвид, че дейността на длъжника през този период се управлява от специален администратор, избран от общото събрание на акционерите и контролиран от съдебен администратор, назначен от синдика.

Ако планът за оздравяване не е уговорен от кредиторите или длъжникът не спазва съответния план, длъжникът трябва да бъде подложен на процедурата по несъстоятелност.

10.4.2. Процедура по несъстоятелност

Синдичният съдия решава, че процедурата по обявяване в несъстоятелност се прилага по дело за длъжник в следните случаи:

- длъжникът е изразил намерението си да премине опростената процедура;
- длъжникът не е изразил желание да реорганизира дейността си;
- никой от правозащитните лица не е предложил план за оздравяване или такъв предложен план не е бил одобрен от кредиторите и потвърден от съда;
- задълженията за плащане и други задължения не са изпълнени съгласно условията, определени в плана за реорганизация или дейностите, извършени от длъжника по време на процедурата по реорганизация, предизвикват загуба на неговото наследство;
- бил е одобрен докладът на съдебния администратор, с който се предлага започването на производството по несъстоятелност;

- по искане на кредитора, който има определено, ликвидно и неплатено вземане срещу длъжника, признато от съдебния администратор или от съда, което надвишава сумата от 40 000 ЛЕИ (приблизително 8 900 евро). Ако тази сума не е платена в рамките на 60 дни от датата на признаване на вземането;
- по искане на съдебния администратор или на някой кредитор, ако длъжникът не спази разпоредбите на плана за оздравяване или длъжникът натрупва дългове към своите кредитори по време на процедурата.

Процедурата по несъстоятелност включва следните мерки:

- (i) оттегляне правото на длъжника да управлява своята дейност;
- (ii) изготвяне на опис на активите на длъжника;
- iii) назначаване временно на ликвидатор, който трябва допълнително да бъде потвърден (в рамките на общата процедура) и да потвърди съдебния администратор като ликвидатор (в опростената процедура);
- (iv) установяване на задълженията на длъжника (напр. изготвяне на списък на кредиторите, проверка на вземанията им, изготвяне на окончателния график на кредиторите);
- (v) да извършва ликвидацията (например да продаде активите на длъжника, да плати дължимите данъци, гербовите налози и всички разходи, свързани с продажбата);
- (vi) разпределяне на сумите, получени в резултат на ликвидацията;
- (vii) да прекрати процеса на ликвидация.

11. Административни изисквания

Както бе споменато по-горе, за вписване на дружество съгласно румънското законодателство трябва да бъдат изпълнени няколко административни изисквания. На първо място, дружеството трябва да бъде регистрирано в Търговския регистър и в данъчните органи и да има банкова сметка.

За регистрацията в Търговския регистър учредителите трябва да попълнят специално заявление, с което декларират на своя собствена отговорност, че знаят и спазват законовите разпоредби в следните области: санитарна, санитарно-ветеринарна и продоволствена сигурност, опазване на околната среда и защита на работното място. Законът предвижда адължението на юридическите лица да кандидатстват за издаване на екологично разрешително или разрешително в случай, че извършват или възнамеряват да извършват дейност с потенциално въздействие върху околната среда. В тази връзка, моля, обърнете внимание, че законът изрично изброява икономическите и социални дейности, за които се счита, че оказват въздействие върху околната среда. Процедурата за получаване на разрешително е публична.

Освен това, в зависимост от целта на дейността на новото дружество, законът може да предвиди, че трябва да бъдат получени специални лицензии, за да може да работи в тази област. Например, ако дадено дружество желае да функционира като организация за прехвърляне на отговорности, тогава специалното административно изискване е да получи такъв лиценз от специална комисия на Министерството на околната среда (напр. Компания, работеща под поръчка № 932/2016, за да носи отговорност за събирането на отпадъците, трябва да подаде лицензия към Румънската комисия за събиране на отпадъци, като лицензът е валиден само за пет години).

Що се отнася до вече създадените компании, моля, обърнете внимание, че сме посочили различни административни изисквания в настоящото юридическо ръководство, отнасящи се до конкретна област (напр. Виж Глава 3, точка 6 от ръководството - Административни изисквания, включително здравословни и безопасни условия на труд; защита на личните данни и др.).

ГЛАВА 2 - Търговско право

Раздел 1 - Транзакции

Директорите на дружество могат да извършват всички операции, необходими за постигане на предмета на дейност на дружеството, ако не са предвидени ограничения от закона или от учредителния акт на дружеството.

В тази връзка, моля, имайте предвид, че ако директорите са получили предварително одобрение от извънредното общо събрание на акционерите, те могат да сключат сделки за придобиване, прехвърляне, лизинг, размяна или създаване на дялове от ценни книжа върху активите на дружеството на стойност повече от 50% от счетоводната стойност на активите към датата на сключване на сделката.

Освен това, моля, имайте предвид, че ако директорите са получили предварително одобрение от извънредното общо събрание на акционерите, те могат да придобият или да отчуждят активи на компанията, чиято стойност надвишава 10% от нетната стойност на активите на дружеството, включително и сключването на лизингов договор или лизингови договори.

Тези ограничения се прилагат, когато една от страните по сделката е съпруга на директор или роднина до четвърта степен, или гражданско или търговско дружество, в което едно от горепосочените лица е директор или управител, или притежава най-малко 20% от капитала, с изключение на случаите, когато едно от съответните дружества е дъщерно дружество на другото.

Преди няколко години румънският законодател прие закон, за да укрепи финансовата дисциплина на румънските органи. В тази връзка, моля, имайте предвид, че приходите и плащанията, извършени от юридически лица, упълномощени лица, отделни предприятия, семейни предприятия, самостоятелно заети лица, асоциации и други субекти със или без юридическа правосубектност от или към тези категории лица са ограничени на ден, като в закона е изрично посочено, че данъчните плащания в брой са забранени.

Раздел 2 - Банков закон

Румънската банкова система се състои, от една страна, от националната централна банка (т.е. от Румънската национална банка), а от друга - от търговските банки и финансовите институции.

Най-актуалният законодателен акт в този сектор е Извънредна наредба на правителството №. 99/2006 относно кредитните институции и капиталовата състоятелност, която беше въведена с оглед прилагането в румънското законодателство

на европейските приложими директиви. Освен това, Закон № 83/1997 гарантира правната рамка за приватизацията на държавните банки, което доведе до влизането на някои големи инвеститори на румънския банков пазар (например GE Capital, Société Générale, Raiffeisen Bank, International Financial Corporation, European Bank for Reconstruction and Development, Erste Bank, чрез придобиване на държавни акции в Banc Post, Banca Romana de Dezvoltare, Banca Agricola and Banca Comerciala Romana).

Румънските банки могат да бъдат обект на приватизация чрез увеличаване на капитала с частни капиталови вноски в брой (съгласно публично предложение или частна инвестиция), чрез продажба на акции, управлявани от държавата чрез Органа за държавна администрация (само за сметка на изплатени изцяло в брой) или като комбинация от двата горепосочени метода.

1. Приложимо законодателство

- Правителствена наредба № 39/1996 г. за създаване и функциониране на фонд "Гарантиране на влоговете в банките";
- Закон № 83/1997 за приватизацията на търговските банки, в който държавата е един от акционерите;
- Правителствена извънредна наредба № 51/1998 г. за оценка на определени банкови активи;
- Закон № 312/2004 за статута на Националната банка на Румъния;
- Спешна правителствена наредба № 99/2006 за кредитните институции и капиталовата адекватност.

2. Национална банка на Румъния

Националната банка на Румъния е основана през 1880 г. като акционерно дружество с публичен и частен капитал. През 1901 г. е одобрена продажбата на собствеността на държавата в Националната банка на Румъния, като по този начин банката става частна банка с привилегирован статут, но държавата държи контрол над банката.

Преди 1989 г. Националната банка на Румъния е била държавна банка с определени търговски правомощия.

Съгласно Закон № 312/2004 относно статута на Националната банка на Румъния Националната банка на Румъния е независима публична институция с правен статут. Националната банка на Румъния има право да създава клонове и агенции на територията на цялата Румъния и запазва широки регулаторни правомощия в банковия сектор с ролята на поддържане на общата икономическа политика на държавата и поддържането на макроикономическа стабилност.

Тя има следните основни правомощия:

- да издава и прилага валутна и валутна политика;

- да упълномощава, регулира и контролира кредитните институции от пруденциална гледна точка, както и да насърчава и контролира доброто функциониране на платежните системи, за да осигури финансова стабилност;
- да издава валута като законно средство за плащане на румънска територия;
- да установи валутния режим и да контролира спазването му;
- да управлява международните резерви на Румъния.

Ако имате интерес да получите информация за операциите, извършвани от Националната банка на Румъния в кредитните институции или в държавната хазна, моля, уведомете ни, за да разработим тази точка.

3. Търговските банки

Румънската банкова система се състои и от кредитни институции, които се отличават с регламентиран статус на румънски или чуждестранни юридически лица. 99/2006 относно кредитните институции и капиталовата състоятелност вече не дефинира "кредитни институции", но се позовава на съответното определение, съдържащо се в Регламент (ЕС) № 575/2013, според който кредитната институция е определена като предприятие, чиято дейност е да взема депозити или други възстановими средства от населението, и да отпуска кредити за своя сметка.

В зависимост от структурата на дяловия капитал в Румъния функционират следните видове кредитни институции:

- публични кредитни институции, които са държавни (например Casa de Economii și Consemnatiuni, реорганизирани като акционерно банково дружество); и
- частни кредитни институции, с частен капитал (вътрешен и / или чуждестранен частен капитал).

Румънските кредитни институции могат да бъдат учредени и могат да функционират като банки, кредитни кооперативни организации, спестовни и кредитни банки в жилищната сфера или банки с гарантирани заеми.

3.1. Учредяване и функциониране на румънски кредитни институции

3.1.1. Учредяване

Според румънското законодателство нито една кредитна институция не може да извършва банкова дейност на румънска територия без разрешението на Румънската национална банка.

Общата процедура за разрешаване на кредитни институции предполага:

- получаване на одобрение от страна на Румънската национална банка;
- регистрация на кредитната институция в Търговския регистър; и
- получаване на оперативното разрешение от Румънската национална банка.

Имайте предвид, че търговските банки могат да бъдат учредени само като акционерни дружества. За целите на учредяването е задължително одобрението на Румънската национална банка. Съгласно включването на кредитната институция, Румънската национална банка решава предоставянето на оперативно разрешение.

При учредяването на кредитна институция се изисква минимален акционерен капитал от 5 000 000 евро, който трябва да бъде изцяло платен в брой в момента на записването. Въпреки тази правна разпоредба, Националната банка на Румъния може да установи по-висока минимална стойност на акционерния капитал.

Румънските търговски банки могат да създават клонове и други вторични централи (агенции и други подобни вторични места) на румънска територия в съответствие с разпоредбите на Националната банка на Румъния.

3.1.2. Промени в състоянието на кредитните институции

Както е предвидено в Наредба № 6/2008 на Националната банка на Румъния, предварителното одобрение на националната банка се изисква в случай на следните промени в статута на румънска кредитна институция:

- промяна в обхвата на нейната дейност;
- промени по отношение на лицата, назначени да изпълняват административни и / или управленски задължения;
- промени по отношение на финансовия одитор;
- създаване на клонове в трети държави;
- създаване на нови клонове и вторични централи, ако първоначално Банката на Румъния забрани създаването на клонове и вторични централи в резултат на отрицателно развитие на показателите за банкова предпазливост;
- изменения, свързани с "Общи бизнес условия" и "Общи условия за споразумения за спестяване и кредитиране", в случаите на банки-спестовни банки, действащи в областта на жилищното строителство, както и въвеждане на други видове споразумения;
- изменения в устава, изготвени от централна къща на кредитни кооперации;
- заместване на лица, притежаващи управленски позиции на средно ниво, свързани с изключително важни дейности;
- придобиване на квалифицирани участия в предприятие от трета държава, ако вследствие на такова придобиване то ще бъде под надзора на консолидирана основа на придобиващата кредитна институция, както и увеличението на това участие;
- намаляване на акционерния капитал или придобиването на собствени акции от кредитни институции, което води до възстановяване на капитала на акционерите.

Следните промени в статута на румънска кредитна институция подлежат на уведомление от Националната банка на Румъния в срок от 10 дни от тяхното възникване или от редовната регистрация в Търговския регистър:

- промяна на името и логото;
- смяна на седалището;
- ограничаване на обхвата на дейността;
- увеличаване или намаляване на капитала;
- промяна на лица, които са тясно свързани с кредитната институция;
- преместване на служител от ръководна длъжност на друга управленска длъжност;
- създаване и закриване на клонове и други вторични щабове на румънска територия;
- промяна на квалифицираните участия на кредитни институции, различни от тези, които трябва да бъдат предоставени за предварително одобрение от Националната банка на Румъния, както и увеличението на тези участия;
- всякакви други изменения на учредителните актове на кредитната институция, различни от тези, които трябва да бъдат подложени на предварително одобрение от Националната банка на Румъния.

3.1.3. Позволені дейности

Румънските кредитни институции и дъщерните дружества на чуждестранни кредитни институции в Румъния могат да извършват следните основни дейности в рамките на предоставеното им разрешение:

- приемане на депозити и други възстановими средства;
- кредитиране, включително, потребителски кредит, ипотечен кредит, факторинг със или без прихващане, финансиране на търговски сделки (включително задържане);
- финансов лизинг;
- услуги за парични преводи;
- издаване и управление на платежни инструменти (например кредитни карти, пътнически чекове);
- издаване на гаранции и поемане на ангажменти;
- търгуване за собствена сметка или за сметка на клиентите:
  - по договаряне инструменти (т.е. чекове, менителници, депозитни сертификати);
  - чуждестранна валута;
  - фючърсни договори и финансови опции;
  - лихвени и валутни инструменти;
  - търгуеми ценни книжа.
- участие в инвестиции в ценни книжа и предоставяне на свързани услуги;

- консултиране на предприятия относно капиталовата структура, бизнес стратегията и свързаните с нея въпроси и консултации по отношение на бизнеса, както и услуги, свързани със сливания и придобивания и извършване на други консултантски услуги;
- посредничество на междубанковия пазар;
- управление на портфейлите на клиенти и свързаните с тях консултантски услуги;
- съхранение и администриране на ценни книжа;
- предоставяне на информация и справки относно кредитната дейност;
- отдаване под наем на сейфове;
- издаване на електронни пари;
- сделки с благородни метали и скъпоценни камъни и предмети, произведени от тях;
- придобиване на дялови участия в други предприятия.

3.2. Организация на дейността на чуждестранните кредитни институции

Чуждестранните кредитни институции могат да извършват банкова дейност в Румъния или чрез включване на дъщерно дружество в Румъния, което ще бъде румънска банка и по този начин ще осъществява банковата си дейност въз основа на разрешението на Националната банка на Румъния или чрез създаването на клонове в Румъния, които са при условията на процедурата за издаване на разрешение от Националната банка на Румъния в случаите, когато кредитните институции майки са кредитни институции, които не са в страни-членки на ЕС. Освен това чуждестранни кредитни институции могат да учредяват търговско представителство на територията на Румъния.

Що се отнася до кредитните институции на ЕС, GEO № 99/2006 прилага принципа на паспорта на ЕС, съгласно който кредитните институции, базирани в ЕС, могат да предоставят банкови услуги в Румъния чрез клон или пряко, въз основа на принципа на свободно предоставяне на услуги, без изискването Разрешение на Националната банка на Румъния.

3.2.1. Дъщерни дружества на чуждестранни кредитни институции

Румънските дъщерни дружества на чуждестранни кредитни институции са учредени, оперират и са ликвидирани в съответствие със съответното румънско законодателство.

Моля, имайте предвид, че дъщерните дружества на чуждестранни кредитни институции, установени в Румъния, са румънски юридически лица, подлежащи на разрешение от Националната банка на Румъния и румънското банково законодателство (те подлежат на същите изисквания като капитала, организацията и т.н. кредитна институция с румънска юридическа правосубектност и оперираща в Румъния).

3.3. Банкова тайна

Според румънското законодателство банковата тайна трябва да се спазва и следователно кредитните институции трябва да спазват поверителния характер на предоставените банкови сделки и услуги, включително идентичността на титулярите на сметки.

При условие, че целта на оповестяването е оправдана, информацията за банковата тайна може да бъде разкрита само при следните обстоятелства:

- по искане на титулярите на сметки / техните законни наследници, включително техните законни или с тяхното изрично съгласие;
- когато кредитната институция докаже, че има легитимен интерес;
- по писмено искане на орган / институция или служебно, ако законът дава право на такъв орган / институция да изисква и / или получава такава информация и съответната информация, подлежаща на оповестяване, да бъде ясно определена, за да може този орган / институция да изпълнява специфичния си признак;
- по писмено искане на съпруга на титуляра на партидата, ако последният докаже, че в съответния съд е подадено правно действие по образуване на общо производство или по искане на съд, който е учреден с такова искане;
- по искане на съда, за решаване на различни въпроси, свързани със съдебно дело;
- по искане на съдебен изпълнител за изпълнение на изпълнителната процедура по сметките на длъжниците;
- по искане на държавен нотариус за извършване на нотариална процедура по наследяване;
- по искане на прокурорите в наказателното производство.

Както и в други европейски законодателства, персоналет на румънска кредитна институция не може пряко или непряко да ползва привилегирована банкова информация в тяхна полза или в полза на други лица.

3.4. Забранени транзакции

Румънското законодателство предвижда кредитните институции да не могат да извършват следните дейности:

- да се занимава с движимо или недвижимо имущество (с изключение на изрично разрешените за кредитни институции);
- да се създават залози за собствените ѝ акции с цел обезпечаване на дълговете на кредитната институция;
- да отпуска заеми, обезпечени с акции, други капиталови инструменти или облигации, емитирани от кредитната институция или друго предприятие от групата на кредитната институция;
- да приемат депозити или други възстановими средства, дялове или други ценности от обществеността, докато са в процедура по несъстоятелност.

4. Кредитна служба

Кредитна служба (на румънски "Biroul de Credit"), акционерно дружество, регистрирано в съответствие със съответното корпоративно законодателство, упражнява мониторинг на финансовия и банковия сектор. Основната му цел е да се създаде централизирана система с информационна база данни, съдържаща информация за финансовото поведение на физически лица, клиенти на кредитни институции, други финансови и застрахователни институции или нефинансови дружества.

В тази връзка кредитната служба предоставя финансови и банкови консултантски услуги, като същевременно събира, управлява и обработва информация относно гореспоменатия предмет на закона. По този начин кредитната служба ще разполага с база данни, съдържаща клиентите, като използва единни критерии за оценка на клиентите.

Раздел 3 - Застраховки

След присъединяването на Румъния към Европейския съюз застрахователният закон е хармонизиран с европейския закон. Държавата и контролира румънския застрахователен пазар чрез националния надзорен орган (до април 2013 г. тя е Комисията за надзор на застраховането).

1. Приложимо законодателство

- нов Граждански кодекс;
- Закон № 32/2000 относно дейността и надзора на застрахователните и презастрахователните посредници;
- Решение на правителството № 1194/2000 относно някои мерки, свързани с задължителна застраховка "Гражданска отговорност" за произшествия с МПС;
- Заповед на Комисията за застрахователен надзор № 13/2008 за изменение на Насоките за Фонда за защита на жертвите на улици;
- Закон № 260/2008 г. за задължително осигуряване на жилища срещу земетресения, наводнения и свлачища;
- Извънредна наредба на правителството № 93/2012 за създаване, организация и функциониране на Надзорния орган за финансов надзор;
- Закон № 9/2015 за лицензиране и управление на застрахователни и / или презастрахователни брокери;
- Закон № 28/2015 за дейността на контролираните застрахователи в съответствие с националния режим;
- Закон № 29/2015 за регистъра на застрахователите-презастрахователи и за регистъра на брокерите на застрахователни презастрахователи;
- Закон № 237/2015 за упълномощаване и надзор на застрахователните и презастрахователните дейности;

- Закон № 20/2016 относно разрешението и мониторинга на застрахователните и презастрахователните дружества;
- Аварийна наредба № 54/2016 за задължителна застраховка "Гражданска отговорност" за вреди, причинени на трети лица от произшествия и травми;
- Закон № 132/2017 относно задължителната застраховка "Гражданска отговорност" за щетите, причинени на трети лица, причинени от автомобилни и пътни аварии.

2. Застрахователно споразумение

Със сключването на застрахователен договор, застрахованото лице или застрахователният предприемач се задължава да плати застрахователна премия на застрахователя и застрахователят се задължава при възникване на определен риск да заплати обезщетение на застрахования, на бенефициента или на трета пострадала страна, при ограниченията и условията, договорени от страните в застрахователния договор.

Препоръчваме Ви винаги да сключвате писмено застрахователно споразумение, защото в противен случай при липса на писмен документ свидетелите не могат да бъдат използвани за доказване на застрахователното споразумение. Сключването на застрахователен договор се установява със застрахователната полица или със застрахователния сертификат, издадени и подписани от застраховател или с бележка за покритие, издадена и подписана от застрахователен брокер. При форсмажорни обстоятелства и при непредвидени случаи, когато осигурените лица нямат застрахователни документи и не може да се получи дубликат, съществуването и съдържанието на застрахователния договор могат да бъдат доказани с всякакви правни средства.

3. Основни видове застраховки, осигурени от застрахователни компании

3.1. Застраховане на активи

При застраховката на имуществото застрахователят се задължава да изплати обезщетение на осигуреното лице, на назначен бенефициент или на други оправомощени лица при възникване на застрахования риск.

Застрахованият трябва да има интерес по отношение на застрахования актив, да поддържа застрахования актив в добро състояние и в съответствие с правните разпоредби и да предприема всички необходими стъпки, за да предотврати настъпването на застрахования риск.

Очевидно е, че застрахователят има право да провери дали застрахованият актив е правилно използван или поддържан. В случаите, предвидени в застрахователно споразумение при настъпване на риск, осигуреното лице е принудено да предприеме мерки от името на застрахователя, за да намали загубите.

Осигуреното лице е длъжно да декларира съществуването на други застрахователни договори за същия актив, както при сключване на застрахователен договор, така и по време на изпълнението му.

Освен ако не е договорено друго по застрахователното споразумение, прехвърлянето на собственост върху застрахователен актив не води до прекратяване на застрахователен договор. Застрахователното споразумение продължава да е валидно между застрахователя и купувача. Осигуреното лице, което не уведоми застрахователя за прехвърлянето, остава задължено да плати застрахователните премии, дължими след датата на прехвърлянето.

Подчертаваме, че обезщетението не може да надвишава:

- стойността на актива при настъпване на застрахователния риск,
- стойността на загубата, или
- застрахователната сума.

Застрахователното споразумение може да съдържа клауза, която предвижда, че осигуреното лице ще бъде свой собствен застраховател, за така наречения франчайз, при което няма да бъде компенсирано от застрахователя.

В случай, че се сключи застрахователно споразумение за сума, по-ниска от действителната стойност на актива, обезщетението ще бъде пропорционално намалено, освен ако в договора не е договорено друго.

Моля, имайте предвид, че в Румъния всички физически лица и образувания, които притежават конструкции, използвани като жилище и които са регистрирани в местните данъчни органи, трябва да сключват застраховки срещу земетресения, наводнения и свлачища със застрахователи, специално упълномощени за тази цел и при строго предвидените условия по закон. Неспазването на това задължение се налага с административна глоба.

3.2. Лично застраховане

В личните застрахователни договори застрахователят се задължава да изплати застрахователната сума при настъпването на различни застраховани рискове, свързани с личния статут на осигуреното лице (например достигане на определена възраст, инвалидност или смърт, както е определено в застрахователния договор).

Имайте предвид, че различно лице от това, което сключва застрахователния договор, може да бъде осигурено само с писмено съгласие на съответното лице.

Обезщетението се изплаща на осигуреното лице или на бенефициента на застраховката, определен от застрахователната договаряща страна, а в случай на смърт на осигуреното лице - на неговите законни наследници, освен ако в застрахователния договор не е изрично посочено друго..

Имайте предвид, че обезщетението се дължи, независимо от сумите, които осигуреният или бенефициентът може да получи като права за социално осигуряване или обезщетения, получени от отговорни лица, или сумите, получени от други застрахователи съгласно други застрахователни договори.

Застрахователят не дължи обезщетението, ако застрахователният риск възникне в резултат на следните случаи:

- застрахованото лице е извършило самоубийство, в рамките на 2 години от изпълнението на застрахователния договор; или
- застрахованото лице, съзнателно създава застрахователен риск.

В случай, че един от бенефициентите умишлено причини смъртта на застрахования, обезщетението се изплаща на другите назначени бенефициенти или законни наследници.

3.3. Застраховка на отговорността

По застрахователните договори застрахователят се задължава да плати обезщетение за вреди, на които застрахованото лице може да бъде законно отговорно от трета страна, както и за всички разходи, изплатени от осигуреното лице в свързания граждански процес.

Застрахователното споразумение може да покрива и отговорността на други лица, освен изпълнителя на договора. Правата на пострадалото лице се упражняват срещу лицата, отговорни за причиняването на щетата.

Застрахователят носи отговорност за вреди само в рамките на задълженията, произтичащи от застрахователния договор.

Обезщетението се присъжда въз основа на споразумение, сключено между застрахования, пострадалото лице и застрахователя, или по съдебно решение, в случай на несъгласие между страните.

Застрахователят изплаща обезщетението директно на пострадалото лице, доколкото то вече не е било компенсирано от осигуреното лице; кредиторите на застрахования не могат да претендират за такова обезщетение.

Обезщетението се изплаща на осигуреното лице, ако докаже, че е обезщетило пострадалото лице.

Специална застрахователна категория е задължителната застраховка "Гражданска отговорност" за произшествия с моторни превозни средства, при които физически или юридически лица, притежаващи моторни превозни средства, регистрирани в Румъния, трябва да бъдат застраховани за отговорност от трети лица, произтичащи от щетите, причинени от произшествия с моторни превозни средства, (територията на Румъния, на държавите-членки на ЕС и на държавите, които се свързват с държавите-членки на ЕС).

Изпълнението на договор за застраховка "Гражданска отговорност" за вреди, причинени от злополуки с моторни превозни средства, се доказва със застрахователна полица или с документ за Зелена карта.

По отношение на лицата, влизащи на територията на Румъния с моторни превозни средства, регистрирани в чужбина, моля, имайте предвид, че тези лица се считат за осигурени, ако:

- имат международни застрахователни документи, валидни в Румъния; или
- техният регистрационен номер удостоверява съществуването на застраховката, съгласно законодателството на държавата, в която е регистрирано моторното превозно средство, или на международните застрахователни договори, валидни в Румъния.

В случай, че едно от посочените по-горе условия не е изпълнено, от тези лица се изисква да плащат застрахователни премии съгласно румънските законови разпоредби, споменати по-рано.

Застрахователят ще плати обезщетение за вредите, които застрахованият е отговорен за трети лица, в съответствие със закона, в резултат на пътнотранспортни произшествия (независимо от катастрофата на пътнотранспортните произшествия или по време на движение), както и за всички разходи направени от застрахования по време на гражданското дело. Имайте предвид, че обезщетението покрива и щети, причинени от съществуването или експлоатацията на каквото и да е оборудване, прикрепено към моторното превозно средство, както и за щети, причинени от ремаркета или странични камиони.

В случай на физическо увреждане или смърт на лице, обезщетение се отпуска за лица извън и вътре в превозното средство, причиняващо злополуката, но не и за водача на съответното моторно превозно средство.

По отношение на щетите или унищожаването на стоките обезщетението се предоставя за стоки извън превозното средство, причиняващо злополуката, а за стоките вътре в превозното средство, само ако са транспортирани извън обхвата на съществуващо договорно взаимоотношение със собственика или ползвателя на въпросното превозно средство, както и за ситуацията, при която стоките не принадлежат на собственика, ползвателя или шофьора, отговорни за произшествието.

Много е важно да се подчертае, че в случай на физическа повреда, смърт на лице или увреждане или влошаване на стоката, обезщетение се отпуска, ако автомобилът, причиняващ злополуката, е идентифициран и застрахован, дори ако действителният автор на аварията остава неидентифициран.

Обезщетението се урежда въз основа на застраховката, валидна в момента на настъпване на произшествието или на съдебно решение, и се изплаща, дори ако увредените лица не са с местожителство, пребиваване или със седалище в Румъния.

Моля, информирайте, че застрахователят възстановява обезщетението от отговорното лице в следните случаи:

- аварията е умишлено причинена;
- аварията е причинена (i) при извършване на умишлени престъпления срещу движението по режима на обществените пътища, дори и такива престъпления да не са извършени по такива пътища или (ii) при извършване на други умишлени престъпления;
- злополуката е причинена, докато авторът на умишлено извършено престъпление се опитва да избегне наказателното преследване;
- лицето, отговорно за повредата, е управлявало моторното превозно средство без разрешението на осигуреното лице.

3.4. Кредити и гаранции, финансови загуби и други застраховки

Кредитът и гаранционната застраховка покриват рисковете, свързани с общата несъстоятелност, експортния кредит, продажбите с погасената цена, ипотечните и земеделските заеми, преките или косвените гаранции, както и други подобни рискове в съответствие с нормите, издадени от компетентния орган.

Освен ако не е договорено друго съгласно застрахователното споразумение, обезщетението за застраховка на финансови загуби включва както предразсъдъци, така и загуба на печалба, както и общи разходи и разходи, пряко или косвено, произтичащи от настъпването на застрахования риск.

4. Субекти, които са допуснати да извършват застрахователни / презастрахователни дейности

4.1. Застрахователни компании

Съгласно закона в Румъния се допускат следните дружества да извършват застрахователна / презастрахователна дейност:

- румънски юридически лица, регистрирани като акционерни дружества;
- Взаимни дружества;
- европейски компании;
- Европейското кооперативно дружество, както е определено от разпоредбите на Регламент (ЕС) № 1435/2003 на Съвета от 22 юли 2003 г. относно статута на Европейското кооперативно дружество (ЕКД);
- застрахователни и презастрахователни дружества, лицензирани в държави-членки на ЕС, извършващи застрахователни и презастрахователни дейности в

Румъния въз основа на правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги;

- клонове на дружества, регулирани от законите на трети държави, разрешени от компетентния орган (т.е. орган за финансов надзор);
- дъщерни дружества на застрахователни и презастрахователни дружества от трети държави, упълномощени от компетентния орган (т.е. орган за финансов надзор);

Съществуват 2 (два) вида застрахователни дружества, а именно дружества, прилагачи надзорния режим "Платежоспособност II", и дружества, прилагачи националния надзорен режим.

4.1.1. Разрешение на органа за финансов надзор

Моля, имайте предвид, че застрахователните дружества са регистрирани в Търговския регистър само с предварителното одобрение на органа за финансов надзор. Веднъж годишно този орган публикува фактически доклад относно застрахователната сфера.

4.1.2. Регистър на застрахователите / презастрахователите

Като специално административно изискване за застрахователните и презастрахователните компании със седалище на територията на Румъния, моля, имайте предвид, че те трябва да бъдат регистрирани в регистъра на застрахователите / презастрахователите.

Органът за финансов надзор поддържа и актуализира горепосочения регистър, а съдържащите се в него данни са постоянно достъпни за обществеността.

4.2. Специални правни изисквания за дейността на застрахователните компании

Застрахователите могат да извършват само животозастраховане или само общо застраховане. Всяко дружество, което извършва общо застраховане или дейност по животозастраховане, е длъжно да създаде и поддържа следните технически резерви:

премийният резерв се изчислява ежемесечно чрез сумиране на брутните записани премии за текущите застрахователни договори, така че балансът между обема на брутните записани премии и този резерв трябва да отразява брутните премии, разпределени към частта от рисковете, изтекла на изчислителната дата;

- Одобреният резерв за щети се разпределя и актуализира ежемесечно въз основа на оценките на уведомленията за вреди, получени от дружеството, така че създаденият фонд да е достатъчен да покрие плащането на такива щети;
- Резервът за условни щети се разпределя и коригира най-малко в края на финансовата година, освен ако не е предвидено друго от вътрешните правила на дружеството, въз основа на неговите прогнози, като се използват статистически данни и актюерски изчисления за представителен период, така че резервът за

условни щети са достатъчни за покриване на щетите, които ще бъдат нотифицирани през следващите финансови години;

- Резервът за рискове, които не са изтекли, се изчислява въз основа на оценка на щетите, настъпили след края на финансовата година, свързани със застрахователни договори, сключени преди тази дата, доколкото тяхната прогнозна стойност надвишава премийните резерви минус отсрочените разходи за придобиване;
- Резерв за бонуси и отстъпки е приложим за застрахователни договори, които осигуряват преференциална отстъпка в случай на подновяване и възстановяване на премията, в случай че изпълнителите участват в печалбата на дружеството;
- Резерва за бедствия има за цел да покрие обезщетение, свързано с щети, причинени от бедствия. Създава се чрез прилагане на месечен процент от не по-малко от 5% върху brutните записани премии, свързани с договори, покриващи рискове от бедствия, докато резервният фонд достигне най-малко равнището на собствената си запазена сума или 10% от натрупването на пасиви предприети от договорите, покриващи рискове за бедствия.

Освен това дружествата, извършващи животозастрахователни дейности, трябва да определят следните видове резерви:

а. математически резерв, който се определя на нетна стойност или чрез метода на Zillmer (всички отрицателни математически резерви се отчитат и се открояват като равни на нула);

б. допълнителен технически резерв, който се изчислява, ако настоящият или предвидим доход от активите на дружеството, свързани с дейността по животозастраховане, е недостатъчен за изпълнение на ангажиментите към контрагентите по отношение на лихвените проценти;

в. допълнителни резерви за общи рискове, които не са индивидуализирани;

д. неразпределен основен резерв, който е определен за животозастраховане и анюитети, свързани с инвестиционни фондове и който се формира от brutните записани премии, но не е разпределен на изпълнител.

4.3. Средства за защита

Поради особеностите на застрахователната сфера, румънският законодател е задължавал застрахователните дружества да създадат различни фондове за защита, за да защитят осигурените лица, бенефициентите на застраховката или пострадалите трети страни. Такива средства за защита са:

- Гаранционен фонд на застрахованите лица, предназначен да покрие обезщетение, произтичащо от незадължителни и задължителни застрахователни договори, в случай на несъстоятелност на застрахователно дружество;

- Фонд за защита на жертвите на улицата, създаден с цел защита на жертвите на произшествия с моторни превозни средства или трамваи i) причиняване на телесни повреди или смърт, когато авторът остане неидентифициран или ii) причинява щети, унищожаване, наранявания или смърт, превозното средство или трамваят не са осигурени.

И двата фонда се създават, управляват и използват съгласно регламенти, издадени от органа за финансов надзор.

5. Застрахователни брокери

Застрахователните брокери са юридически лица, които преговарят за своите клиенти застрахователни или презастрахователни договори и предоставят професионална помощ преди и по време на изпълнението на застрахователни договори.

Застрахователните брокери могат да бъдат създадени и регистрирани само с предварително разрешение от органа за финансов надзор и трябва да отговарят, *inter alia*, на следните условия:

- да бъде румънско юридическо лице;
- да има фирмено наименование, което да включва обозначението "застрахователен брокер", "презастрахователен брокер" или "застрахователен и презастрахователен брокер";
- да има регистриран капитал, платен в брой, минимум 150 000 ЛЕИ;
- да има валиден застрахователен договор за застраховка в държавите-членки на ЕС с минимален лимит на покритие в размер на 1,250,000 евро / събитие и 1,850,000 евро годишно;
- да има дейност като застрахователен и / или презастрахователен брокер като единствена цел на бизнеса;
- да има седалище, предназначено изключително за извършване на бизнес, със специфични изисквания за сгради; в тази седалище служителят трябва да присъства през работното време;
- да не бъде пряк / косвен акционер или директор на застраховател / презастраховател или застрахователен / презастрахователен агент и да няма застраховател / презастраховател или застрахователен / презастрахователен агент като пряк / непряк акционер или директор;
- неговият акционер (и) и / или членовете на "значими ръководни позиции" не трябва да имат криминално досие, съдържащо престъпления срещу престъпленията по наследство или данъчно счетоводство;
- главните изпълнителни директори от него трябва да са завършили висше образование и да имат минимум 2 години опит в ръководна длъжност в застрахователната дейност или поне 4 години опит в същата позиция във финансовата банкова система;

- директорите не трябва да бъдат служители на застрахователни / презастрахователни дружества по време на мандата им на застрахователен / презастрахователен брокер;
- главните изпълнителни директори трябва да имат добра репутация, честност и морална почтеност и да не заемат същата длъжност в други румънски или чуждестранни юридически лица след издаването на оперативното разрешение;
- главните изпълнителни директори и директорите трябва да бъдат наети правилно (например договор за управление или трудов договор) от застрахователните брокери;
- да плати данък за разрешение.

Застрахователните и / или презастрахователните брокери, упълномощени да извършват дейност на територията на Румъния, трябва да бъдат регистрирани в регистъра на застрахователите и / или презастрахователните брокери, който се води и актуализира от органа за финансов надзор и е достъпен за обществеността.

6. Чуждестранни застрахователи в Румъния

Понастоящем чуждестранните застрахователи могат да извършват застрахователни дейности в Румъния или (i) като включват дъщерно дружество в Румъния, или (ii) като създават клонове в Румъния.

Що се отнася до застрахователите в ЕС, румънското законодателство предвижда принципа на паспорта на ЕС, съгласно който застрахователите в ЕС могат да предоставят застрахователни услуги в Румъния чрез клон или директно въз основа на принципа за свободно предоставяне на услуги.

Имайте предвид, че всеки застраховател със седалище извън румънската територия, независимо от неговата националност, желаещ да създаде застрахователна агенция или клон в Румъния, трябва да поиска официално разрешение от органа за финансов надзор.

В случай, че застрахователят изпълни няколко условия, тогава органът за финансов надзор ще упълномощи съответния клон. Съответните условия предполагат, че съответното дружество:

- има право да извършва застрахователни дейности съгласно националното си законодателство;
- се задължава да открива специални застрахователни сметки и да записва всички трансакции;
- притежава в Румъния активи с определена стойност, установени от румънското право;
- назначава генерален представител, упълномощен от органа за финансов надзор;
- представя бизнес план съгласно румънските законови изисквания в това отношение;

- изпълнява изискванията за управление, предвидени от румънското законодателство;
- удостоверява, че то отговаря на изискванията за капиталовата платежоспособност и минималните капиталови изисквания; и
- съобщава името и адреса на представителя за икове, назначен в други държави-членки.

Ако Органът за финансов надзор е уведомен от надзорен орган от държава-членка по произхода за намерението на застраховател, упълномощен в тази държава-членка да създаде клон съгласно румънското законодателство, Органът за финансов надзор трябва да предостави в рамките на 2 месеца на посочения надзорен орган със законодателството относно защитата на обществения интерес, който трябва да бъде следван при извършването на застрахователни дейности на румънска територия.

ГЛАВА 3 - Трудово право

Обърнете внимание, че правната рамка в сектора на заетостта бе актуализирана с цел привеждане в съответствие и прилагане на европейските правила.

По отношение на профила на Румъния в сектора на заетостта, от 2007 г., когато Румъния стана държава-членка на Европейския съюз, привлекателността на Румъния за чуждестранни бизнес-ориентирани субекти значително нарасна. Редица фактори подчертават подобна характеристика на сектора на заетостта в Румъния:

- Румънското население е младо, като повече от 50% са на възраст под 40 години, поради което Румъния е в състояние да осигури добра работна сила. Освен това, предвид факта, че в Румъния съществуват повече от 100 университета, осигуряващи повече от 120 000 университетски преподаватели годишно, работната сила в Румъния като цяло е специализирана;
- Румъния има богат промишлен опит, разработен специално по време на комунистическия период. Откакто се промени политическият режим, индустриализацията се изплъзва на бавен склон, но индустриалните предприятия откриват в Румъния големи възможности за развитие;
- Румъния предлага големи перспективи за развитие на бизнеса, без да прави значителни разходи, тъй като висококвалифицираната работна сила в Румъния идва на конкурентни цени, които са на второ място в ЕС;
- Има ограничени езикови и културни бариери, като румънците са добре известни със своето гостоприемство, приятелски настроения и желание да приветстват чужденците.

1. Приложимо законодателство

- Кодекс на труда;
- Правителствена извънредна наредба № 102/2005 относно свободното движение на територията на Румъния на гражданите на Европейския съюз, Европейското икономическо пространство или на Конфедерация Швейцария;
- Закон № 67/2006 относно защитата на правата на работниците и служителите при прехвърляне на предприятия, дялове или част от тях;
- Закон № 62/2011 за социалния диалог;
- Правителствена наредба № 25/2014 за наемане и командироване на чужденци на територията на Румъния и за изменение и допълнение на някои нормативни актове за режима на чужденците в Румъния.

2. Договори за наемане на работа

В Румъния може да има качеството "работодател": (i) всяко дъщерно, клоново, агентско или представително учреждение, учредено и упълномощено съгласно румънското право да експлоатира и наема персонал; (ii) клон на чуждестранно дружество.

По отношение на работниците и служителите трябва да се отбележи, че няма работни ограничения за граждани на ЕС / ЕИП и Швейцария. В този случай не са необходими

никакви формалности за наемане на работа за 90 дни или по-малко. Регистрацията обаче е необходима повече от 90 дни.

Гражданите извън ЕС / ЕИП и Швейцария, които искат да станат служители, трябва да имат виза, разрешение за пребиваване и разрешение за работа. Не съществуват ограничения за възрастта и националността на управителите и директорите на компанията.

Бяха приети специални разпоредби за наемане на работа на завършили и лица с увреждания, предвид тяхното специално състояние и уязвимости.

По отношение на възнагражденията заплатата включва основна заплата, обезщетения, бонуси, както и всички други допълнителни плащания и се изплаща преди други задължения на работодателя. От 1 февруари 2017 г. минималната брутна работна заплата е 1450 леи / месец (приблизително 315 евро / месец), 8,73 леи / час (приблизително 1,89 евро / час) за цялото работно време от 166 часа / месец. в съответствие с действащото законодателство. Средната брутна заплата е 3,256 леи / месец (приблизително 707 евро / месец).

Определянето на основната заплата под установеното от закона ниво се счита за нарушение и се наказва с глоба в размер от 300 до 2000 лв. (Приблизително 65 до 435 евро) за всеки отделен трудов договор, заплатата се определя под посочената по-горе.

2.1. Договор за индивидуална заетост

- Форма: индивидуалният трудов договор се сключва в писмена форма, въз основа на взаимно съгласие на страните, на румънски език, преди служителят да започне дейността си в тази си роля. Задължението за сключване на индивидуалния трудов договор се поема от работодателя.
- Предварителна информация преди сключването на трудовия договор: работодателят трябва да информира заявителя или служителя, според случая, за общите разпоредби, които възнамерява да впише / преработи в договора (напр. Идентичността на страните, детайлите на работното място, критериите за оценка на професионалните дейности на служителя, приложими на нивото на работодателя, рискове от работа и др.). Неспазването на задължението на работодателя да предостави информация дава право на жалбоподателя или служителя, в зависимост от случая, да уведомят компетентния съд в срок от 30 дни и да поискат възстановяване на щетите, настъпили вследствие на нарушението на задължението на работодателя да предоставят информация.
- Пробационен срок: по време на изпълнението на индивидуалния трудов договор може да бъде установен единствен пробационен срок, който не може да надвишава i) 120 календарни дни за ръководни длъжности; ii) 90 календарни дни за ръководни длъжности; iii) 30 календарни дни за служители с увреждания. Първите 6 месеца от началото на завършването на висшето образование се

считат за стаж, освен за професиите, при които стажът се регулира от специални закони. В края на стажа за работодателя е задължително работодателят да издаде удостоверение, удостоверено от компетентната териториална инспекция по труда от нейното седалище.

- Минимално спазване на правата: е забранено разпоредбите на индивидуалния трудов договор да противоречат или предоставят права на работника или служителя под минималното ниво, установено от закона или от колективен трудов договор. Трябва да се отбележи, че спазването на частния живот и кореспонденцията от страна на работодателя е наложително. В тази връзка, трябва да се отбележи, че Европейският съд по правата на човека наскоро взе решение по делото *Barbulescu* срещу Румъния, като постанови, че е имало нарушение на чл. 8 (т.е. правото на зачитане на личния и семейния живот, дома и кореспонденцията) на Европейската конвенция за правата на човека.
- Специални видове индивидуален трудов договор: пълно работно време, непълно работно време, временна работа, домашна работа, договор за стаж / стаж.
- Работно време: Неопределен или определен период (максимум 36 месеца). Редовното работно време, определено от приложимите законови разпоредби, е 8 часа на ден, 40 часа на седмица. Младите хора на възраст под 18 години имат работен график, включващ не повече от 6 часа / ден и 30 часа / седмично. Максималното законово работно време не може да надвишава 48 часа / седмично, включително извънреден труд.
- Специални клаузи: на страната на индивидуалния трудов договор може да бъде присъдена обезщетение, ако другата страна не спази:
  - Клауза за неконкуриране - за цялото времетраене на индивидуалния трудов договор и за определен период след преустановяването му, работодателят и служителят могат да се договорят да не разкриват никакви данни или информация, до които имат достъп, докато индивидуалният трудов договор е бил в сила, в съответствие с условията на вътрешния правилник, на колективния трудов договор или на индивидуалния трудов договор.
  - клауза за мобилност - страните могат да се споразумеят, че не е задължително служителят да изпълнява своите работни задачи в постоянно място. Така служителят може да се възползва от допълнителни квоти, в брой или в натура. Размерът на паричните обезщетения или формите на отпускане на обезщетенията в натура трябва да бъдат предвидени в индивидуалния трудов договор.
  - клауза за поверителност - страните могат да се договорят, че за цялото времетраене на индивидуалния трудов договор и за определен период след неговото прекратяване да не разкриват никакви данни или информация, до които имат достъп, докато договорът е в сила, съгласно

условията на вътрешния правилник, колективния трудов договор или индивидуалния трудов договор.

2.2. Колективен трудов договор

- Задължение за водене на преговори / договаряне: колективният трудов договор се сключва между работодателя или организацията на работодателите, от една страна, и служителите, представлявани от синдикални организации или по друг начин предвиден от закона, от друга страна, писмено, като се определят клаузи за условията на труд, заплата, както и други права и задължения, произтичащи от трудови правоотношения. Колективните трудови договори могат да бъдат договорени за единица, групи от единици или сектори на дейност. Инициативата за колективно договаряне трябва да бъде направена най-малко 45 календарни дни от изтичането на колективния трудов договор или от изтичането на срока на действие на разпоредбите на допълненията към колективния трудов договор.
- Продължителност: колективните трудови договори се сключват за определен период от време, не по-кратък от 12 месеца или по-дълъг от 24 месеца. Колективният трудов договор може да бъде удължен само веднъж, за не повече от 12 месеца.
- Дисциплини: Ефектите от колективните трудови договори се отнасят до следното: (i) всички служители на звеното, в случай на колективни трудови договори, сключени на това ниво; (ii) всички служители на звената, включени в групата единици, за които е сключен колективният трудов договор; (iii) за всички служители на звената от сектора на дейност, за които е сключен договорът за колективно трудово договаряне и които са част от работодателските асоциации, които са изпълнили договора.
- асоциации:
  - Профсъюзите (синдикати, федерации и синдикални конфедерации): се състоят от служители въз основа на правото на свободно сдружаване, за да се популяризират техните професионални, икономически и социални интереси, както и да се защитават техните индивидуални и колективни права, в колективните трудови договори и индивидуалните трудови договори и трудови правоотношения, както и в националното законодателство, заветите, договорите и международните конвенции, по които Румъния е страна. Профсъюзът може да бъде създаден от минимум 15 лица, принадлежащи към едно и също дружество. Едно лице може да принадлежи едновременно само на един синдикат от един и същ работодател.
  - Асоциации на работодатели: са независими, неполитически работодателски организации, създадени като юридически лица съгласно приложимото право, без патримониална цел, с цел защита и насърчаване на общи права и интереси на техните членове. Работодателите могат да се асоциират във

федерации и / или конфедерации или други асоциативни структури, съгласно закона.

2.3. Преустановяване и прекратяване на трудовите договори

- Освобождаване: може да се извърши по причини:
  - свързани с лицето на работника или служителя: i) дисциплинарни причини - санкцията може да бъде обжалвана от служителя пред компетентните съдилища в рамките на 30 календарни дни от уведомлението. Освен това, такава санкция се съобщава на служителя не по-късно от 5 календарни дни след датата на издаване и влиза в сила от датата на нотификацията; ii) превантивно арестуване или арест в местоживеене за повече от 30 дни; медицинска неспособност; слабо представяне;
  - Не е свързано с лицето на служителя (например потискане на работното място на служителя). Служителите се ползват от активни мерки за борба с безработицата и могат да се ползват от обезщетения съгласно закона и приложимия колективен трудов договор (законът не предвижда размера на обезщетението);
  - колективни уволнения: отсъствие от работници на 30 работни дни от най-малко 10 служители (за фирми с 21-99 служители), 10% от служителите (за фирми с 100-299 служители) или 30 служители (за дружества с най-малко 300 служители).
- Оставка: се изисква минимално предварително уведомление (i) 20 работни дни за служителите на ръководни длъжности; ii) 45 работни дни за служителите на ръководни длъжности.

3. Договори за услуги

Освен трудовите договори, много компании избраха да не сключват индивидуални трудови договори, а договори за изпълнение на услуги с сертифицирани физически лица. По този начин приложимото право определя определено физическо лице като физическо лице, което може да извършва дейностите, за които е издадено разрешение самостоятелно или заедно с до 3 лица, наети от сертифицираното физическо лице в качеството му на работодател, като сключва и регистриране на индивидуални трудови договори съгласно закона.

- Доходи на работодателя за сключване на договори за услуги в сравнение с индивидуални трудови договори: работодателите могат да се възползват от следните предимства, ако изберат да сключат договори за услуги по индивидуални трудови договори:
  - Значително намаление на данъчните задължения (т.е. вноски към обществената пенсионна система CAS - 15,8%, вноски към системата за обществено здравеопазване CASS - 5,2%, вноски към бюджета за осигуровки

за безработица - 0,5%, вноски за отпуск и надбавки, медицински отпуск - 0,85%; осигурителна вноска за трудови злополуки и заболявания - 0,85%);

- Намаляване на бюрокрацията, създадена от съществуването на индивидуални трудови договори (например регистрация на индивидуални трудови договори с компетентните органи / органи);
- Намаляване на рисковете от непредвидими изменения / промяна на правната рамка, регулираща трудовите правоотношения;
- Липса на задължение за спазване на правата на работниците и / или на защитните мерки, предвидени в трудовото законодателство (например по отношение на платен отпуск, работно време, отпускане на надбавка или плащане на пътни разноски).

4. Договори за управление

Въпреки че договорите за управление се използват както в публичния, така и в частния сектор, те са специално регламентирани за държавните предприятия и автономните администрации, тъй като споразуменията между юридическо лице, което извършва стопанска дейност като собственик, и управител, натоварен с организацията, свързани с дейността на собственика, въз основа на количествено измерими цели и критерии за изпълнение, срещу заплащане.

- Страните: Договорите за управление се сключват между следните лица:
  - компанията - чрез Съвета на директорите;
  - управител - екип, състоящ се от до седем физически лица, румънски или чуждестранни, или физическо или юридическо лице, румънски или чуждестранно. Управителят изпълнява своите задължения, посочени в договора за управление. Управителят (т.е. физическо лице / един от членовете на управителния екип, назначен от другите членове на екипа / един от законните представители на управителя-юридическо лице) е член без право на глас и обезщетен член на управителния съвет директори на дружеството, което е страна по договора за управление.
- Несъвместимост - не могат да бъдат определени за управители следните категории:
  - физически лица, които: (i) имат статут на управител или администратор в друго дружество; (ii) са претърпели окончателни наказателни присъди, които ги правят несъвместими с това качество; (iii) да фигурират в списъка на управителите и администраторите, чийто мандат е отменен; (iv) са санкционирани за нарушение на законовите разпоредби в областта на данъчното облагане; v) те или техните близки и техните филиали до втора степен притежават акции в друго дружество, чиято търговска цел е сходна с тази на дружеството, заинтересовано от сключването на договора за управление;

- юридически лица, които: (i) са обявени в несъстоятелност; (ii) са били санкционирани за нарушение на законовите разпоредби по данъчни въпроси, като за целта те също ще представят при подбора доказателства, издадени от финансовия орган; (iii) да бъдат включени в списъка на управителите, чийто мандат е отменен.
- Особенности на отношенията: управителят не е служител на дружеството, страна по договора за управление; по този начин правната рамка за заетостта не се прилага. Съгласно Закон № 31/1999 за дружествата, по време на мандата, на управителя е забранено да сключват индивидуални трудови договори с дружеството. Ако такива управители се назначават от служителите на дружеството, индивидуалният трудов договор, сключен с дружеството, се прекратява по време на мандата. В края на мандата управителят / членовете на ръководния екип могат да бъдат наети, при поискване, в компанията за най-малко 6 месеца в съответствие с професионалното им обучение и наличните длъжности в компанията.
- Управление срещу договор за наемане на работа: като се има предвид, че управителят не е служител на дружеството, той не е подчинен на него. Ръководителят обаче няма право да се ползва от правата / мерките за осигуряване на защита, изложени в полза на служителите (т.е. платен отпуск, защита срещу уволнение в определени случаи, изрично предвидени в закона, предоставяне на минимален брой дни от годишния отпуск, брой работно време).

5. Командиrowане

Мястото на работа може да бъде модифицирано едностранно от работодателя чрез делегиране или командиrowане на служителя на друго работно място, освен определеното в индивидуалния трудов договор. По време на делегиране или командиrowане, служителят запазва своята позиция / класиране и всички други права, предвидени в индивидуалния трудов договор.

Командиrowането включва временна промяна на работното място на служител, поръчана от работодателя, на друг работодател с цел извършване на работи в негов интерес. По изключение, чрез командиrowане, видът работа може да се промени, но само с писменото съгласие на служителя.

- Специфични особености: командиrowането може да бъде поръчано за период до една година. По изключение тази продължителност може да бъде удължена по обективни причини, изискващи присъствието на служителя в работодателя, на когото е разпоредено командиrowането, със съгласието на двете страни на всеки 6 месеца. Служителите могат да откажат да отложат назначението на работодателя си само по изключение, поради основателни причини.
- Права и закрила на работниците и служителите: служителят има право на плащане на транспортни и квартирни разноски, както и на командиrowъчни

разходи при условията, предвидени от закона или от приложимия колективен трудов договор. Правата на работниците и служителите се предоставят от работодателя, на когото е извършена командировката. По време на командироването, работникът или служителят се ползва с най-благоприятните права, както от правата на командирвания работодател, така и на този, на когото е назначен. Работодателят, който е поръчал командировка, трябва да вземе всички необходими мерки, за да гарантира, че другият работодател напълно и навременно изпълнява всички задължения към командирвания служител. При неизпълнение на задълженията към служителя тези задължения се изпълняват от работодателя, който е поръчал командироване. Ако съществува несъответствие между двамата работодатели или никой от тях не изпълнява задълженията си към служителя, дава право на последния да се върне на оригиналното работно място / обръща се срещу някой от двамата работодатели и да изисква принудителното изпълнение на неизпълнените задължения.

6. Административни изисквания, вкл. здравословни и безопасни условия на труд, защита на личните данни и др.

- Здравословни и безопасни условия на труд: работодателите имат задължението да осигуряват безопасността и здравето на служителите във всички аспекти на работата. Ако работодателят използва външни лица или услуги, отговорността на работодателя не се отстранява. Мерките, свързани с безопасността и здравето при работа, в никакъв случай не могат да доведат до финансови задължения за служителите. Работодателите имат задължението да организират обучението на служителите в областта на безопасността и здравето на работното място. Обучението се провежда периодично по специфични условия, установени по споразумение между работодателя и комитета по безопасност и здраве на труда и неговия синдикат или, според случая, представители на служителите.
- Защита на личните данни: служителите имат право и работодателите имат съответното задължение да спазват защитата на личните данни по отношение на служителите. Някои данни са забранени за обработка; обаче, ако такава обработка е необходима с оглед изпълнението на задълженията или на специфичните права на администратора на данни в областта на труда при спазване на предвидените от закона гаранции. Евентуално разкриване на обработваните данни на трета страна може да се извърши само ако администраторът на данни е законно задължен да направи това или ако субектът на данните е изразил изрично съгласие за разкриването.
- Социална сигурност: вноските на работодателя варират в зависимост от условията на труд, а именно: (i) 26,3% за нормални условия на труд - от които 10,5% се дължат от служителя и 15,8% от работодателя; (ii) 31,3% за трудни условия на труд - от които 10,5% се дължат от служителя и 20,8% от работодателя; (iii) 36,3% за специални условия на труд - от които 10,5% се

дължат от служителя и 25,8% от работодателя. За някои категории осигурени лица, които не са квалифицирани като служители, стойността на brutния осигурителен доход е ограничена до пет пъти средната brutна заплата, използвана за основата на бюджета на държавното обществено осигуряване, и не може да бъде по-малка от 35% от средната brutна работна заплата. Други вноски се изплащат и в съответствие със закона (напр. Със здравноосигурителния фонд, с бюджета за безработица, с Фонда за гарантиране на заплатите).

ГЛАВА 4 - Правене на бизнес в специфични области

Раздел 1 - Земеделие

Румънската селскостопанска икономика и развитието на селските райони са знаели голяма промяна, след като Румъния започна да прави първите стъпки към интеграцията в Европейския съюз. По този начин Румъния трябваше да приеме бързо и изцяло Общата селскостопанска политика. Успешният европейски модел на селското стопанство, осъществен чрез Общата селскостопанска политика, се основава на конкурентоспособност, пазарна ориентация и изпълнява едновременно други обществени функции, като например опазване на околната среда, предоставящи по-удобни жилищни комплекси за селското население и интегриране на селското стопанство с околната среда и горско стопанство.

Въпреки че Румъния все още е в процес на обединяване с автентичния европейски селскостопански модел, Румъния има голям потенциал да възвърне своето наименование като "Житница на Европа", както някога беше наречен, поради географските особености, които обогатяват неговия селскостопански потенциал.

В тази връзка, припомнете си, че Румъния се намира в югоизточната част на Европа, на кръстопътя на главните оси на комуникациите Север-Юг и Изток-Запад. Общата му площ от 238 391 км² се състои от:

- 61,3% земеделска земя - приблизително 14,6 млн. дка, от които 64.2% обработваема земя, 32.9% ливади и естествени пасища и 2.7% насаждения от дървета и лозя;
- 28.3% гори и други земи от горската растителност;
- 10,4% от застроената площ на населените места, водите, пътищата, железопътните линии и непроизводителните земи.

По този начин може да се приеме, че Румъния разполага с всички данни, за да се превърне в водеща държава в ЕС в областта на селскостопанската икономика, поради което основният фокус на правителството е бързото развитие чрез изготвяне и изпълнение на програми за тази цел.

1. Приложимо законодателство

Пазари

- Регламент (ЕС) № 1234/2007 за установяване на обща организация на селскостопанските пазари и относно специфични разпоредби за някои земеделски продукти;
- Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. за създаване на обща организация на селскостопанските пазари.

Финансова подкрепа

- Постановление № 694/2008 относно условията за признаване на организации на производители и групи производители, признати по-рано в сектора на плодовете и зеленчуците, и достъпа до тяхната финансова подкрепа;
- Решение на правителството № 1078/2008 за предоставяне на финансова подкрепа на признати преди това организации на производители и на организации на производители в сектора на плодовете и зеленчуците;
- Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. за създаване на обща организация на селскостопанските пазари и за отмяна на Регламенти (ЕИО) № 922/72, (ЕИО) № 234/79, (ЕС) № 1037/2001 и (ЕС) № 1234/2007;
- Закон № 37/2015 за класификацията на земеделските стопанства и земеделските стопанства.

Органично земеделие

- Заповед № 219/2007 за одобряване на Правилника за регистрация на оператори в биологичното земеделие ("Заповед № 219/2007");
- Регламент (ЕС) № 710/2009 на Комисията от 5 август 2009 година за изменение на Регламент (ЕС) № 889/2008 за определяне на подробни правила за прилагане на Регламент (ЕС) № 834/2007 на Съвета относно установяването на подробни правила за биологично производство на аквакултури и морски водорасли;
- Заповед № 181/2012 за одобряване на правилата за организация на системата за инспекции и сертифициране в областта на биологичното земеделие;
- Заповед № 1253/2013 за одобряване на правила за регистрация на оператори в биологичното земеделие;
- Заповед № 895/2016 за одобряване на правилата за организация на системата за инспекция и сертификация, одобрение на инспекционните и сертифициращи органи / инспекционни и контролни органи за контролните органи в биологичното земеделие.

2. Земеделските производители

Фермерите в Румъния са организирани в професионални организации и тръстове на работодатели с цел защита и насърчаване на техните права и икономически интереси, както и за улесняване на диалога с румънските власти, специализирани в областта на селското стопанство, защитата на потребителите и др.

Фермите и земеделските стопанства могат да имат един или повече собственици и могат да бъдат частни или асоциирани и тяхната правна форма е в съответствие с разпоредбите на действащото законодателство. В зависимост от общия вид селскостопанска дейност, стопанствата се класифицират, както следва:

- специализирани стопанства - ферми, специализирани в полски култури / градинарски стопанства / стопанства, специализирани в трайни насаждения;

- специализирани стопанства - животновъдство (паша и зърнен добитък);
- смесени стопанства - стопанства със смесени култури; смесени развъдни ферми; смесени култури и животновъдни стопанства; неклассифицирани стопанства.

Предвид тяхното икономическо измерение стопанствата и земеделските стопанства се класифицират, както следва:

- стопанство за издръжка - земеделско стопанство с икономически размер под 1999 Общо стандартно производство;
- полупазарни стопанства - земеделско стопанство с икономически размер от 2000 до 7999 бр. Общо стандартно производство. Тези ферми могат да обработват от собствените си продукти традиционни продукти, спазвайки действащите правни разпоредби;
- малка ферма - земеделско стопанство с икономически размер между 8000-11999 Общо стандартно производство;
- средно стопанство - земеделско стопанство с икономически размер между 12000-250000 Общо стандартно производство;
- Голяма ферма - земеделско стопанство с икономически размер над 250000 Общо стандартно производство.

Следва да се отбележи, че стопанствата с малък / среден / голям обем и земеделските стопанства представляват форми на комбиниране на земеделска земя и могат да имат свои собствени преработвателни единици в съответствие с действащите правни разпоредби.

3. Производство

3.1 Плодове и зеленчуци

В момента има 24 организации на производители в сектора на плодовете и зеленчуците, създадени по инициатива на производителите, за да се възползват от общата организация на пазара.

- Финансова подкрепа от фондовете на Европейския съюз

Организациите на производители получават финансова подкрепа за финансиране на оперативни програми от Европейския съюз, от една страна, и от производители и организации на производители, от друга страна, такива програми с минимална продължителност 3 години и максимум 5 години.

Финансовата подкрепа от Европейския съюз за организациите на производители е равна на размера на финансовите вноски на действително платените членове или организациите на производители, но ограничени до 50% от действителните разходи, направени от организацията на производители по одобрената оперативна програма. Следва да се отбележи, че финансовата подкрепа на ЕС е ограничена до 4,1% от стойността на търгуваната продукция от всяка организация на производители.

Процентът може да бъде увеличен до 4,6% от стойността на търгуваната продукция, при условие че сумата, надвишаваща 4,1% от стойността на търгуваното производство, е насочена към мерките за предотвратяване и управление на кризи.

- Финансова подкрепа от национални фондове
  - Национална преходна помощ - предоставена в областта на растителността, в рамките на годишните бюджетни разпоредби, предоставени на Министерството на земеделието и селските райони;
  - Държавна помощ за дизелово гориво, използвано в селското стопанство - максималните количества дизел, закупени и използвани в сектора на плодовете, за които се отпуска финансова помощ, са:
    - зеленчуци отглеждани на полето - 148 литра / хектар;
    - храни в защитени територии - 75 литра / хектар;
    - зелени и жълти пъпеши - 150 литра / хектар;
    - гъби - 80 литра / тон;
    - овощни градини - 130 литра / хектар;
    - ягоди, други плодни храсти - 65 литра / хектар.

3.2 Лозарство / винарство

Вероятно най-известният производствен сектор, свързан със селското стопанство в Румъния, особено благодарение на богатите и висококачествени продукти, е лозаро-винарският сектор. Румънските вина са световно известни като всепризнатата продукция и много търсени, тъй като те са предпочитани от известни личности като членовете на Британското кралско семейство.

От гледна точка на финансовата подкрепа в рамките на Националната програма за подпомагане на Румъния в лозаро-винарския сектор за периода 2014-2018 г. Румъния реши да финансира в зависимост от спецификата на местни лозарства 5 мерки за подпомагане:

- популяризиране на вината чрез популяризиране на вината, произведени в Съюза, състоящи се от информационни мерки в държавите-членки с цел информиране на потребителите относно умереното потребление на вино и схемата на наименованията за произход и географските указания и популяризирането на подмярките в трети страни с оглед подобряване на конкурентоспособността на вината с регистрирано наименование за произход, географско указание или вино, за които е посочен сортът лози;
- реструктуриране и конверсия на лозя;
- застраховане на реколтата;
- инвестиции;
- дестилация на странични продукти.

Поради специфичното въздействие на Националната програма за подкрепа 2009 - 2013 г. върху лозаро-винарския сектор, който усвои 100% от средствата на Европейския фонд за гарантиране на земеделието, предоставен от Европейската комисия чрез Регламент (ЕС) № 1308/2013, от 47,7 млн. евро годишно финансиране за лозаро-винарския сектор.

3.3 Полски култури

Полските култури включват следните категории продукти: зърнени култури (пшеница, царевица, ечемик, ориз), технически растения (например слънчоглед, рапица за масло, захарно цвекло, култури от лен и коноп за влакна, тютюн и хмел, соя) ароматни билки / растения.

Финансовата подкрепа, предоставена от румънската държава в сектора на полските култури, обикновено е следната:

- Схеми за директни плащания:
  - схема за единно плащане на площ;
  - преразпределително плащане;
  - плащане за селскостопански практики, благоприятни за климата и околната среда;
  - плащане за млади фермери;
  - опростена схема за дребни земеделски стопани.
- национална преходна помощ;
- държавна помощ за дизелово гориво, използвано в селското стопанство.

3.4 Животновъдство

Румъния е добре позната за традиционното животновъдство в селските райони. Като цяло в Румъния се отглеждат говеда, свине, овце и кози, коне, птици от задния двор, както за внос, така и за износ. За съжаление традиционно отглежданите животни все още са предназначени за консумация от домакинствата и по-голямата част от животните се отглеждат индустриално.

Тъй като обаче търсенето на традиционни продукти нараства бързо и повече граждани на Европейския съюз и Румъния са съсредоточени върху качеството на продуктите, местното земеделие продължава да се подобрява и разпространява, като по този начин се търгуват продукти от животински произход от традиционно отглеждани животни,,

- Говеда, овце и кози - специфични за планинските райони, това е устойчива и просперираща дейност, като се има предвид разнообразието от продукции, ниското потребление на енергия и естеството на храната, която събират, като това е устойчива и просперираща дейност;

- Свини - важни за потреблението на цялото население. Нивото на потребление на свинско месо на глава от населението е в пряка връзка с производството на месо и покупателната способност на потребителя;
- Птици - в интензивната промишлена система представлява дейност, която осигурява необходимостта от месо и яйца за градското население, като по този начин осигурява продукти, достъпни за цялото население. Той е основният потребител на концентрати за фуражни фуражи, отглеждани за конверсия на животински протеини.

3.5 Цветарство

В Румъния отглеждането на цветя в голяма степен се разпространява и извършва. Най-високи цветни реколти се получават предимно в следните окръзи: Илфов, Алба, Дъмбовита, Марамуреш, Прахова, Муреш, Долж, Гюргево, Калараш, Сату Маре, Бакау, Яш.

В областта на отглеждането на цветя Румъния предоставя финансова подкрепа в следните форми:

- Схеми за директни плащания:
  - схема за единно плащане на площ;
  - преразпределително плащане;
  - плащане за селскостопански практики, благоприятни за климата и околната среда;
  - плащане за млади фермери;
  - опростена схема за дребни земеделски стопани;
- Национална преходна помощ - се предоставя в областта на растителността, в рамките на годишните бюджетни разпоредби, предоставени на Министерството на земеделието и селските райони;
- Държавна помощ за дизелово гориво, използвано в селското стопанство - максималното количество дизелово гориво, закупено и използвано в сектора на цветарството, за което се отпуска финансова помощ, е 100 литра / хектара.

Раздел 2 - Туризм

Една от областите на правото, които са познавали голяма динамика през последните години, се отнася до туризма, тъй като бързо развиващият се апетит за туризъм в Румъния обхваща както румънски, така и чуждестранни предприятия, ориентирани към бизнеса. Тази тенденция се разви особено, след като Румъния стана член на Европейския съюз, което разшири възможностите Румъния да бъде привлекателна за гражданите на Европейския съюз по отношение на митниците и стандартите за

качество на услугите. Освен това територията на Румъния включва 5 биогеографски района (степ, Черно море, Панония, континентален и алпийски) на 11-те европейски биогеографски региони, което увеличава привлекателността на Румъния за туристите.

Следователно правителството, с подкрепата на Парламента, приема, изменя или допълва многобройни нормативни актове, за да се съобразят с европейските правила и стандарти, които са насочени най-вече към предоставяне на по-голяма защита на туристите и да накарат доставчиците и доставчиците на услуги да осъзнаят по-добре своите отговорности. Дори е изрично регламентирано, че туризмът е приоритетна област на румънската икономика.

1. Приложимо законодателство

Контрол и разрешение за туризъм

- Заповед № 58/1998 г. за организиране и развитие на туристическа дейност в Румъния;
- Публикувано е правителствена наредба № 107/1999 г. за дейността по маркетинг на пакетите туристически услуги;
- Заповед № 235/2001 г. за застраховане на туристи в случай на несъстоятелност или несъстоятелност на туристическата агенция с последващи изменения и допълнения;
- Заповед на министъра на транспорта, строителството и туризма № 516/2005 за одобряване на рамков договор за маркетинг на пакетите туристически услуги;
- Заповед № 990/2009 за изменение на някои нормативни актове в областта на туризма с цел изпълнение на Извънредна наредба на правителството № 49/2009 относно свободата на установяване на доставчици на услуги и свободното предоставяне на услуги в Румъния;
- Правителствено решение № 121/2013 за издаване на сертификати за класификация, лицензи и удостоверения за пътуване;
- Заповед на Президента на Националния орган по туризъм № 65/2013 за одобряване на методологичните норми за издаване на сертификати за класификация на туристическите настаняващи структури с функции за настаняване и обществено хранене, лицензии и туризъм сертификати;
- Заповед № 221/2015 за изменение на методологичните норми, одобрени с Постановление № 65/2013.

Туристическа инфраструктура

- Закон № 526/2003 за одобряване на Националната програма за развитие на туризма "Ски в Румъния";
- Правителствено решение № 120/2010 г. за списъка на инвестиционните програми и проектите за туризъм и източниците за финансиране на техническата документация и изпълнението на инвестиционните програми и цели за туризъм,

както и за одобряване на критериите за допустимост на програмите и проектите на туристическите инвестиции в туризма;

- Правителствено решение № 1220/2011 за изменение на Правителствено решение № 120/2010 за одобряване на Списък на инвестиционните програми и проекти за туризъм и източниците за финансиране на техническата документация и изпълнението на инвестиционни програми и цели за туризъм както и за одобряване на критериите за допустимост на инвестиционни програми и проекти в областта на туризма.

Насърчаване на туризма

- Решение на правителството 20/2012 за одобряване на многогодишната програма за маркетинг и насърчаване на туризма и многогодишната програма за развитие на туристически дестинации, форми и продукти;
- Заповед № 175/2016 за изменение на приложението към Наредба № 1390/2015 за одобряване на списъка с международни изложби в туризма, в който участва Националният орган по туризъм през 2016 г.;

Развитие на туризма

- Заповед № 132/2013 за одобряване на създаването на териториални представителства и звена за туристическа промоция;
- Постановление № 500/2014 за изменение и допълнение на Заповедта на заместник-министъра на малките и средните предприятия, бизнес и туризма Околна среда № 132/2013 за одобряване на създаването на териториалните представителства и на отделите за туристическа промоция;
- Заповед № 263/2015 за одобряване на вътрешните процедурни норми за възлагане на договори за отдаване под наем на недвижимо имущество или части от него за дейността на туристическите агенции и туристически информационни бюра от чужбина в рамките на Националния орган по туризъм.

Ваучери за ваканция

- Спешна наредба № 8/2009 за предоставяне на ваучери за ваканция.

2. Кафе магазин, Ресторант, Хотел, Къмпинг

2.1. Разрешителни / лицензии

Заповед на Президента на Националния орган по туризъм № 65/2013 за одобряване на методологичните норми за издаване на сертификати за класификация на туристическите настаняващи структури с функции за настаняване и обществено хранене, на лицензиите и сертификатите за туризъм определя редица правила, приложими за туристическите приемни съоръжения с функции за настаняване и обществено хранене. По този начин тези съоръжения се класифицират в звезди (например хотели) или маргаритки (например пенсии за туризъм и агротуризм), в

зависимост от конструктивните особености, съоръженията и качеството на предлаганите от тях услуги при условията и задължителните минимални и допълнителни критерии, предвидени от тях. Класификацията на туристическите приемни съоръжения има за цел основно защитата на туристите, като е кодифицирана форма на синтетично представяне на нивото на комфорт и предлагане на услуги.

- Издаване: Националният орган по туризъм издава сертификати за класификация, позволяващи на икономическите оператори да извършват своята дейност в областта на настаняването и общественото хранене. За издаването на такъв сертификат се подава до Националния орган по туризъм следните документи:

а) стандартен формуляр за кандидатстване (т.е. приложение № 3 към методологичните норми, посочени в заповед № 65/2013);

б) удостоверение за утвърждаване (удължена форма), издадено от Търговския регистър, относно дейностите, разрешени за извършване в бизнес единицата и съответните кодове / кодове на САНК;

в) Стандартен формуляр за класификация на жилищните помещения по категории и видове, съгласно Приложение № 4 към Заповед № 65/2013;

г) Стандартен формуляр за оформяне и организация на пространства в ТРФ с функции на обществено хранене, съгласно Приложение № 5 към Заповед № 65/2013;

д) Доказване на регистрацията на трудовите договори (извлечение REVISAL за минималния персонал, необходим за осигуряване на функционирането на туристическите приемни съоръжения (оперативно управление, главен прием на места за настаняване и / или производствен и обслужващ управител за предприятия за обществено хранене, според случая) документи, удостоверяващи професионалното обучение на всеки, съгласно Приложение № 7 към Заповед № 65/2013;

е) Копие от специализираното становище на Националния орган по туризъм по приложимите законови разпоредби за заверка на градоустройствената документация по отношение на туристическите райони и курортите и техническа документация относно строителството в областта на туризма. В становището се посочва категорията, в която могат да бъдат включени туристическите приемни съоръжения, при условие че са налице обективни и други критерии за класиране на звезди и категории туристически структури, което е предпоставка за предоставянето на категорията.

Подобни документи се подават и в случай на кандидатстване за:

- прекласифициране на единицата към друг тип структура и / или клас на класификация;

- промяна на притежателя на сертификата за класификация. Бившият титуляр е длъжен да уведоми Националния орган по туризъм при прекратяване на дейността;
  - промяна на името на туристическото приемно съоръжение;
  - дубликат на сертификата / притурката за класификация;
  - изменение на анекс.
- Процедура: Националният орган по туризъм издава сертификата за класификация по следния общ график:
- колкото е възможно по-скоро, но не повече от 30 календарни дни от датата на подаване, молбата на кандидата се анализира и разреши от Националния орган по туризъм;
  - в рамките на 5 работни дни от датата на подаване, Националният орган по туризъм уведомява заявителя в случай на непълна документация относно необходимите документи, както и за последствията за горепосочения 30-дневен срок;
  - ако в рамките на 6 месеца от датата на уведомлението на Националния орган по туризма допълнителната документация, посочена по-горе, не е приключила, процедурата се закрива;
  - ако Националният орган по туризъм счита за необходимо, той може да изиска от заявителя да предостави допълнителни оправдателни документи или дори да направи проверки на място от специализирания си персонал за това дали са изпълнени условията и критериите за издаване на сертификата ;
  - след приключване на процедурата за проверка, Националният орган по туризъм изготвя доклад за класификация;
  - в рамките на 15 дни от датата на класификационната бележка, Националният орган по туризъм издава сертификата за класификация или, според случая, уведомление на заявителя, ако условията за класификация не са изпълнени в сроковете.
  - Титулярят е длъжен и носи пълната отговорност да впише временно разрешително за експлоатация и / или оригинален сертификат за класификация, който се издава само при поискване.
- Оттегляне и връщане: сертификатът за класификация може да бъде отнет от специализирания персонал на Националния туризъм, ако титулярът не успее:
- спазва задължението на титуляря да осигури функционирането на категорията и / или вида на туристическото приемно съоръжение, посочени в сертификата за класификация;
  - спазва действащите правни разпоредби относно извършването на дейността в туристическото приемно помещение.

Въпреки това, Националният орган по туризма може да реши да не оттегли сертификата за класификация, но да разпорежи на притежателя да отстрани недостатъците възможно най-скоро. Терминът се оценява според сложността на средствата за отстраняване и не може да бъде по-дълъг от 90 календарни дни.

Ако не бъде извършено отстраняването, сертификатът за класификация, придружен от приложението, се отнема чрез контролния акт и се решава възстановяването на туристическото приемно съоръжение в действително извършения вид и / или клас. Въз основа на протокола, придружен от сертификата за класификация и / или неговия оригинален анекс, се издава новият сертификат за класификация и / или приложен лист за типа и / или класа на класификация, посочен в протокола.

По искане на титуляря сертификатът за класификация може да бъде извлечен в случай на отстраняване на недостатъци след отнемането на сертификата. Преди да се върне сертификатът за класификация, специализираният персонал в Националния орган по туризъм ще направи окончателна проверка за отстраняване на всички недостатъци.

- Анулиране: ако дейността по отношение на туристическото приемно съоръжение престане, притежателят на сертификата за класификация трябва да поиска анулиране на сертификата. Такова искане е задължително за притежателя.

2.2. Общи условия за функциониране на туристическите приемни съоръжения

Собственикът и / или управителят на туристическо приемно съоръжение носи следните отговорности:

- (i) осигуряване на добра поддръжка и функционалност на оборудването по време на целия работен период, включително поддръждане и поддръжка на зелени площи, зони за отдих, екологични ландшафти и други външни съоръжения (пристройки) под управлението, собствеността, концесията, отдаването под наем, стоката или други когато е приложимо, като неразделна част от туристическото приемно съоръжение;
- (ii) да показва на рецепцията или в приемната максималните нива на приемане;
- (iii) да осигурява постоянно топла и студена вода на санитарните групи;
- (iv) гарантиране на минимална температура от 21 градуса С в помещенията за настаняване, в обслужващите помещения и в общите части, както и в туристическото помещение за приемане на туристически обекти, при което климатикът е задължителен, максимална температура от 25 градуса С;
- (v) предоставяне на квалифициран персонал. Обслужващият персонал в туристическото приемно помещение трябва да носи специфично облекло, определено от икономическия оператор, диференцирано според условията на дейността и значака, включваща най-малкото първото име и функция, а останалата част от персонала ще носи специално работно оборудване дейността;

- (vi) да осигурят необходимите условия, така че туристите да не бъдат нарушавани от шума, генериран от техническите инсталации на сградата или от други фактори на замърсяване;
- (vii) осигуряване на настаняване с пряка естествена светлина и вентилация;
- (viii) да не се настанява в сутерена на сградите;
- (ix) видимо, извън сградата: наименованието, типа и символите на класификационната категория на структурата за туристическо настаняване;
- (x) да се излагат видимо и четливо на рецепцията, в залата на приемното помещение без рецепция и на входа в трапезарията копие от сертификата за класификация и приложението му или временно разрешение за експлоатация, телефонния номер "HELPLINE - 0800868282" на Националния орган по туризъм;
- (xi) да предоставя актуална информация за името, типа, категорията за класификация и услугите, предоставени във всички рекламни материали съгласно временното разрешително за експлоатация или получения сертификат за класификация;
- (xii) да поддържа постоянно в оригиналната структура на съответното туристическо приемно съоръжение, временното разрешително за експлоатация или сертификата за класификация и приложенията към него;
- (xiii) предоставяне на разнообразен набор от допълнителни услуги, безплатно или таксувани отделно;
- (xiv) да предоставя в местата за настаняване писмени, естетически отпечатани материали на румънски език и поне на два международни езика (категории 3, 4 и 5 звезди / маргаритки) и международен език (в категории 1 и 2 звезди / маргаритки) информация за туристите, като: инструкции за използване на телефона, според случая, вътрешни и международни тарифи за телефонни обаждания, списък на предлаганите допълнителни услуги и тарифите за платените такива, посочващи как да поискате услугата в стаята, ценова листа за рум сервиз, списък на цените на продуктите в минибара, инструкции за ползване на телевизор, инсталация за климатизация според случая, туристическа информация за района или местността, всякаква друга информация, която може да направи пътуването на туриста приятно. В 4 и 5-звездни хотели материалът ще бъде представен в персонализирани карти на всяко помещение или чрез електронен дисплей (чрез затворена телевизия);
- (xv) да гарантира поддържането на реда, обществения мир, морала и да спазва действащите правни норми относно безопасността и сигурността на туристите в туристическото приемно помещение;
- (xvi) да осигури връзка с интегрираната система за проследяване в рамките на 60 дни от нейното въвеждане и експлоатация;

(xvii) да се показва съобщението "Pro Natura" в баните на най-малко два международни езика по отношение на избора на всеки гост за продължителността на използване на същото бельо и кърпи;

(xviii) да има поне един електронен адрес и уебсайт, показващ идентификационните данни, адреса и номера на сертификата за класификация.

Моля, имайте предвид, че оперативното управление на туристическо приемно съоръжение може да се осигури само от лице, притежаващо: туристически патент, специфичен за длъжността или дипломиран сертификат за курс на обучение за мениджмънт в областта на туризма.

2.3. Понятия и особености

За целите на изясняване румънският законодател избира изрично да дефинира и обясни понятията и разликите между отделните туристически приемни съоръжения, като установи минимални изисквания за класификация. Например:

Обществено хранене

- Кафе-бар или кафе: единица, която съчетава кафе и развлекателни дейности; (алкохол, коняк, вермут и др.), топли и студени закуски, минути, сладкарски изделия и сладкиши, сладолед, горещи безалкохолни напитки (филтриращо кафе, шейк, мляко кафе). включва и следните подкласове: "Бюфет-бар", "Нощен бар", "Дневен бар", "Клуб и диско бар", "Снек-бар".
- Ресторант: обществено място, което съчетава производството и кетъринга с широка гама от ястия, сладкарски изделия, сладкиши, напитки и някои пушачи. Това е комплексен клас, който включва подкатегории като: "Класически ресторант", "Специализиран ресторант", "Специфичен ресторант", "Ресторант за развлечения", "Брасерия или бистро", "Бирария", "Лятна градина", "Тераса".

Настаняване

- Хотел: структура на туристическа рецепция, разположена в сгради или части от сгради, която осигурява настаняване на туристите (стаи, студия, апартаменти, суити, мезонети), снабдена с подходящи съоръжения, разполага с рецепция /, заведения за обществено хранене.

Различен клас е "Апартамент-хотел", който е един-апартамент и / или студиен хотел, оборудван да осигури храна и подготовка на храна, както и да сервира ястия или да има собствен ресторант с рум-сървиз.

Друг отличителен клас настаняване е "Мотел", който обикновено е хотелска единица, разположена извън селища в близост до интензивно разположени артерии, оборудвани и подредени както за настаняване, така и за храна за туристите, както и за безопасно паркиране на транспортни средства. Класификационната категория се определя от

пълното изпълнение на задължителните критерии, определени в приложимите законови разпоредби.

- Къмпинг: структура за туристическо настаняване, предназначена за настаняване на туристи в палатки или каравани, така че да им позволява да паркират транспортни средства, да подготвят храната си и да се възползват от другите услуги, специфични за този вид единица. Къмпингът трябва да се намира на места с туристически интерес, защитени от шум или други източници на замърсяване, както и опасни елементи за здравето и безопасността на туристите. Основният елемент на къмпинга е къмпинг парцела, който е добре определени и маркирани земя област, в която е възможно да се паркират превозни средства и инсталиране на палатка или каравана, като същевременно се гарантира свободното пространство, необходимо за движението и останалата част 4 туристи.
- Други класове: Хостел, хижа, вила и бунгала, пансиони и селски туризъм, Ваканционно селище, Туристически спирки, Апартаменти и стаи под наем, Морски и речни кораби.

3. Туроператори / туристически агенции

3.1 Разрешителни / лицензии

Наредба № 65/2013 изрично се определят минималните изисквания, които са необходими за издаване на лиценз за пътуване от страна на икономическите оператори, а именно:

- Щаб в добра и чиста сграда, на партерния етаж, мецанина или 1-ви етаж, лесно достъпна. Други местоположения могат да бъдат приети, ако се намират в обществени сгради. Туроператорите, които нямат директна продажна дейност на туристи и туристически агенции, опериращи изключително онлайн, могат да оперират на други нива в сградата;
- Минимална площ на централата от 16 м² за туроператори и 10 м² за туристически агенции за търговия на дребно, с изключение на онлайн туристически агенции;
- Собствена тоалетна за персонал или с лесен достъп;
- Най-малко 50% от персонала, назначен като туристически агент, да бъде квалифициран като "туристически агент", удостоверен със сертификат за завършване на квалификационен курс, организиран от упълномощен доставчик на професионално обучение или притежаващ свидетелство за професионална компетентност за професията / Сертификат "Travel Agent", издаден от акредитиран / упълномощен орган за оценяване и сертифициране;
- Осигуряване на ръководства, притежаващи сертификат за туристически пътеводител, ако туристическата агенция извършва туристически програми;

- Застрахователна полица за осигуряване на възстановяване на разходите за репатриране и / или пари, платени от туристи при закупуване на туристически услуги / пакети в случай на несъстоятелност или фалит на туристическата агенция;
- Фирмата / марката с името на туристическата агенция и, ако се намират в недвижим имот с жилищни / стопански дейности, прилагането на етикет или табла на входа на сграда с името на туристическата агенция;
- Подходящи мебели;
- Средства за комуникация: компютър, факс услуги, телефон, интернет достъп;
- Уеб сайт / уеб страница;
- Предоставяне на следната информация на уебсайта / уеб страницата на туристическата агенция: идентификационни данни, копие от документа, удостоверяващ професионалната компетентност на лицето, предоставящо оперативното ръководство на туристическата агенция, копие от лиценза за пътуване, предоставен на туристическата агенция, копие от застрахователната полица в рамките на нейния срок на валидност;
- Местоположение, което да се използва изключително за туристическа дейност. Други дейности като обмяна на валута, фотокопиране, продажби на сувенири, пътни книги, ръководства, карти се приемат доколкото повърхността позволява;
- Индивидуален трудов договор на пълен работен ден, регистриран в досието на служителите, сключен с управителя на туристическата агенция;
- Търговско наименование, което не създава объркване на имената с туристическите агенции, които вече са на пазара, с изключение на случаите, предвидени от действащото законодателство (например договор за франчайзинг, защита на името, придобит чрез регистрация в компетентния орган).

Лицензът за пътуване се издава по искане на икономическия оператор въз основа на пълната документация.

- Изключение от изискването за лиценз за пътуване: икономическите оператори, установени в една от държавите-членки на ЕС или в Европейското икономическо пространство, на които е разрешено да извършват специфичната дейност на туристическите агенции в държавата-членка на произход, предоставянето на пътнически лиценз не е се изисква, ако извършените услуги са специфични за трансграничните туристически агенции.
- Процедура: процедурата за издаване на лиценз за пътуване е подобна на тази за издаване на сертификата за класификация.
- Оттегляне и повторно започване на дейността: лицензът за пътуване и приложението към него се отнемат, ако притежателят:
  - предлага, продава услуги / пакети туристически услуги, без да спазва действащите правни разпоредби;

- предава лиценз и / или приложението му с цел използване от друг икономически оператор.

В случай на оттегляне, икономическият оператор няма да извършва специфични за туристическите агенции дейности. Мярката се прилага и за бизнес звена, принадлежащи на туристическата агенция, ако съществуват.

След 2 години от оттеглянето, икономическият оператор може да поиска възстановяване на дейността, като кандидатства за нова лицензия. Ако специализираният персонал установи, че пътническата агенция вече не работи в седалището, за което е издадено пътническото разрешение или приложение към разрешението за пътуване, а титулярът не е поискал окончателно прекратяване на дейността в това седалище, пътният / пътуването лицензионното допълнение се отнема служебно след 15 дни от уведомяването на притежателя.

- Анулиране: ако дейността на туристическата агенция и / или нейното дъщерно дружество / клон / представител / вторична служба престане да бъде окончателно, икономическият оператор трябва да поиска отмяна на туристическия лиценз и / или приложението на туристическия лиценз най-малко 30 дни преди окончателното прекратяване на дейността.

Забележка: Оперативното управление на туристическа агенция може да бъде осигурено само от лице, притежател на: туристически патент, специфичен за длъжността или сертификат за дипломиране на курс за обучение на ръководители в областта на туризма.

4. Атракции

Румънският законодател е постоянно фокусиран върху популяризирането на туризма и туристическите атракции в Румъния. По този начин вече са приети няколко нормативни актове, докато атракциите остават основен предмет на бъдещите нормативни актове в областта на насърчаването на туризма, които ще бъдат приети в Румъния.

- Национална агенция за насърчаване на туризма: В тази връзка Националният орган по туризма участва ежегодно в международни мероприятия и изложби с цел популяризиране на румънските атракции. По този начин бяха приети няколко специфични нормативни акта, като тези, регламентиращи възлагането на договори за извършване на услуги за декориране на национални павилиони, специализирани щандове или мини-изложби и свързани с тях услуги в изложенията на туризма, в които участва Националният орган по туризъм от държавния бюджет и Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР).
- Пътеводители: освен постоянната дейност на Националният орган за туризъм, популяризирането на туризма в Румъния се осъществява чрез квалифицирани туристически пътеводители, които са от първостепенно значение за туристическите агенции и много популярен и сигурен начин за посещение на националните туристически атракции. Дори е задължително туристическите

агенции да използват квалифицирани ръководства, съответстващи на конкретните дейности, извършвани за всички организирани туристически дейности. Пътеводителите са квалифицирани лица, които ръководят и ръководят група от туристи или посетители, като предоставят необходимите обяснения за посетените места и гарантират, че договорената програма за пътуване се извършва при възможно най-добри условия.

В Румъния могат да станат екскурзоводи: румънските граждани и гражданите на държавите-членки на Европейския съюз, както и тези на държавите-членки на Европейското икономическо пространство, които са навършили поне 18 години. Гражданите на държавите-членки на Европейския съюз или гражданите на държавите-членки на Европейското икономическо пространство могат да упражняват професията на екскурзовод в Румъния, ако притежават атестация за туристическо направление, издадена от Министерството на туризма, въз основа на документи, доказващи професионалната квалификация, упълномощените институции на държавите на произход или доказателства за професионален опит, издадени от тези държави.

В Румъния има три категории туристически ръководства: местни водачи, национални ръководства и специализирани ръководства. Трябва да се отбележи, че незаконно упражняване на професията "екскурзовод" от лица без атестация и / или използване на екскурзоводи, които нямат атестация, съответстваща на разработената туристическа дейност от туристическите агенции, представляват нарушения и се наказват с глоби, вариращи от 600 000 ЛЕИ (приблизително 155 200 евро) до 1 000 000 лева (приблизително 258 800 евро).

- Използване на плаж: ползването на плажове за туристически цели се извършва от икономически оператори, които са сключили договор за лизинг с националната администрация "Румънски води" по смисъла на закона, притежаващ и туристическо разрешение за плажните сектори / подсектори, предмет на дейност към лизинговия договор. Бяха приети много стриктни правила по отношение на използването на черноморските плажове, за да бъдат запазени по подходящ начин и да се осигури адекватна защита на туристите.

Раздел 3 - Услуги за ИТ & ИКТ

Информационни технологии и информационни и комуникационни технологии (наричани "ИТ & ИКТ") са ключов сектор в икономиката на всяка държава-членка на ЕС, чрез улесняване на търговията с предимството на пестене на време и пари, както и за комуникация и бизнес развитие, Румъния като не прави изключение от това правило. В процеса на хармонизация на националната правна рамка с правото на ЕС и като се вземе предвид либерализирането на пазара на румънските комуникации от 1 януари

2003 г., настоящата правна рамка, която е в сила в Румъния е в пълно съответствие с директивите на Европейския съюз за телекомуникационни услуги, и следователно създава повече права за потребителите в отношенията им с доставчиците на телекомуникационни услуги. В резултат на старата и новата регулаторна рамка румънският пазар на електронни съобщения се развива ускорено и се превръща в едно от най-привлекателните области за чуждестранни инвеститори.

Освен това, като част от Европейския съюз, Румъния трябваше да приведе своята правна рамка в съответствие с правилата на Европейския съюз за електронната търговия, разчитайки на съществуващите разпоредби на Европейския съюз в тази област. Тази специфична част от сектора на ИТ и ИКТ услуги постоянно се променя, тъй като Европейската комисия в момента работи по нормативни актове, които имат за цел да бъдат изготвени правила за възпрепятстване на гео-блокиране практики в хода на електронната търговия.

1. Приложимо законодателство

Електронна комуникация

- Правителствена извънредна наредба № 22/2009 г. за създаване на Национален орган за управление и регулиране на съобщенията, утвърден със закон. 113/2010;
- Спешна правителствена наредба № 111/2011 за електронните съобщения;
- Закон № 154/2012 относно режима на електронната съобщителна инфраструктура;
- Решение на ANCOM № 987/2012 за общия режим на разрешение за предоставяне на мрежи и електронни съобщителни услуги;
- Правителствено решение № 548/2013 за организацията и функционирането на Министерството на комуникациите и информационното общество.

Е-търговия

- Директива на ЕС № 99/93 за електронните подписи;
- Директива на ЕС № 2000/31 за електронната търговия;
- Закон № 455/2001 за електронния подпис;
- Закон № 365/2002 за електронната търговия;
- Директива на ЕС № 2011/31 относно правата на потребителите;
- Извънредна наредба на правителството № 34/2014 относно правата на потребителите в сключените договори с професионалисти и за изменение и допълване на различни нормативни актове.

2. Сектор за електронни съобщения

2.1. Компетентни органи

- Регулаторният орган – ANCOM (Национална агенция за управление и регулиране на съобщенията в Румъния) е създаден като независим публичен

орган, подчинен на парламента, изцяло финансиран от собствените си приходи и натоварен с въвеждането в действие на националната политика в областта на електронните комуникации, аудиовизуалните комуникации и пощенските услуги, включително чрез регулиране пазара и чрез техническо регулиране в тези области. ANCOM може да поиска писмено и по мотивирани причини от доставчиците на услуги всякаква информация, необходима за упражняването на своите прерогативи. Съгласно генерелно пълномощно доставчиците на услуги трябва да плащат годишна тарифа за мониторинг, която представлява определен процент, изчислен в съответствие със закона, за годишния оборот на доставчика на услуги през годината, предшестваща тази, за която е дължима.

- Министерство на съобщенията и информационното общество - Освен ANCOM някои регулаторни правомощия се упражняват от Министерството на съобщенията и информационното общество, което действа като специализиран орган на централната публична администрация в областта на, *inter alia*, комуникациите и информационните технологии.

2.2. Генерален разрешителен режим и лицензи

- Общ режим на издаване на разрешения: предоставянето на електронни съобщителни мрежи и услуги се осъществява по общ режим на издаване на разрешения, който се издава от ANCOM при нотификация. ANCOM установява и актуализира стандартната форма на такова уведомление, състояща се от информацията, която всяко лице, което възнамерява да предоставя електронни съобщителни мрежи или услуги, е длъжно да съобщи, за да се ползва от генерелно пълномощно.

Лице, което спазва процедурата за уведомяване в срока и при условията, предвидени в закона, се счита за оторизирано да предоставя видовете мрежи или услуги, посочени в уведомлението, и ще има всички права и задължения, предвидени в генерелното пълномощно. ANCOM може да промени генерелното пълномощно, като спазва принципите на обективност и пропорционалност, само след като е в процес на консултация, и само ако такова решение е необходимо съгласно международен договор, по който Румъния е страна, или ако обстоятелствата, при които е издадено генерелното пълномощно са се променили.

Лица или юридически лица, упълномощени да извършват обществени електронни съобщителни мрежи или да предоставят електронни съобщителни услуги, имат следните права:

- Предоставянето на електронни съобщителни мрежи - доставчици на обществени електронни съобщителни мрежи имат право да предоставят своята мрежа само на трета страна, която е упълномощена да предоставя електронни съобщителни мрежи или услуги, или на трета страна, упълномощена съгласно специфичното законодателство в аудио- - визуално поле.

- Предоставянето на електронни съобщителни услуги - доставчик на обществено достъпни електронни съобщителни услуги може да използва мрежа от трети доставчик на обществени електронни съобщителни мрежи, след одобрение от третия доставчик, със съгласието на такъв доставчик и ако съответната мрежа позволява, от от техническа гледна точка, предоставянето на електронни съобщителни услуги;
- Право на достъп до имоти - доставчик на електронни съобщителни мрежи може да инсталира, поддържа, заменя или премества елемент от мрежата, включително щандове и други съоръжения, необходими за тяхната поддръжка, както и терминални точки, използвани за предоставяне на електронни съобщителни услуги върху или над сградите, които са публична или частна собственост, в зависимост от случая, в съответствие с правните разпоредби, регламентиращи правата на достъп до имоти.
- Достъп и взаимно свързване - доставчик на обществени електронни съобщителни мрежи или обществено достъпни електронни съобщителни услуги може да договаря и сключва споразумения за достъп или взаимосвързаност.
- Определянето като доставчик на универсална услуга - доставчик на обществени електронни съобщителни мрежи или обществено достъпни електронни съобщителни услуги има право да бъде определено да предоставя услуги в обхвата на универсалната услуга на цялата национална територия или на региони на национална територия.
- Лицензии: тъй като радиочестотните честоти и номерационните ресурси са ограничени, принадлежащи на държавата като публична собственост, тяхното използване се разрешава само след получаване на лиценз, издаден при такива условия, които гарантират ефективното им използване. Когато това е технически възможно и ако рискът от смущаваща интерференция се намали, ANCOM може да определи определени категории честоти за свободна употреба, предмет на режима на генерелното пълномощно по отношение на условията за достъп и употреба.

Лицензиите за използване на радиочестотни честоти, както и лицензи за използване на номерационни ресурси се предоставят от ANCOM. И двете разрешителни за използване на радиочестотни честоти и лицензи за използване на номерационни ресурси се предоставят чрез открита, обективна, прозрачна, недискриминационна и пропорционална процедура в рамките на не повече от 6 седмици от получаването на искане в това отношение.

2.3. Принцип на универсалната услуга и защита на потребителите

Принципът на универсалната услуга се отнася до правото на всеки краен румънски потребител да се възползва от услуги, които попадат в обхвата на универсалната услуга

на определено ниво на качество, независимо от географското им положение в страната и за достъпни тарифи.

Услуги, попадащи в обхвата на универсалната услуга: i) предоставяне на достъп до обществена телефонна мрежа на определено място; (ii) услуги за справочни данни и наличие на списъци с абонати; ii) достъп до обществени телефонни апарати. За такива услуги доставчиците на универсални услуги се определят по решение на ANCOM след публичен търг или по изключение по служебен път. Вторичните наредби, приети от ANCOM за прилагане на универсалната услуга в областта на електронните комуникации установяват условията и процедурата за определяне на доставчиците на универсални услуги и механизма за компенсиране на нетните разходи за предоставянето на такива услуги.

Приложимото законодателство включва задължителни разпоредби за защита на крайните потребители. По този начин договорите, сключени с крайни потребители, трябва да бъдат изпълнени в ясна, разбираема и лесна за разбиране форма. Ако доставчикът бъде допуснат едностранно да променя договора, той трябва да уведоми такова намерение на крайния потребител най-малко 30 дни преди да приложи изменението. Крайният потребител има право да се оттегли едностранно от договора, без да плати обезщетението за вреди, в случай на несъгласие с предложените изменения. Уведомлението, изпратено от съответния доставчик, следва изрично да уточни правото на крайния потребител да се оттегли едностранно от договора.

3. Електронна търговия

3.1. Сключване на договор по електронни средства

Сключването на договори по електронен път трябва да бъде предшествано от задължението на предлагачия да предостави на получателя цялата необходима техническа информация за правилното сключване на договора.

Що се отнася до сключването на договора по електронен път, освен ако страните не се договорят друго, договорът се счита за сключен от момента, в който приемането от получателя на предложението за договор достигне предложителя.

Също така, договор, който по своето естество или по искане на бенефициента предполага незабавно изпълнение на определена услуга, се счита за приключен в момента, в който длъжникът започне да изпълнява своите договорни задължения, освен ако предложителят първо е поискал да получи приемането на офертата.

3.2. Задължения / отговорности на доставчик на услуги

Доставчиците на услуги подлежат на гражданска, наказателна и административна отговорност, освен ако не е предвидено друго в закона, и те са отговорни за предоставената от тях информация или за тяхна сметка. Тези доставчици са отговорни за предадената информация, съхраняваната информация или за достъп до нея

посредством (i) посредничество чрез обикновено предаване, (ii) временно съхраняване на информацията, (iii) постоянно съхраняване на информацията и (iv) инструменти за търсене на информация и връзки с други уеб страници.

Независимо от това, доставчикът на услуги не носи отговорност за предадената информация, ако са изпълнени кумулативно следните условия: (i) предаването не е иницирано от доставчика на услуги; (ii) получателят на информация е избран от лице, различно от доставчика на услуги; (iii) съдържанието на изпратеното съобщение не е повлияно от доставчика на услуги. Освен това следните понятия са свързани с отговорността:

- Складиране в кеширане: автоматично, преходно и временно съхранение на предаваната информация, доколкото тази операция се извършва изключително, за да се направи по-ефикасно предаването на информация на други получатели. В определени ситуации доставчиците на услуги не носят отговорност за предаването на информация при такива условия;
- Хостинг за съхранение: съхранение на информация, предоставена от доставчик на услуги, по искане на получател на услуги. При особени обстоятелства доставчиците на услуги не носят отговорност за съхраняваната информация. Такива обстоятелства не се прилагат, ако получателят на услугата действа под контрола или контрола на конкретния доставчик на услуги.

3.3. Договори от разстояние

- Определение: споразумения, сключени между търговска предложител и потребител в рамките на система за продажба или в рамките на организирана система за дистанционно снабдяване, при която едновременното физическо присъствие на страните не е необходимо и при използване на един или повече средства за комуникация на разстояние, както до, така и по време на изпълнението на споразумението.
- Информирание на потребителите: Предложителят трябва ясно да информира потребителя най-вече относно: (i) основните характеристики на продукта или услугата; (ii) самоличността на предлагачия, например търговското му наименование; (iii) пощенския адрес на предложителя, телефонния номер, факс номера и често използвания от него електронен адрес; (iv) общата цена на продуктите и услугите с всички включени данъци или начина за изчисляване на цената; (v) посочване на наличието на правна гаранция относно съответствието на продуктите; (vi) наличието и условията за авансово плащане или други финансови гаранции, които трябва да бъдат платени или предложени от потребителя по искане на предложителя; (vii) продължителност на споразумението.

- Дата на сключване: в момента, в който потребителят получи от предложителя съобщение, потвърждаващо поръчката му, на траен носител, договорите от разстояние се считат за валидно сключени.
- Права на отказ от договори от разстояние: като цяло потребителите имат право да се оттеглят от договор от разстояние в рамките на 14 дни, без наказания или задължения да обосноват такова решение. Въпреки това, директните разходи за връщане могат да бъдат поети от потребителя. Ако предложителят не предаде на потребителя информацията за предвиденото от закона право на отказ, срокът за отказ е 12 месеца от края на първоначалния 14-дневен карентен срок.

ЧАСТ 2 - ДАНЪК
ГЛАВА 1 - Данъци и вноски

Вероятно една от най-динамичните национални правни рамки, разпоредби, регулиращи данъчното облагане и данъни производства, напоследък получи значителен шанс от 1 януари 2016 г., когато новият Данъчен кодекс и новият Данъчно процесуален кодекс влязоха в сила.

Във връзка с измененията новият Данъчен кодекс изрично предвижда, че всички промени или допълнения се извършват единствено със закон, като влизат в сила най-малко шест месеца след публикуването в Държавен вестник на Румъния, част I. Това изменение е необходимо, особено за да се гарантира предсказуемостта на данъчното облагане и данъчните задължения, които трябва да бъдат изпълнени. Освен това тези изменения влизат в сила от 1 януари на следващата година, като остават непроменени най-малко за тази година.

Друга ключова промяна, осигуряваща стабилност на правната уредба в областта на данъчното облагане, е приемането на промени и / или допълненията, които се приемат с наредби, при които могат да бъдат предоставени по-кратки срокове за влизане в сила, но не по-малко от 15 дни от датата на публикуване,

1. Приложимо законодателство

- Нов Данъчен кодекс;
- Нов Данъчно процесуален кодекс;
- Митнически кодекс;
- Правителствена извънредна наредба № 80/2013 за съдебните такси;
- Закон № 117/1999 относно извънсъдебните печатници, изменен до момента;
- Закон № 554/2004 относно административно спорните.

2. Данъци и вноски

Преките данъци са разделени на две големи групи преки данъци, предвидени в новия Данъчен кодекс по критерия на облагаемата субект, а именно: i) корпоративен доход (т.е. данък върху печалбата, представителски данък, данък върху оборота); и (ii) доходи на физически лица (т.е. личен данък).

2.1. Корпоративно данъчно облагане

- Данък върху печалбата: приложимият към облагаемата печалба корпоративен данък е 16%. Законът предвижда изключение от това правило - данъкоплатците, които извършват дейности като нощни барове, нощни клубове, дискотеки или казина, включително юридически лица, които печелят този доход съгласно споразумение за асоцииране и за които корпоративният данък, дължим за такива дейности, е по-малък от 5 % от тези приходи, трябва да платят данъчна ставка от само 5% от тези приходи.

- Облагаеми субекти: съгласно чл. 13 от новия Данъчен кодекс, подлежат на облагане с данък върху печалбата:
  - Румънски юридически лица, чуждестранни юридически лица, чието място на ефективно управление се намира в Румъния и юридически лица със седалище в Румъния, са учредени в съответствие с европейските законови разпоредби за облагаемата печалба, получена от всеки източник както в Румъния, така и в чужбина;
  - Чуждестранни юридически лица, които извършват дейност чрез едно или повече постоянни учреждения в Румъния и свързаните с тях доходи;
  - Чуждестранни юридически лица, които получават приходи от прехвърляне на недвижими имоти, намиращи се в Румъния, или права, свързани с такива недвижими имоти. Това включва наемането / прехвърлянето на използването на недвижим имот, намиращ се в Румъния, приходите от експлоатация на природни ресурси, намиращи се в Румъния, и приходите от продажбата или прехвърлянето на акции, притежавани в румънско юридическо лице, за облагаемата печалба, свързана с такъв доход;
- Освобождаване от данъци: Наред с другото, следните дружества са освободени от данък печалба:
  - Държавно съкровище и държавни институции;
  - Национална банка на Румъния;
  - Румънска академия, както и фондации, създадени от Румънската академия като единствен основател, с изключение на икономическите дейности, извършвани от тях;
  - Фонд за гарантиране на влоговете в банковата система;
  - Фонд за компенсиране на инвестициите;
  - Гаранционен фонд за частни пенсии;
  - Гаранционен фонд на застрахователите, учреден съгласно закона;
  - румънски юридически лица, които плащат данък върху доходите на микропредприятията;
  - Данъчни прозрачни юридически лица;
  - Основите, създадени въз основа на воля;
  - Акредитирани и сертифицирани учебни заведения за приходи, предназначени за финансиране на висшето образование;
  - Асоциации на собствениците като юридически лица и асоциации на наематели, признати като сдружения на собствениците, с изключение на тези, които добиват доходи от експлоатацията на общата собственост, съгласно закона.

Освен това, считано от 1 януари 2017 г., реинвестираните приходи са освободени от данък печалба. По този начин печалбата, инвестирана в технологично оборудване, електронни компютри и периферни устройства, касови и касови апарати, контрол и таксуване, компютърни програми и право на използване на софтуер, продукти и / или закупен софтуер, включително на договори за финансов лизинг и въведени в експлоатация, използван за извършване на стопанска дейност, е освободен от данък.

По подобен начин данъкоплатците, които извършват изключително дейности по иновации, научноизследователска и развойна дейност, както и свързани дейности, са освободени от данък върху печалбата през първите 10 години дейност. Този данъчен механизъм се прилага при спазване на правилата за държавна помощ.

- Данъчният резултат: се изчислява като разликата между приходите и разходите, натрупани съгласно приложимите счетоводни разпоредби, които изключват необлагаемите приходи и данъчни облекчения и прибавят непризнати разходи. При определяне на данъчните резултат се вземат под внимание и подобни приходи и разходи, както и данъчните загуби, които се възстановяват. Положителният данъчен резултат е облагаемата печалба, а отрицателният данъчен резултат е данъчна загуба. По отношение на времето, данъчните резултат се изчислява тримесечно / годишно и кумулативно от началото на финансовата година.
- Доходи, които не подлежат на облагане: между другото, следните видове доходи се считат за необлагаеми:

а) дивиденди, получени от румънско юридическо лице от друго румънско юридическо лице;

б) дивиденди, получени от румънско юридическо лице от чуждестранно юридическо лице, подлежащо на облагане с данък печалба или сходен данък, намиращо се в трета страна, с която Румъния е сключила договор за избягване на двойното данъчно облагане, при условие че румънското юридическо лице, което получава дивидентите, притежава поне 10 на сто от дяловете за участие на съответното юридическо лице в продължение на най-малко една година, завършваща на датата на плащането на дивидент;

в) стойността на новите акции или сумите, представляващи увеличението на номиналната стойност на съществуващи акции, регистрирани в резултат на включване на резервите, доходите или емисионните премии от юридически лица, в които се притежават дялове на участие;

г) приходи, произтичащи от анулиране / възстановяване / префактуриране на непризнати разходи, както и от намаляване или отмяна на провизии, за които не е било отчислено;

д) приходи, представляващи увеличения, произтичащи от преценка на дълготрайни активи, земи, нематериални активи, според случая, които компенсират направените разходи с предишни намаления на същите активи;

е) необлагаеми доходи, изрично предвидени в споразумения и меморандуми, одобрени чрез нормативни актове;

ж) приход, получен от оценката / преценката / продажбата / прехвърлянето на дялове на участие, притежавани в румънско юридическо лице или чуждестранно юридическо лице, намиращо се в държава, с която Румъния е сключила договор за избягване на двойното данъчно облагане, при условие че данъкоплатецът притежава поне 10% от акционерния капитал на юридическото лице за най-малко една година, завършваща на датата на оценката / преценката / продажбата / възлагането;

з) доход, произтичащ от отложения данък върху печалбата, определен и регистриран от данъкоплатците, прилагащи счетоводни разпоредби в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане;

и) доход, получен от ликвидация на друго румънско юридическо лице или чуждестранно юридическо лице, намиращо се в държава, с която Румъния е сключила договор за избягване на двойното данъчно облагане, при условие че данъкоплатецът притежава поне 10% от акционерния капитал на съответното юридическо лице за най-малко една година, завършваща в началото на ликвидацията;

й) обезщетения, получени въз основа на решения на Европейския съд по правата на човека;

к) доход, регистриран чрез място на стопанска дейност в чужда държава, при условие че се прилагат разпоредбите на договора за избягване на двойното данъчно облагане, сключен от Румъния с чуждестранната държава, и съответният договор за избягване на двойното данъчно облагане предвижда освобождаване от данъчно облагане;

л) суми, получени от акционери / асоциирани лица в резултат на възстановяване на тяхната квота на акции, които водят до намаляване на капитала;

м) суми, събрани съгласно закона, за да се изпълнят отговорностите за управление на отпадъците.

- Разходи, подлежащи на приспадане: за целите на определяне на данъчния резултат подлежащите на приспадане разходи се считат за разходи, направени за целите на извършване на стопанската дейност, включително тези, които се уреждат от действащите нормативни актове, както и таксите за регистрация, вноските и вноските благодарение на търговските и индустриалните камари, организациите на работодателите и организациите на синдикатите. Освен това, разходите за заплати и заплати са приспадаеми разходи за изчисляване на

данъчните резултат. Въпреки това, новият Данъчен кодекс предвижда изрично разходи, които имат ограничена възможност за приспадане.

- Представителна данъчна ставка: търговските представителства на чуждестранни дружества са задължени да плащат годишен плосък данък в размер на 4 000 евро, платими в ЛЕИ. Данъкът се заплаща на две равни вноски до 25 юни и 25 декември. Когато търговското представителство е учреден или закрит през финансовата година, дължимият данък за годината се изчислява пропорционално на броя на месеците, през които съществува търговското представителство.
- Данък върху оборота: Данъчният период е календарен месец, с изключение на случаите, когато данъчният период е календарното тримесечие на данъчно задълженото лице, което през предходната календарна година е реализирало оборот от облагаеми и / или освободени и / или необлагаеми сделки в Румъния, но които дават право на приспадане и не надвишават лимита от 100 000 ЕВРО, освен ако данъчнозадълженото лице не е направило едно или повече вътреобщностни придобивания през предходната календарна година. Данъчнозадълженото лице, регистрирано през годината, трябва да декларира при регистрацията оборота, който възнамерява да реализира през останалата част от календарната година. Ако прогнозният оборот не превишава лимита от 100 000 евро, преизчислен в зависимост от броя на оставащите месеци до края на календарната година, данъчно задълженото лице представя тримесечни декларации в годината на регистрация.

2.2. ДДС

Данъкът върху добавената стойност (ДДС) е косвен данък, дължим към държавния бюджет и който се събира съгласно разпоредбите на новия Данъчен кодекс.

- Операции, подлежащи на облагане с ДДС: операции, които кумулативно отговарят на следните изисквания: i) представляват доставка на стоки или услуги срещу заплащане; ii) мястото на доставка на стоки или предоставяне на услуги се счита за в Румъния; iii) доставката на стоки или предоставянето на услуги се извършва от данъчнозадължено лице; и iv) доставката на стоки или предоставянето на услуги е резултат от икономическа дейност. Някои сделки в рамките на Общността също попадат в приложното поле на разпоредбите за ДДС, ако мястото на вътреобщностното придобиване на стоки се счита за в Румъния.
- Операции, освободени от ДДС: с кредит - са тези за износ на стоки и услуги, свързани с износа на стоки, международен транспорт, както и операции, свързани с международния трафик на стоки; и без кредит - включват редица дейности като банково, финансово, застрахователно, медицинско и социално подпомагане.

- Платци на ДДС: всяко лице, което извършва независимо и независимо от местоположението си икономически дейности като: чуждестранно лице / физическо лице е длъжно да се регистрира за целите на ДДС в Румъния, където лицето / лицето, извършващо облагаеми операции, ако те (i) нямат седалище или постоянно пребиваване в ЕС, този субект / физическо лице трябва да назначи данъчен представител, пребиваващ в Румъния; ii) няма седалище в Румъния, но в ЕС, това лице може да назначи данъчен представител, в Румъния или могат да се регистрират директно за целите на ДДС.
- Ставки на ДДС: Стандартната ставка на ДДС е 19% и се прилага за всички доставки на стоки и услуги. Има 3 намалени ставки, както следва:
  - 9% се прилагат за лекарства, доставка на протези и аксесоари за тях, ресторантьорски и кетъринг услуги, питейна вода и др.;
  - 5% се прилагат за доставка на учебни помагала, вестници, услуги, включващи достъпа до замъци, музеи, жилища за рехабилитационни центрове за непълнолетни с увреждания, домове за възрастни хора, домове за сираци и др.

За да получи код за ДДС, компанията трябва да състави досие, съдържащо декларация / регистрация по ДДС. Дружеството се оценява от гледна точка на намерението и капацитета за осъществяване на икономическа дейност в сферата на приложение на ДДС.

Румънският закон също така определя задължителна и доброволна регистрация.

Задължението за регистрация по ДДС възниква, когато общият облагаем оборот на дадено лице (облагаема основа на всички облагаеми сделки) за предходните дванадесет месеца е равен или надвишава 220 000 леи. Моля, имайте предвид, че много скоро е възможно румънският законодател да реши да повиши прага до 300 000 лева.

Ако даден стопански субект е надвишил горепосочения праг за един месец, той трябва да попълни формуляр и да го изпрати в 10-дневен срок от края на месеца, когато е превишен прагът. В този случай кодът за ДДС се прилага от първия ден на следващия месец, в който е необходима регистрацията.

2.3. Лични данъци и социални осигуровки

- Лични данъци
  - Данъчни субекти: (i) местни лица; (ii) лица, които не са постоянно пребиваващи и извършват самостоятелна дейност чрез място на стопанска дейност в Румъния; (iii) нерезидентни лица, които извършват зависими дейности в Румъния; iv) лица, които не пребивават в страната, за приходи, различни от тези, получени чрез дейности, предвидени в точки ii) и iii) по-горе.

- Данъчна ставка: ставката на данъка върху дохода е 16%, с изключение на приходите от недвижимо имущество и приходите от хазартни игри, за които се прилагат специални правила. Също така, считано от 1 януари 2016 г., дивидентите са обект на 5% данъчна ставка;
  - Приходи, подлежащи на данъчно облагане: приходи от независими дейности; приходи от заплати; приходи от прехвърляне на използването на имущество / приходи от наем; приходи от инвестиции; приходи от пенсии; приходи от селскостопански, горски и риболовни дейности; приходи от награди и хазарт; приходи от прехвърляне на недвижими имоти; приходи от други източници;
  - Нерезиденти: нерезиденти, които получават доходи от Румъния, подлежат на плащане на данък. Облагаемите доходи произтичат от дейности, извършвани в Румъния или от операции, извършвани с румънски юридически лица или с други субекти, оправомощени да оперират в Румъния, както и с румънски физически лица, упълномощени да извършват от свое име дейности, генериращи доходи, независимо дали сумите са събрани в Румъния или в чужбина. По този начин следните данъчни ставки са приложими за нерезиденти: i) 50% удържан при източника данък върху плащанията, направени от румънски резиденти за доходи, получени в Румъния (напр. Лихви, комисиони, услуги и т.н.) сметка от държави, които нямат споразумение за обмен на информация, сключено с Румъния; (ii) 1% за печалбите от хазартни игри, получени в Румъния, с изключение на печалбите от хазартни игри, получени от онлайн хазартни и покер фестивали, които не подлежат на облагане с данък при източника в Румъния; (iii) 5% за дивиденти, получени в Румъния; iv) 16% за всеки друг доход, получен в Румъния от чуждестранно лице.
- Социални осигуровки
- Автори: Следните лица се считат за данъкоплатци / платци на доходи в публичната пенсионна система: румънски граждани; граждани на други държави или лица без гражданство, докато съгласно закона имат своето местожителство или пребиваване в Румъния, както и тези, които нямат местоживеене или пребиваване в Румъния при условията, предвидени в приложимото европейско законодателство в областта на социалното осигуряване, както и от споразуменията за системите за социално осигуряване, по които Румъния е страна; физически и юридически лица, които имат статут на работодатели или са приравнени към тях, както през периода, през който физическите лица, които получават доходи от заплати или приравнени на заплати, извършват своята дейност, така и през периода, в който получават празнични и социални осигуровки обезщетения здраве;

- Приходи, подлежащи на вноски: доходи от заплати или заплати; доходи от независими дейности; помощи за безработица; обезщетения за здравно осигуряване;
- Коефициенти на вноски: i) 26,3% за нормални условия на труд, от които 10,5% за индивидуалните вноски и 15,8% за дължимите от работодателя вноски; ii) 31,3% за специалните условия на труд, от които 10,5% за индивидуалната вноска и 20,8% за дължимата вноска от работодателя; iii) 36,3% за специални условия на труд и за други условия на труд, от които 10,5% за индивидуалната вноска и 25,8% за дължимата от работодателя вноска.

2.4. Други

В Румъния съществуват някои категории местни данъци и такси, сред които са:

- данък сгради;
- поземлен данък и мита;
- транспорт означава данък;
- данък за издаване на сертификати, одобрения и разрешения;
- данък за договаряне на рекламни и рекламни средства;
- данък върху представления / представления;
- специални данъци;
- съдебно и извънсъдебно гербов налог, нотариално заверено длъжностно лице;
- мита;
- други данъци.

ГЛАВА 2 - Административни процедури и институции

1. Данъчна процедура

Считано от 1 януари 2016 г., новият Процесуален кодекс урежда общите процедури по събиране на бюджетни вземания, данъчни одити, данъчни декларации, данъчна оценка и данъчна юрисдикция.

- Плащане на лихви: неплащане на дължимите бюджетни задължения (данъци, мита, вноски и др.) Води до изплащане на лихви в размер на 0.02% за всеки ден от закъснението, докато санкциите за забава възлизат на 0.01% за всеки ден от закъснението. Непредоставянето на правилно отчитане на данъчната отговорност се наказва с неустойка от 0.08% за ден на забава. Когато се дължи неустойката, данъчните органи вече не преценяват наказанието за забавяне. За данъчните задължения, платени след законния срок до местните данъчни органи, се дължи забавяне с 1% на месец или на част от забавения месец. Лихва се дължи за периода на разсрочване / разсрочване на данъци, докато неустойки за забава не са, при условие че длъжникът напълно спазва условията за отсрочване / разсрочване.
- Условие за ограничаване: 5-годишен лимитиран срок за събиране на бюджетни задължения към годината непосредствено след тази, в която е възникнало правото да се събират съответните бюджетни задължения. Румънските данъчни органи обаче могат да оценяват данъчните задължения за период от 5 години (считано от 1 юли на годината, следваща годината, за която се дължи данъчната отговорност).
- Обжалване на данъчни актове: данъкоплатците могат да поискат чрез определени административни и съдебни процедури намаляването или анулирането на данъци, мита, мита, вноски в специални фондове, увеличения на закъснението или санкции или други установени и прилагани суми, както и на други мерки, наложени от упълномощените органи на Министерството на финансите, да извършват проверки или данъчни актове. Данъкоплатците, които считат за неверни или неправомерни данъка, установен от данъчен орган чрез акт за контрол, могат да прибегнат до: (i) административни средства - обжалване; (ii) съдебни средства - подаване на молба за правно действие, в зависимост от органа, който урежда предварителната жалба. Решението на такива съдилища подлежи на обжалване от втора степен пред апелативния съд или Върховния касационен съд. Предварителните административни процедури трябва да се прибегват до предявяването на каквото и да било правно действие. Неспазването на това изискване в рамките на давностния срок води до загуба на правото на обжалване пред компетентните съдилища.
- Стимули за плащане: Съгласно Данъчно процесуален кодекс, по мотивирано искане на длъжниците, компетентният данъчен орган може да предостави: (i) отсрочване и / или разсрочване на плащането на данъчни пасиви; (ii) разсрочено плащане, освобождаване или намаляване на увеличението на закъснението и

санкциите. По този начин данъчните органи могат да одобряват разсрочване на плащането за максимален период от 5 години и отлагане на плащането за максимален период от 6 месеца (но не по-късно от 20 декември на годината, за която се извършва одобрението). За предоставяне на стимули за плащане бюджетните кредитори ще изискват от длъжниците да предоставят обезпечение.

2. Институциите

Централният данъчен орган е Националната агенция за данъчна администрация (НАДА), чрез специализираните структури, отговарящи за администрирането на данъчните вземания, включително подчинените на НАДА подразделения. Съществуват и местни данъчни органи, които са специализирани структури в органите на местната администрация, отговарящи за администрирането на данъчни вземания.

- Обща компетентност на НАДА: следните дейности попадат в общата компетентност на НАДА:
  - администрирането на дължимите данъчни вземания от държавния бюджет, бюджета на държавното обществено осигуряване, бюджета на Националната здравноосигурителна каса и бюджета за осигуряване при безработица;
  - управленски дейности и други вземания, дължащи се на общия консолидиран бюджет;
  - съдействие и насоки на данъкоплатците / платеца въз основа на методологичната координация на Министерството на публичните финанси;
  - събирането на бюджетни вземания, установени с изпълнителни права, дължими на държавния бюджет, независимо от тяхното естество, които са изпратени за възстановяване, съгласно закона.
- Материална и териториална компетентност на НАДА: за администриране на данъчни вземания и други вземания, дължими на бюджета, компетентността се носи от териториалния данъчен орган на НАДА, учреден със заповед на председателя на НАДА, в чиято териториална юрисдикция се намира седалището на данъкоплатеца / погасител. За чуждестранно данъчнозадължено лице / платец, което извършва дейност на територията на Румъния чрез едно или повече постоянни учреждения, компетентността се носи от централната данъчна администрация, в чиято териториална юрисдикция се определя централното управление съгласно Данъчения кодекс. За данъчните задължения, дължими от големи и средни данъкоплатци, включително вторичните им служби, по нареждане на председателя на НАДА, компетентността може да бъде възложена на други данъчни органи, както и критериите за подбор и списъците на данъкоплатците, придобиващи капацитета голям данъкоплатец или, според случая, среден данъкоплатец.